

Handskrift 7A. Arkeologen Gustaf Hallströms arkiv

Ur Volym D1:1, Dagbok 1907, 16.6-24.9

(Resan 1907 Jämtland, Norge, Kiruna, Jukkasjärvi)

Forskningsarkivet, Umeå universitetsbibliotek
(<http://www.foark.umu.se>)

16 Juni

Avresa från Sthlm kl. 5 med Thule. Vackert o varmt väder och relativt få passagerare. Erik vinkade ett sista dystert farväl åt sin förlorade syster. Fadren hann aldrig ner - hade tydligen förirrat sig i storstadens spårvägssnät.

För friskningar intogos på däck och så viftades åt Tage som kom ut i Tenösund med båt för att ropa ett sista farväl. - Vid passerandet av Furusund - lyste solen vackert på de röda bodarna i Skamsund medan Fagervik låg skumt och kyligt i skuggan. Så superades och efter supén besågs Arholma och det vackra utloppet. Havet låg blankt och stilla och smälte långt borta ihop med himmelen. Vi stodo framme på fördäck länge - luften var ljum och vattnet doftade.

d. 17.

Långt ute från kusten som endast skymtade långt i NV. I N. skönjdes Bremön. Samma behagliga luft - något mer morgonsval endast. Icke en dyning kändes. Norr om Umeå väntade sig styrmannen is som för en vecka sedan, då drifisen legat så långt ögat kunde se däruppe och endast en smal ränna varit fri utmed kusten. Bremön passerades på utsidan och så hade vi hela det vackra inloppet till Sundsvall framför oss.

I Sundsvall (framme kl. 1) drevo vi ett par timmar, voro på ett kondis, skrevo vykort, m.m. Jag deponerade 700 kr. i Sundsvalls enskilda bank för lyftning i Östersund. Staden besågs. Kl. 4 avresa med samma båt. Middag. En särdeles behaglig färd till Härnösand. Jag tog en fotografi av Astrid på akterdäck. Framme straxt efter 7. Togo in på Stadshotellet. Rum à 2,50. Gingo ut och besågo staden samt superade på S:t Petriorden. Trots en viss trötthet måste vi taga ännu en promenad ut mot norrstaden och se på det vackra dagarspelet öfver fjärden och bergen i N.

d. 18. VI.

Träffade vid frukosten O. Ottelin (med fru). På posten kort från kand. Hellman. Efter frukosten sökte vi honom och hans förslag var då att jag skulle stanna och ordna upp museets samlingar och samtidigt invänta avgörande om inköpsmedel. Telegraferade till Helmer att komma hit. Bekantades med förvalt. Modin, sekret. i Hushålln.ssällsk., hans broder, Dr E. Modin vilk. jag eljest tänkt uppspåra i Multrä, samt gingo efter att ha hört Edins föreläsning om förhåll. här på 1600-talet till museet. Där tog Direkt. Strokirk hand om oss o vi besågo först museet o sedan hans privata samlingar i samma hus (hushålln.ssällsk.) två trappor upp. Han lovade att till nästa dag plocka fram en lår med arkeologika från vinden. De huvudsakliga samlingarna tyckas innehas av honom och av samtal med div. personer att döma syns förhåll. ej vara vidare populärt, vilket jag måste tycka vara ganska naturligt. Samlingen består mest av hugg- o stickvapen samt gevär och pistoler av skilda typer. Obs. en serie björn- o vargspjut samt en grupp sälbössor, de flesta från Ångermanland. Några japanska svärd och dolkar samt två kinesiska kortsvärd m.m. hade förvärvats från numera avlidna fotograf härstädes, som deltagit i Vanadisexpeditionen. Även en japansk rustning, fullständig, skulle han ha hemfört.

Ett egendoml. japanskt (?) polisvapen fanns även, stång med tvärså, brunt rödmåladt, försedd med taggar och små knivblad av järn. En stor samling mycket vackra möbler fylde våningen. I en dörr hängde en bonad i flossavävnad uppifrån älven () märkt 1770, föreställde en björnhud (?) och därpå ett mårdskind, varå initialer och årtal. Rena och fasta färger, förmodligen bl. de bästa föremålen i hela samlingen. Ännu ett par dylika hade han (nu inpackade). Den dyrbara bonaden borde även legat skyddad nu under sommaren, då familjen var borta o våningen stod tom. Bland vävnader må även nämnas en imitation av gobelin (målad på väv - mycket tjock) föreställande ett garden party (slut. 1600-talet). Strokirk misstänkte att den var från Leckö - han hade fått den i någon östlig Vermlandssocken.-----

Därpå skyndade vi att äta middag för att följa med på mötets utflykt till Sprängsviken vid älven, dit inbjudan gjorts av disponent Hasselblad. Mannen i fråga uppenbarade sig i matsalen på

hotellet där han även då han fick höra att vi skulle med - kom till oss och bad oss vara välkomna. Tydligt ett stort original, vilket även besannades. Varje Fredriksdag bjuder han vem som vill att komma till sig o där ätes och dansas i oändlighet. Fredriksdagen lär för året vara ersatt av denna utflykt. Dräkt och utseende - en fetlagd polisongprydd, äldre festprisse från 1860-talet (Familje-Journal-typ). Alla skulle vara glada - alla dansa - även ombord på Kuriren. Det var åtskill. båtar med bortåt 600 deltagare som följde med ditupp. Där samlades man uppe på gårdsplanen vid de gamla trevliga små disponentbygningarna med sitt vildvin kring väggarna. Kaffe vid långa bord överallt. Så dans och sång - båda avskryvårda så fort de utfördes som nummer (folkdanser o kvartettsång). Dr Modin höll ett gott improviserat (?) tal m.m. Hemfärd kl. 9. efter en stunds dans på logen. Anläggningarna där på gården voro tydligt gjorda med hänsyn till disponentens smakriktning - en med ett av husen sammanbyggd dansbana små platta tak med spiraltrappor upp till ett annat m.m. Karameller bjöds på stora fat - - "Rasa, rusa!" skrek disponenten och i ett ögonblick var tallriken tom och hela skaran på marken om hvarandra plockande och skrattande.

De upplysningar jag fick av Modin under dagens lopp (även på uppresan) voro många o intressanta. Han talade om ännu två platser dit ryktet förlade hällristningar det ena / obs. Det var han som skaffat till Ups. de Nenzenska papperen, han är gudson till insp. Hansson. För 500 kr lyckades det. Han hade i fått se ett par skrivna ark, som i en handelsbod användes att göra strutar av o så spåret källan till Dorotea o lyckats rädda det hela innan ännu något blivit förstört. Sedan låg han länge där o studerade dem och "glömde riporna på fjället". Han talade om "lappgravar" i Ankered emellan Gäddede och Ström vid stranden av på ett näs. (tydl. samma som i mina anteckn.)

En beskrivning nersänd till Vitt. Ak. för c:a 20 år sedan. Han ville gärna att jag skulle komma till Multrå o gräva där i en flock gravhögar. Överst i en av dem (för övrigt orörd) hade bonden (?) hittat ett kors med frälsaren (graverad ?) på. Korset hade han spaning på i en grannsocken. I Ytter-Lännäs fanns en borglämning 1/4 mil upp i skogen på ett berg. Gråstensmurar.

På hemvägen träffade vi en skollärare O. Strömstedt från Näsåker uppe i Liden. Han kände väl Pelle Molin sedan de 4 år denne bott i Näsåker, o kunde en del anekdoter och smådrag om honom o hans diktning o målning. Alla de i boken tryckta berättelserna hade tilldragit sig o flera voro berättade i Strömstedts närvaro. Såsom "Kams" vilken berättats av en skraddare Lundberg i Näsåker (hemma från V.botten) som själv var den som kokade kamsen. För ett par år sedan hade S. besök av den norska fotografen Marie Engen, vilken stått i vänskapsförhåll. till Molin under hans vistelse i Bodö. Porträtt av honom finnes däruppe, både i lappdräkt och vanlig. I Näsåker finnas ett par profilkarikat. av Molin (självporträtt).

Té på rummet. Vandrigen i tamburen.

19. VI.

Skickade pengar till O.B. Santesson för olycksfallsförsäkringen. Lät laga min klocka. Gick så på museet, där Strokirk tagit fram sin låda, som innehöll en massa rara saker, mest från mellersta Sverige visserligen - men även många från dessa landskap. Lade upp dem landskapsvis för Almgren, som skulle komma på kvällen. Gick sedan till folkbildningskurserna - där Astrid stod med Helmer som tagit en tidigare båt o fått mitt telegram returnerat till Sundsvall. Gingo på Ottelins föreläsning - som var präktig (Om folkbildningsarbetet - no 4) Sedan flyttade vi H-s saker upp på mitt rum - där han tog in. Hotellet var alldeles fullt (Modin träffade jag som hastigast på museet - där satt även J. Nordlander o läste pärmebrev. På kemiska anstalten - ibidem - var en intresserad assistent, Hartelius (?) som gaf upplysningar om t.ex. gravar bortåt hospitalet o ett röse på Storholmen (Hemön) o rösen på Hemsö m.m.)

Träffade Hellman som ännu ej hade något nytt att meddela. Det blir lång väntan o jag slaknar så sakta. Trots att man träffar mycket o trefligt folk. Efter middag på hotellet gingo vi på konstutställningen o därifrån på en diskussion om "Egna hem". Inledaren var emellertid långvarig av

sig o luften för tät så vi avtågade, följda av en stor del av de övriga åhörarna. (På e.m. voro vi på ett kondis o gladde Joseph med denna överdådiga kultur).

På kvällen var koncert i domkyrkan - vi lyckades komma över en god plats på orgelläktaren - fastän vi kommo i sista stund. Det gjorde dock ej så mycket till - - -

Té intogs på S:t Petriorden o sedan besågo vi lekarna invid Stadshagen. Dans- o sånglekar. Joseph inknuffades o så gingo Astrid o jag hem, språkande om möjligheten att gifta oss i morgon av Modin med Almgren o Helmer som vittnen att vi voro rätt lysta. Astrid hade huvudvärk o jag gav henne massage - varpå jag gick o hämtade Joseph. Tydligen i sista stund - han var matt o våt o flämtande som en stridshingst. Dansade med en stund. Vid 12 - 1/2 1-tiden kojning.

20. VI.

Opp kl. 8 - sökte Hellman, som hade godt hopp om ett köpeanslag för läns museets räkning på 500 kr. Avsade mig uppdraget med museet. Sökte Modin - ej hemma. Åt frukost med expeditionens övriga medlemmar o sökte så Almgren - som bodde hos landshöfdingen. - Stämde möte efter en stund på museet - dit jag infann mig efter att ha hjälpt honom med ett korrektur på Härnösandsposten. På museet bröderna Modin o Strokirk. Dr Modin skulle resa efter en stund o bjöd oss partout ut till Multrä. Vi lovade försöka. Almgren kom o så gingo vi på hans föreläsning. (Medelp. o Ångerm.l.s fornminnen). Efter denna lät jag Hellman presentera mig för landshöfd. Rudebeck o jag antastade honom straxt angående min resa. Han var endast ytligt intresserad o avbördade mig först på sin fru o dotter o sedan på disponent Burkhardt på Kramfors. Denne var i början litet förvånat reserverad - men efter en stund hade jag fria frakter o fritt folk i Tåsjo o andra deras skogar på mitt arbetsområde. Fick några adresser av honom dit upp. Han rådde mig att gå till Frans o Set Kempe som just voro i stan. Landshöfd. Rudbeck gav den fägnesamma nyheten att landshöfd. Bergström i Luleå var i staden o jag skyndade straxt att uppsöka honom på Frimurarlogen. Hade lyckan att träffa honom o i ett ögonblick tycktes dessa dagarnas dröjsmål här vara betalat. Han var ytterst entusiastisk o välvillig o lovade att försöka skaffa mig det belopp som jag ansåg restera för min resa - 500 kr. Gick straxt hem o skrev en promemoria för resan åt honom - under kaffedrickning med Astrid - som skrev rent den åt mig. Sedan gick jag på kurserna igen där jag träffade upsal. Carlgren o fann att han ej var rysslandsfararen med samma namn. Träffade så Almgren o gick o språkade med honom en stund o glömde att jag skulle träffa ingenjör Palm, som är intendent för den kulturhistor. avdeln. på museet o vilken undgått mig flera dagar. Sedan gick jag ännu en gång upp dit o träffade Sven Ekman, docenten, som jag språkade med om gammalt fiske o jakt - sedan kom Helmer o vi gingo hem.

Almgren kom upp på rummet o så åto vi gemensam middag. A. bjöd på vin o vi hade gemytligt. Efter maten gingo vi ut för att leta efter gravar västerut om staden. Det blev en lång historia o vi kommo ej igen förrän över kl. 8. Voro ända till Gådeå by efter att ha snokat i skogen. Hittade intet utan först på hemvägen - ett mindre graffält vid Löfudden o ett större do utanför hospitalet, som Hartelius nämmt. Gingo så hem o sutto inne till 1/2 11 - åto på våra rum - en angenäm o rolig tillställning (endast expeditionens medlemmar). Drucko först whisky o vatten o saft. Därpå gingo Joseph o jag ut i norrstaden o sågo på skutor o båtar o gamla hus - varpå jag skrev i dagboken o sedan kojade. Bl. a. nyttiga saker vi gjorde denna dag skrevo vi även till mamma ett långt brev. För övrigt åtskill. andra.

21. VI.

På morgonen tidigt fick jag brev på sängen från landshöfd. Bergström. Han hade ännu ej kunnat göra något - men skulle försöka. Astrid var trött och höll sig inne det mesta af dagen.

Jag o J. gick på Almgrens föreläsning kl. 12. Efter den blev jag haffad av landsh. Rudebeck, som förklarade att han missuppfattat mig igår o nog även skulle försöka skaffa pengar. Men ville ha

en promemoria. Jag gick hem o lät Astrid skriva en - köpte kartor m.m. Krita o borstar till klappning (det senare före föreläsning?) m.m.

Gingo på Nordlanders föreläsning om ortnamn. Träffade där Almgren och Ekman o språkade med dem. Tillbaka o packade m.m. åto middag. (Joseph åt hos sina släktingar) Telefonerade till Stafre om ankomst dit midsommarafton.

(Träffade Hellman efter den sista föreläsningen - ännu intet sammanträde - men han trodde säkert på 500 kr.)

Reste med tåget kl. 5.20 ? till Sollefteå. Vackert väder o trevlig resa.

Kommo till S. kl. 1/2 10 - togo in på Appelbergs hotell för att försöka få trevligare än Gunnar o jag hade det i fjol på gästg.gården. Men vi misslyckades. Helmer o jag fingo ett litet uselt rum under taket med smuts o dålig lukt o pigornas garderob i ett hörn. Men utanför det lilla fönstret vid golvet brusade en arm av älven o där bakom stod "Appelbergs nipa" hög o grön och grann och det fick väga jämnt mot det andra. Astrid fick ett litet rum 1 tr. upp som var bättre - men därför inte bra. Efter kvällsvarden, där de kvinnliga tjänsteandarnas mängd förvirrade Joseph - (för resten dålig mat) tågade vi ut över landsvägsbron o upp på nipan på östra stranden. Vi traskade upp för den rangliga branta trappan med stort besvär men fingo lön för mödan där uppe - Gingo runt o sågo på utsikten från div. punkter o hade synnerligen trevligt . Natten var ljum o behaglig o vi gingo ute till kl. 12. Minns inte nu (d. 28) så mycket vad vi sade - men Helmer skrattade omåttligt på baksidan nipan o Astrid hade svindelsymptom på västkanten o alla tillbådo vi Pan I. någon annan gudom i en utsiktspaviljong på östra sidan.

Gingo sent omsider o kojade o fattade dessförinnan det visa beslutet att ej stiga upp 1/2 5 som först var ämnat utan söka taga båten till Ed vid 10-tiden. Vilken plan omfattades med den livligaste sympati av hela expeditionen.

22. VI

Stego upp vid 8-tiden. Klädde oss för första gången i skogsrustningen. Jag gick o såg eft. båten men fann ingen. Vi beslöto sedan vi hört att den ej gick förrän vid 11-12-tiden att taga tåget 1/2 12 till Långsele o sen tåg till Selsjön o.s.v. Köpte vykort - jag gick till en fotograf o laddade kassetter. Efter en frukost med synnerligen dålig mat lämnade vi så detta samhälle. I Långsele lämnade vi en del saker o sutto c:a 1 1/2 timme o väntade på det försenade statsbanetåget. Träffade där landshöfd. Bergström (som ännu en gång beklagade att han ej kunnat göra något två dagar förut) och kand. Edin, som var meddelsam och gladlynt efter sin lyckade sejour i Härnösand. Telegraferade till Selsjön efter skjuts till Näsåker. Mycket folk på tåget o fortfarande regn. Vid passerandet av Forsmobron stodo vi alla ute i stark blåst o regn. Utsikten var ju mycket skymd av ovädret - men Edsforsen inunder gick vit och vacker. Inuti vagnen sjöng en några beväring en visa om -----"min trogna älskarinna som mot min kärlek ler."

I Selsjön möttes vi med färdig skjuts - men ville först ha mat - vilken vi fingo i form av smörgåsar och mjölk. Foro sedan i en skjuts till Höfven - dit de mesta av våra saker gått före i en annan skjuts. Regn fortfarande. Vacker väg - storartat vacker ibland - särskilt när vi kommit fram utmed älven. 11 km. till Höfven (enligt Nordlander är detta ord uppkommit av Hof-vin, vilket dock låter något konstigt då han förklarar det betydande ungeför "kyrk-ängen" "tämpelängen"). I Höfven ombyte - drucko där kaffe o värmdde våra något frusna lemmar. Två skjutsar härifrån. Astrid o jag i en. Nu nästan oavbruten stigning från den breda Höfvenbygden upp förbi den vackert belägna Mangermanån där vägen går på kanten av nipan o älv dalen ligger stor o bred nedanför. Vid början av byn Liggatu en lappkåta norr om vägen. Det började bli sent o kallt o smådugget var inte vidare värmande. Astrid hade lämnat sin hatt i Selsjön o hade endast kapuschongen. Äntligen började vägen att slutta nedåt o över en lång mo o stora gården rullade vi in i Näsåkers by i Ådalsliden - förbi gästgivare Tänglund till O. Östlunds där Strömstedt rått oss taga in. Vilket råd vi funno vara gott ty bättre kunde vi inte få. Efter att ha installerat oss och bytt om kläder i den mån vi kunde fingo vi mat - utan gensägelse den bästa vi fått på hela resan. Och så läget. Ytterst på nipan. Vi gingo ut på en

veranda åt älven till o ryggade tillbaka över anblicken av Nämnforsen snett nedåt - vit o lång o skummande med ett väldigt dån. Det kan inte beskrivas. Den syntes endast genom en glänta i den här mycket rika vegetationen - men detta gjorde synen endast ännu mer raffinerad. Mig påminde detta starkt om Imatra - men stillheten här o detta hemtrevliga o ändock komfortabla lilla ställe är ett paradiset mot det överbefolkade kontinentala millionhotellet i Imatra. Här funnos före oss endast 4 personer - engelsmän - två karar o två kvinns - kararna fiskare. Gingo den kvällen endast ut på kanten av nipan o sågo på detta väldiga där nere o på niporna o skogarna ikring o kommo överens om att detta var ett ställe att bo på. Vi voro alldeles hänförda allihop (Den vackra jungfrun Agnes, som förstås tände Josefs själ i brand - talade om för honom hur hon brukade gå ut på verandan o sitta där o gråta o då fingo "herrarna" ringa bäst de ville") Gingo så till kojs. Matrimonium conscientiae.

23. VI

Redan vid frukosten beslöto vi att inte resa förrän nästa dag. Det var en omöjlighet att lämna detta ställe så snart. Jag hade för övrigt ej hunnit mina undersökningar på så kort tid som en dag. Fingo genom vår förekommande värd en följeslagare ner till forsens o ristningarna. Efter en ljuvlig frukost på verandan tågade vi i väg - förbi Pelle Molins stuga "Plågan" ned för Prästnipan till Lillforshällan. Härliga utsikter från vägen dit. (Om hållristningarna se anteckn.) Gingo o sågo på laxfiskerna på holmen m.m. o njöto omåttligt av alla de tusen skiftningarna i den långa väldiga forsens. Vände hemåt vid 1-tiden för att sedan fara ut till Notön. Åto middag 1/2 3 o gingo sedan när inte Lidén kom ner till Lillforshällan igen (end. Helmer o jag) Voro där till 6-tiden. Mötte Astrid på vägen o gingo hem med sakerna. Träffade så Lidén, som fick en kamrat med sig, o så gingo vi ned för nipan mitt för Notön, där båtar lågo. Den båt vi fingo låna var en liten mycket låg forsbåt (endast 3 bord hög) o särskilt låg midskepps. Emellertid placerades Astrid o jag i denna - först på en rankig tvärbräda tvärs över båten men sedan placerade jag mig bakom henne på ett högt spant. Båten läckte starkt och snart fann jag mig föranlåten att taga min hatt o ösa med. Det hjälpte emellertid föga då snart den ena aggan (vågen) efter den andra slåg in över båten - än på mitten - än på låringen. Lidén rodde o pratade en massa i stegrad förskräckelse då han såg båten fyllas. Han skrek åt Astrid att ta hans hatt o ösa med - men det hade hon förstånd att låta bli då hon satt så rangligt. Lidén rodde o jag öste - men båten fylles så sakta - Vi voro nu ute i de värsta aggorna o den dåliga rodden gjorde att de slog över oupphörligt - 10 hattars mängd för var hatt jag öste. Snart stod vattnet upp till översta bordet - jag hade inte tid att se upp - jag visste att båten stod still i den starka strömmen o holmen låg långt borta när jag nyss tittade - stock på stock singlar förbi oss nedåt älven -- jag tänkte att det var tid att se sig om efter andra medel till räddning - då törnade båten mot stockarna som lågo i bakvattnet av holmen - Lidén sprang ur i vattnet o samtidigt sjönk aktern under vatten. Men vi voro bärgade den gången. Jag var våt till över midjan o Astrid till knäna. Min kamera var underligt nog torr fastän fodralet legat i vatten oupphörligt under ösningen. Vi skodde genast av oss de våta sakerna o gingo bort mot fallet. Där var grannt. Hållristningarna syntes ej så talrika utan i smärre grupper - som kritades o fotograferades - sedan plåtarna voro slut började det bli kallt o vi tänkte på reträtten. Men Lidén syntes osäker på överfarten. Han visste ej från vilken punkt han skulle börja. Vi drogo båten ett stycke uppåt forsens för att få slippa en del aggor nedanför ön - men här var svår bränning återigen. Lidén tvekade o jag tvekade därför även. En rädd roddare ville jag inte ut med. Till sist beslöto vi vänta då vi tyckte att Helmers o Sjödéns (Lidéns kamrat) rörelser på stranden tycktes tyda på att de ämnade hjälpa oss. Vi gingo tillbaka till ristningarna o jag ritade 3-4 skepp samt blev påvisad av Lidén en större grupp djur o ett väldigt skepp som jag ej sett förut. Det var verkligen viktigt att jag kom dit en gång till - men när detta var klart beslöt jag att nu skulle vi över o så gingo vi till båten. Där fingo vi emellertid se hur Sjödén var på S. älvstranden nu o försökte få ut en stor forsbåt som låg där. Han kom ut o kom hastigt nog över till norra sidan igen - det syntes stiligt när han gick genom de stora aggorna som han ibland försvann i. Men på N. sidan fick han svårt att

komma upp. Ro gick inte - han försökte att hala sig fram i buskarna. Nu kom Joseph som varit borta en stund nerspringande för nipan o snart fingo vi se båten komma dragandes över land till den punkt där vi rott över, den enda punkt varifrån Notön kunde tänkas att nås. Under tiden vankade vi av o an i sanden på Notön - Astrid frös. Två man kommo ner till - först tänkte Sjödén ro ensam - men en man hoppade i till o på 10 minuter voro de hos oss. Det var en lång stark båt - härlig att se på. Astrid o jag stego i o Lidén rodde denna - ideligen pratande - dels i glädje över den säkra båten - dels nervös för rodden. De båda andra foro efter, men voro före oss i den andra efter en elegant rodd snett nedåt. Kl. var nu 10. Vi skyndade upp för nipan - vilket var synnerligen ansträngande särskilt för Astrid .- men även för mig som gick barfota hela vägen hem. Äntligen kommo vi då hem - det var en underlig karavan. Ynglingen Rydberg (Rudb.?) från Sollefteå som var den som var med över till Notön - följde oss beredvilligt o hjälpsamt. Hemma gingo vi upp i våra rum o dit fingo vi så småningom upp mat. Värdfolket var ovanligt hjälpsamt och Östlund var uppe ett par gånger själv med varma kläder o konjak m. m. Astrid lade sig ovanpå en stund o var ganska dålig - men efter en 1/2 timme kryade hon till sig. Vi kunde förstås ej göra annat än lägga oss. Joseph som var mycket våt också fick låna kläder av vår tjocka värd o gick på dans med Agnes som först nekat att gå alls.

24. VI

Astrid något trött på morgonen - eljest bra. Efter frukost gingo Joseph o ner till Prästnipan igen o klappade några figurer o togo mått m.m. Astrid kom efter en stund. Så togo vi farväl av den härliga platsen o tågade hem och packade. Reste med två skjutsar (Astrid och jag i en lätt ging) - resan gick fort nerför till Höfven - där det började regna. I starkt regn foro vi så till Selsjön - sedan vackert. I Selsjön åto vi lunch o togo så tåget. Utsikten vid Forsmobron nu utmärkt behaglig. Expeditionen var nu något slö för naturintryck. - I Bräcke mötte fröken Almqvist med skjuts till Björknäs. Joseph for vidare till Stafre där han skulle logera. På Björknäs ett gästvärdligt mottagande o samspråk till 12-tiden.

25. VI

Vid frukosten infann sig Helmer. Voro på Björknäs f.m o gingo på e.m ner utmed Gimåns flottningsränna till Bolsjön och sågo på naturen. En trevlig promenad på stockarna i rännan.

26. VI

Reste 1/2 9 till Östersund. Astrid följde till stationen. Ing. Almqvist reste med till stan. På stationen det första smärtsamma avtåget. Tåget var nog vänligt att vara försenat. - På tåget träffade vi R. Kolmodin. Frukost med Almqvist på Grand - där vi togo in. Vallade så i stan en stund - hämtade en myckenhet post på Stationen. Almqvist var vänlig att skicka 50 kr. till expeditionen. Gick att söka landshöfd. - han hade rest i går. Uppsökte lektor Kardell - som efter stort besvär lyckades skaffa nycklarna till museet på nya skolans vind. Kapt. Vestin som förestår museet är på Frösö läger. I skolan hängde K. Tiréns tavla "De dödas ö" i Rautasjärvi - ett kraftigt o grannt stycke. Museet har en del goda saker - men ligger huller om buller. Var där någon timme o så hem till middag. Kort ifr. Almqvist, som rest. Sedan till museet igen med Helmer som hjälpte mig med upptecknandet. Ett sakta regn. Sedan gingo vi upp på Frösöberget (Östberget) med utsiktstornet. Något dimmigt och kallt men vackert.

7. VII.

Slöa på morgonen. Joseph låg länge trött av dans. Efter frukost ordnade vi upp grävningmaterialet från Björnänge. Jag växlade plåtar i min säck för första gången under resan. Övertalade Astrid att stanna i rättare förbjöd henne att resa. - Vi hade tänkt event. resa till Hjerpön - och motorbåten

stod till dispos. men vi avsåde oss den till förmån för ett turistande sällskap finnarna med deras damer. (Prof. Ekeberg visade sig vid frukosten - kom i går)

Togo vårt gepäck med oss till middagen - till vilken vi kommo för sent efter vanan. Därpå avtågade vi till Landverk. Där flaggade med eng. örlogsflagg - amiralen anländ. Vi kunde ej få Björnjägarolsson med oss - han gick i ständig väntan på audiens - men vi fingo tydlig anvisning på två elggropar borta vid "strömmen" o tågade dit. Nere vid forsens slut - där amiralen o J. Olsson låg ute med fiskedoningar hittades den ena, som ritades. Längre bort söktes en stund - men ut. resultat. Joseph kom ifrån oss. Jag hittade sen den andra gropen närmare gårdarna högst på en åskant. Mötte sen engelsmannen som artigt hälsade med sin fruga. Hittade så Joseph. På gården mötte vi den numismatiske Olsson som underrättade om flera gropar - bl.a. en Ö. om ån nära gränsen mot Tångböle med rester kvar av pålar i, som gått i en rad tvärsöver - - Lånade båt av björnOlsson - som ännu väntade på audiensen o rodde ut till ristningen - som trots svårigheten med sjögången o överspolningen av hällen kritades o fotograferades. I dag tredje dagen det blåser hårda sydliga vindar. 2 plåtar o 3 films (13.18) togos. Filmspacken dålig, en film följde en annan. Kl. var nu 8 o vi vände hem för att få mat. Mötte getterna igen som voro vänliga o trevliga. En lät ta sig o bäras. Gingo hem på 1/2 timme. Vid supén kommo ett par av flickorna från utflykten till Handöl hem o voro uppskakade av stormens verkningar. En släpbåt med passagerare hade slitit sig o måst ro till Klocka. Dess passagerare kommo dock snart efter. - Hemma fingo vi av vår värd upplysning om en inskrift av krigsmän uppe vid Harsjövallens fäbod. Av Hr Ekevall som varit med till Handöl fingo vi sedan en drastisk skildring av äventyren under färden samt upplysning om en "runskrift" de funnit på

"Tälgbergsvalen" o om en stor pilspets l.d. funnen på Granön i fjol av en Söderberg ? från Upsala, som nu bor i Klocka.

Gingo sedan att söka monumentet på "Karolinergraven" men kommo endast bort åt några höjder med härlig utsikt. Natten var ljum o vi vältrade oss i det torra gräset på vallarna. Dånnet från Handölsforsen hördes efter vad vi trodde.

Hemvägen gjordes under synnerligen uppsluppen sinnesstämning - till Astrids förfäran. - Den sista nattstunden för kojningen helgades åt strumplagning o byxknappsisyning.

8. VII.

Efter en efter vanan animerad frukost lånade vi en båt o rodde till Landverk. Vädret var äntligen gynnsamt efter 3 dagars sydlig blåst. Solen stekte hett o sjön låg blank. Vi undersökte stranden fram mot Landverk men funno intet. En noggrann uppmätning o avritning av ristningen företogs. Solhettan stark. Joseph sprang hem efter stora kameran. - Under tiden kommo våra vänner finnen - Ekevall m. fl. samt deras kvinnor o sågo på samt badade runt omkring Astrid o mig i båten. Hela dagen till middag åtgick till ritandet. Ett fullständ. idealiskt väder för detta - men på slutet började det blåsa litet. Astrid blev trött av solen o gick upp på klippan o somnade. Sist badade jag o Joseph o jag togo så hemsputt (27 minut.). Kommo något sent till middagen - men vi ha nu tjänstekvinnans nåd på grund av våra många bekanta förmodligen - samt goda drickspengar. Vår sluskiga klädsel är nu naturligtvis endast excentricitet. Efter en glupande måltid (vi äta alldeles enormt) gingo vi hem något slöa - togo fotografilådan med oss från stationen - samt idisslade maten en 10 minuter hemma. Sedan togo vi packningen o lånade återigen en båt till Landverk. Där började genast klappning samt skrivning m.m. Vädret var något svårt först - det skvalpade något för mycket men det gick o efter en timme var det lugnare men papperen torkade långsamt o vi fingo vänta. Till slut gjorde vi en fyr av torra kvistar som vi ordnade på ett halster av en torr granruska o höllo över papperen. Det gick förträffligt. Papperen fingo åtminstone så pass mycken styfhet att vi kunde taga av dem.

Rodde så till holmarna mellan Landverk o Ånn o snokade efter ristningar där. Astrid tog där ett par åror o rodde hem. Hemma 9 o intogo åter en väldig måltid efter att ha brett ut klappapperen till torkning. Under siestan sedan på vår farstubro kom Ekevall o så kommo vi där överens om

planerna för nästa två dagar. Söderberg skall komma hit i morgon - I dag hade motorbåten varit med ett sällskap tanter till Handöl - oljepannan hade exploderat - o båten hade varit på grund.

Sist skrev jag ner anteckningarna om ristningarna --- Kl. är 12 o jag skriver obehindrat utan ljus.

9. VII

Efter frukosten haffades vi av finnen Nikander - som ville resonera etnografi - speciellt finsk-svensk. Han var från Pargas sn - Åbotrakten likasom "redaktör" Dalström. Vi rådbåkade urnordiska ortnamn, svenska, finska o ryska do. Bl. a. må antecknas finnens förslag på härledning av Kimito. Det är uttytt "kim" (i kim-rök) - it - (artikeln) o (=ö) (hokus pokus filiokus) = "den svarta ön"! Vetenskapens triumf!

De uppehöll oss länge - men ännu längre dock väntan på ett telef.bud till Stafre. Hemma väntade mannen från Klocka (han tycks vara son till domkyrkosysslomannen). Skifferspetsen var funnen på västra stranden av Granön o skulle överlämnas till museet "om den kunde anträffas". Därefter skrev jag brev till Tage o hem - varpå vi köpte bröd, ost o smör o avtågade till Hersjövallens fäbod vid Hersjön (Harsjön på kartan) för att se på stenen med inskriften. Vi gingo genast i början litet fel på stora vägen men sedan gick allt bra. Genom långa myrmarker - där vägen ofta försvann för att efter en tid dyka upp igen kommo vi till Ruvallens fäbod efter c:a två timmar. Där åts en smörgås - varpå kosan ställdes mot Harsjön som efter en stund började skymta. Vi gingo efter framkomsten till stranden en onödig krok åt V. för kärrmarkernas skull o kommo först till Finnvallen. Sedan gingo vi från vägen efter en stund o rätt ner till stranden igen som följdes tills vi kommo fram. En underlig mark omkring sjön - med små björkar - växande som i en park l. i en övergiven trädgård - knotiga o låga. Därunder gröna vallar med vitsippor, gula violer m. fl. tidiga blommor (förgätmigej m.m.) samt knappt blommande dvärgbjörk, blommande sälg o en o annan snödriva av skiftande storlek. Sjön klart, fint vatten som togs till chokoladvatten. Det började regna sakta vid framkomsten 5.45. Något mete blev ej av (där skulle finnas "rör" o öring) utan vi drucko chokolad o åto smörgås. Vi släpade ihop ved o hade trevligt. Stenen med ristningen på befanns vara en förr i literat. omnämnd sten. "Kronprinsens av Sverige o Norge ordres mötte här jemt. Brigad med tåg --- Blod spardes m.m. 1814.

Hemvägen anträdde 1/2 8. Vi gingo nu en gammal stig rätt med stranden o vunno c:a 1/2 timme. Fjället (middags -?) stod kullrigt o vackert med sin snö bakom oss o Snasen reste sig ibl. över skogen framför oss. Regnet upphörde. Inne i den vackra björkskogen S. om sjön fotograferade jag Astrid. Vi gingo raskt o på en timma voro vi på Ruvallen o efter ytterligare 5 kvart hemma - Men nu var Astrid något dålig - vi hade gått för fort på maten. Vi fingo gå ensamma o få mat - det. v.s. vi fingo endast mjölk o kakor - det var för sent. Vi togo med oss varm mjölk åt Astrid - men hon drack endast litet. Hon ville endast sova - o det fick hon.

10. VII

Efter frukost avtågade vi tre o Ekevall till Klocka - den nya vägen över myrarna. Träffade där Söderberg som hjälpte oss låna båt. Klocka ett trevligt läge - fritt o vackert. Helmer o jag rodde o på c:a en timme voro vi i Handöl, d.v.s. nere vid lastageplatsen. Utloppet av Enaälven svår att passera - uppgrundad. Varmt o ljuvligt väder var det o vi voro törstiga. Därför tågade vi upp till gårdarna till Olaus Eriksson o fingo kaffe. "Vetenskapens arma offer", Ekevall däremot, skyndade före upp på fjället för att söka sin "runskrift". Vi hoppades ju icke på den alls - men vi måste ju döda denna skandal - innan den kom ut. Före oss i Handöl vore ej mindre än 9 turistande fruntimmer från Klocka, bl. vilka Astrid fann en gammal skolkamrat, frök. Edelfelt. - Så njöto vi vårt kaffe o avtågade upp mot fjället. Allt var sig likt som sist o ingen av oss kunde tänka att det gått 4 dagar sedan vi voro här sist. Vi gingo stigen upp genom den låga björkskogen o funno snart "offret" som ännu irrade fåfängt. Vi organiserade en kedja o letade under en timme - men det var täft. Platsen kunde ej

anträffas. Han visade emellertid ett par liknande ställen, vilka befunnos vara streck bildade naturligt i skiffern. En sund o god förklaring som vi i tysthet accepterade även för den ej återfunna platsen. Så avsmög Ekevall - o vi fortsatte runt berget mot Bränna. En ripkull uppskrämdes o jag fångade en liten unge o vi beundrade de små fina ludna tassarna. Efter en stund styrde vi rätt ner för bergssidan ner i granskogen o sumpmarken med sina mängder av hjortron - mycket kart. Snart träffades en väg - som omsider förde oss till Bränna. Där antastades bonden, som förmåddes att ro oss över till Näset utanför Bunnerviken. Han o hans lilla vackra pojke rodde - en rätt frisk nordvästl. kuling hjälpte till o vi landade ytterst på udden i en jämn bränning på sandstranden. Så letade vi en stund "skifferpilspetsar" i stranden o "gravhögar" i skogen. Vi genomvandrade näset i flera riktningar utan att finna något. Under tiden hade stora moln dragit ihop sig över fjällen - det var ovanligt vackra molnformationer - o ett litet regn kom. Vi tycktes dock gå ganska fria ifrån det. När vi kommo till den smala sand halsen lågo där två "svartänder" - vilka vi njöto av en stund. Den underliga björkvegetationen här tilltalade oss också i hög grad - liksom växtligheten på hela halvön för övrigt. Den ypperliga sandstranden lockade mig o Helmer till att bada - vilket var skönt - men kallt. Astrid gick före upp för den branta sidan av nästa näs o där kommo vi snart efter - för att finna en av de vackraste platser under hela resan. Hela näset var en hög, smal yppigt beväxt sandås, där växtligheten syntes vara av en långt mer sydlig prägel än vad man kunde vänta. Utsikten inåt viken o byn var härlig - vägen gick hela tiden uppe på åsen. I byn träffade vi genast arrendator Jon Larsson o hans pojkar o dotter - o fingo löfte om rodd till Ånn. Efter en stunds parlamentering fingo vi även mjölk (lång-), bröd, smör o ost, (en sak efter den andra beviljades) vilket vi fingo njuta på gården under något kall blåst. Stugan var uthyrd åt "luftgäster" o själva bodde de i ladugården, d.v.s. i den hälft av denna där det fanns spis m.m. o där eljest var verkstad o a. under vintern. Dit in ville ej dottern släppa oss - men förbarmade sig slutligen o bjöd oss in. Där var snyggt o trevligt o stockeld i spisen med en gumma med barn framför. Gumman knarrade ganska mycket men vi låtsades inte om det. Så fingo vi torka oss en stund. Bonden kom in o hans söner o under samtalet fingo vi höra om 2 gravhögar västerut. Vi fingo med oss den yngsta pojken o en spade o avtågade genast. Efter 1/2 timme voro vi framme. Under vägen skrämde vi upp en enkel beckasin, som låg på ägg. Hon flög omkring oss o skrek, som kastade sig ibland i en liten tjärn o sam, vilket jag aldrig sett förr. (Om högarna se ant.) Hemvägen togs genare; pojken bar mig över - Helmer vadade. En mycket vaken o trevlig pojke - som gav mig några upplysningar ytterligare om graven i Tjatjasen. Hemma hade Astrid fått höra handklaver av den äldre sonen o blivit visad några gamla saker, en tina, en selbåge m.m. Gubben var från Härjedalen, inflyttad hit i sin ungdom. Bunnervikens hemman nu krono, inköpt såsom "lapphemman".

Hemfärd nu - kl. 1/2 9. Den älsta sonen rodde. Först en liten bit hjälpte jag sedan hela vägen Helmer. En kvart rodde Astrid för att bli varm. Jag höll i ett drag men utan resultat. (apropos fiskeredskap obs. draget med sin vinda liknande en dörja men sinkad i hörnen.)

Voro i Klocka straxt före 10. Mötte där igen Klockaborna bl.a. kand. Boetius, som var mycket nyfiken på "runskriften". Fröken Edelfelt haffades o hjälpte oss få mat på pensionatet, vilket lyckades. En härlig måltid inmundigades under samspråk med frök. E.

- Sedan hemvandring - som gick lätt o galant. Hemma c:a 11.15.

11. VII

Vaknade av att Joseph skuttade ut ur rummet. Undrade vad hastigt påkommet illamående o.s.v. o somnade igen. Vaknade andra gången av att Astrid stod bredvid med en blomsterpydd kaffeblicka. Min födelsedag. Joseph o hon hade konspirerat hade jag sett - redan ett par dagar. Emellertid hade jag hela tiden trott att det var den 11 först på fredagen o hade den uppfattningen även hela f.m. idag. Men jag tyckte jag inte borde störa festglädjen -- först vid frukosten fick jag riktigt veta att datum var rätt. Emellertid - vi hade en trevlig kaffestund - o därpå steg jag upp o vi skyndade att få mat. Avskedets stund var kommen denna dag - länge fruktad o länge uppskjuten. Jag framkastade att Astrid skulle följa till Trondhem - men förstod samtidigt att det var litet galet. -

Vi togo ett ömt farvel av våra finnar. I handelsboden skaffade vi lådor, bl.a. en glaslåda för avklappningarna. Sedan gingo vi hem o packade hela dagen ända till lunchen 1.45 - som intogs på pensionatets veranda. Så följdes Astrid till tåget o avkysstes o for -----

Det var hårdt - men skulle ju ske ändå någon gång. (Under frukosten brev fr. Köppen - våningen ej att hyra) Astrid for 2.26 och vi 3.07. - I Enafors sågo vi den första lappen. Han var klädd i blått med toppmössa med kant o flikar (allt blått) som blus med röda sömmar o benkläder - utskurna i en flik vid vristerna. Skorna - pjäxor med snörhål. Om livet ett rött (o gult!) smalt band (virkat?) Resten kunde jag ej se.

I Storlien sökte vi Pelle Öberg o träffade honom i kaféet i sällskap med supande luftgäster o turister. Pelle är ord. kammarskrivare här. Talade med honom om min fotografilåda - vilket han trodde skulle gå bra. Vilket även skedde. Tullvaktmästaren på tåget o hans förman i Meraker bugade sig för mitt pass o lådan behövde ej öppnas. - Färden nerför dalen i strålande vackert väder.

Joseph kom i särskilt hög stämning sedan vi kommit ner till fjorden o var nästan nervös vid framkomsten till Trondhjem. Hjärtat bankade på honom. Fjorden tycktes ha tagit på honom. Likaså sedan staden. Vi togo in på d'Angleterre. Gingo en stund o drevo i staden, upp till domkyrkan m.m. Sedan efter samråd med portieren till Hjorten (varietén) där vi åto kväll o sedan gingo in på varietén o drucko kaffe. Gemytligt ställe. Därefter gingo vi ut i staden till sist ut på yttersta hamnpiren där vi sågo en större passagerareångare gå kl. 1 (Irma) Sedan gingo vi hem o sovo glade.

12. VII

Sovo länge. Frukost på ett litet kafé "Nidaros" eft. posthämtningen. därefter på Hahns Condis o drucko gott kaffe m.m. Sedan uppsökte vi Oldsagsamlingen. Träffade Rygh genast utanför posten o sutto hos honom en timme o språkade. Han tycktes mest generad att ha så litet att meddela o så litet undersökningar att visa på. Fick för övrigt inga nya underrättelser av vikt av honom. Han var dock mycket vänlig. Han meddelade att profess. Gustafsson utträtt ur Fören. f. No. Fort. mind. Bevar. o att sålunda arkitekterna regera enväldigt där. Rygh har sålunda svårt att skaffa mig någon grävningshjälp. - Besåg så museet en stund o intågade till staden för att söka Direktör Thiis på det Nordenfj. Kunstind. Museum. Museet var stängt för ombyggn. o Thiis nys gånggen - jag lämnade mitt kort för att komma igen i morgon. Sökte få tag i Dag. Nyheter för hela veckan - men misslyckades. - Foro med tåg till Selsbak station - gingo till nedre Lersforsen o intogo där en god middag på Forsestuens veranda. Besåg sedan fallet i en hjärtlig sinnesstämning - efter kaffet den lilla stund som var kvar o så in till staden igen. Vi voro något blaserade på natur nu. Fallet dock mycket vackert. - Skyndade till domkyrkan o besågo den en 1/2 timme invändigt. Det var vidunderligt på sina ställen, t.ex. koret - - Därefter hem att skriva brev m.m. Efter en timme gingo vi ned till "Ravnkloa" o sågo embarkering av engelska matrosar. Sedan gingo vi efter att förgäves ha sökt människor på Hotell Britannias matsal återigen till "Hjorten" o åto en särdeles angenäm supé med Liebfraumilch o norsk akvavit - vilket allt Joseph "såg" mig på som motvikt mot den middag jag skulle se honom på i morgon - hos Thiis! Hemvägen gick lugnt o sakta - vädret var stilla - luften sval.

13. VII

Frukost på "Munken" - dålig - nedsköljdes hos Hahn med gott kaffe. Tidningar o brev fr. Tage o pengar (50 kr.) åt Joseph. Min artikel stod för den 7. VII. - Köpte en del kartor (topogr. korpsens) o gingo till Rygh på museet. Han älskvärd o förärade en del separat o. a. skrifter - vidare en "anbefalingskrivelse" från honom för event. behov mot alltför norska norrmän. Besågo med honom museet o språkade en hel del. Han kommer kanske med i morgon till Hell. Han gav anvisning på två arkt. boplatser nära Narvik - vid Virek - o två personer där. Därefter skyndade vi till Kunstind. museet. Thiis var nyss utgången o vi väntade en stund på honom o underhölls under tiden av fröken amanuensen, som visade "taeppevaevestolen" o en del färdiga taepper - mest "muntrationer". Även en del gamla gudbrandsdalska funnos. Kaiser har beställt en del till ett

gammalnorskt rum - som han skall sätta upp. (Kaisern har i dessa dagar rest nordöver utan att - besöka Trondhjem - o gårdagens aviser vackla under detta bevis på onåd - mellan trogen undersåttlig sorg o grämselse) - Så kom Thiis o han fortsatte visandet. Vi gingo igenom hela bygningen o hela det lilla fina museet. Särskilt keramik o glasindustri var utmärkt representerad - japansk o kinesisk såväl som fransk o skandinavisk m.m. En hel del allmogesaker, som skåp m.m. fr. Opdal (Dovretrakten) o dräkter ---- (Innan visningen började inviterade han oss till sig i morgon på supé på Lindsaker - ville ha oss på middag men vi skulle in till Hell o vetenskap. Alltså "ser" jag i morgon Joseph på supé som sagt var.)

Obs. i museet många fina östasiat. saker från Goncourts o Brings samlingar - dessutom några svenska möbler (Almén? Gustaviansk.) m.m. m.m.

Därefter tågade vi hem o gingo så o intogo middag på City kaféen - jag åt bl.a. en god fisk "uer" lätt saltad - en djupvattensfisk - röd. Vidare fingo vi smultron (jordbär) för första gången. Gingo hem o skrevo brev - jag till Astrid. Sedan var jag i ett fotograf. magasin o växlade plåtar - under tiden var Rygh o sökte oss på hotellet. Sedan köpte jag en del kartor igen samt uppsökte Joseph som naturligtvis satt på Hahns condis. Där var tydligen bakelsetiden (kl. 7) för stadens damer, av vilka en del unga o sköna. Efter detta flanerade vi o följde till sist en procession engelsmän o norrmän, som med musik o fanor tågade från "Ravnkloa" bort mot Ilevolden o "sköitebanen" - där vi följde med in. En massa folk strömmade med förstås - där hölls en fotbollsmatch mellan matrosar o tronder. Efter en mycket skarp strid vunno de förra med 6:0. I början blev en trond illa sparkad o höll på att stryka med som det tycktes - men repade sig.

Efter spelet dansades på bollplatsen - även expeditionen krängde en vals inbördes. Joseph var nästan dålig över att ej få dansa nämligen. Kvällen var vacker o idrottsplatsen har ett synnerligen vackert läge.

Kl 11 gingo vi o hamnade till sist på kaféet "Stjernen" - där vi undfingo té o "kager" (=bakelser) av en behaglig tös.

Sedan kommo vi så småningom hem. Ovanligt tidigt - endast litet över 12. Jag packade för morgondagen o skrev sist dagbok.

14. VII.

Upp 1/2 8. Sågo Rygh tåga förbi o hittade honom också mycket riktigt på stationen. På tåget språkade vi en hel del. Jag prickade in på kartan hållristningarna vid Trondhjemsfjorden: Vid Hegre i Stjørdalen (på Ole Anderssons gård - vid bäcken straxt V. om gården) - på "Aune" i Ystines (se nedan), vid Hell (se nedan), på Opauran, på Bremset och emellan Alstad o Rökke (alla i Skatvold socken), mellan Stene o Ulvik på Frostén. Sedan finns endast den vid Bardal i Beitstaden, dit vi skola resa (o vid Snaasen) Närmaste ristningar ligga på Bogge (renar m.m.) i Romsdalen o i Sundal i Söndmøre (den sista på en stor sten av ett bergskred, skålförm. fördjupn. m.m. (se härom i Årsberetn. "Fornlem. l.d. i Söndmøre).

I Hell åto vi smörgåsar m.m. o tågo så en skjuts som Rygh efter telegraferat o foro till Berg i Vaernes över den jämna "exercerpladsen" o genom stora bördiga bygder. Vår skjutskarl, en stor fet o dryg, brillförsedd skollärartyp, var nådig o välvillig - en typ för det "skrönande" Norge. På den stora gården Berg lovade "han själv" att följa oss o så avtågade vi först utmed fjällsidan till "Skriverberget" där vi läste tre rader runor bl.a. o fotograferade o togo en hastig avskrift (end. för identifikation om den skulle vara känd förut. En besvärlig väg dit i den branta bergväggen - den ligger på c:a 1/2 bergets höjd mellan de två första 30-meterskurvorna SO om "Nesaune". Ristningen i lodrät skiffervägg i höjd mell. 1 1/2 - 2 met. över fotläget. (se ant.) Gingo så vidare till bronsåldersristn. vid "Nesaune" som fotograferades delvis o där mycket nytt frampillades under mossan. Den är en stor o viktig ristning men mycket nött. Gingo så förbi Björdalen o skifferbrottet till gården Re där skjutsen väntade oss igen o där bonden, "en Rolfstreng" bjöd på hembrygt öl, surt o beskt som fargen. Gården stor o välskött. Foro därpå genom Stjørdalshalsen till Hell - där vi trots loven lyckades tillhandla oss smörgåsar o mjölk. Gingo så till ristningen i berget bakom, som är

belägen i en lodrät bergvägg (skiffer) och är ovanligt gott ristad. Den fotograferades före o efter kritning. Två nya djur upptäcktes, ett med vinkelornament över. Foro så hem. På Hell station träffade vi frök. A. Thomas fr. Sthlm, som var på resa till Trondhjem i sällskap med en fröken Hederström. Joseph uppehöll sig med dem på tåget - medan jag pumpade Rygh på div. nyttiga upplysningar. Rygh bjöd på skjutsen.

Vid stationen mötte Thiis o Rygh tog ett tvärt avsked. De båda herrarna bockade sig stelt för varandra - någon kärlek rådde tydligen inte dem emellan. Thiis följde oss hem - där vi rustade om oss o sedan upptågade vi till Lindsaker över den Bybron med den intressanta utsikten nedåt älven förbi de gamla magasinerna på sina pålar - vidare uppför Lindsakerbacke med sin härliga utsikt över stan - samt in på Lindsaker gård, där frun var emot oss. Thiis tydligen en överkultiverad estät som kommit på fel ort. - En god supé med akvavit m.m. kommo oss snart att glömma dagens matbrist. Sedan vidtog ett behagligt samkväm som ej slutade förrän 1/2 2 på natten. Vi språkade om norska o svenska förhållanden, mest om språken m.m. Deras have - ett förtjusande gammalt igenvuxet ställe med utsikt över fjorden. Vid pjoletern fick jag muntliga rekommendationer till en del folk i Stenkjaertrakten, statsrådinnan Kvam på Jevran, amtmand Löken på Lund m.m. Samt en skriftlig sådan til amtmand Urbye i Vardö. - Thiis visade oss sitt stora livsarbete om italienska handteckningar, ännu end. i MS. - förläggare tycks vara svårt att få för det. Han nämnde att han tänkt söka den konsthistoriska professuren i Sthlm - men av misstag kommit 5 dar för sent med anmälan. Fru Thiis var en i Norge mycket berest dam - hon sjöng för oss på en del "maal".

Ganska trötta kommo vi hem.

15. VII

Regn. Sovo länge - gingo så o åto frukost på Hahn. Jag lämnade ett par plåtar för framkallning. Träffade svenskorna som gingo till domkyrkan. Mötte dem efteråt o gingo till biskopsgården o sågo på arsenalen, som var 17 o 18-hundratal. Åtskilliga fanor, däribl. en svensk (Helsing) Beskrev den för att skicka till Cederström. Gingo så o sökte Kunstforeningen som omsider efter starkt letande anträffades - men var alldeles omöjlig att komma in i. Ingen fanns som visste var nycklarna voro. Gingo så på Condis - därpå foro flickorna o Joseph till Lerforsen o jag hem att skriva m.m. Jag tyckte det var fånigt att sällskapa med svenskor här o ville hellre göra någon nytta.

Ute o köpte kartor igen o en massa vykort med lappar på. Åt middag på Citykaféen - var nere i Ravnkloa o såg på fiskmarknaden - drack kaffe på "Nordre Condit." Telefon. till fotograf. Dahl. mina plåtar bra -- Gick sedan med Helmer o svenskorna på "Hjorten". Regn hela kvällen. Efter att ha följt dem hem - drucko vi té på Nordre.

16. VII

Hällande regn på morgonen - ej lönt att göra något. Hämtade plåtarna - som voro relat. bra. Åto fruk. på Hahns o hämtade vår obefintliga post. Hem o packade eftersom vädret syntes vilja klarna. Träffade svenskorna o togo farväl.

Reste äntligen 1.10 i strålande väder. Det var riktigt vemodigt vackert o min själ längtade svårligen efter Bohuslän. Det var flod o vågorna rullade in på stränderna så klara o lockande att man bara ville stanna - stanna här o bo här. - I Hell åto vi en bit o gingo så upp i berget o ritade o klappade till över 6. Hunno allt utom en o annan oviktig detalj, såsom kompassyftning m.m. Hunno få oss en smörgås o en kopp kaffe o togo så tåget till Levanger. I Stjørdalshalsen träffade vi vår bonde från Berg, med vilken vi hade sällskap till Skatvold. Sedan kom en annan, som vi hade till Aasen. Ett vackert land - o rikt o gott att vara i. Stenviksholms fäste sköt fram i fjorden med sina skarpa linier mot den blånande fjällkanten långt på andra sidan fjorden o så foro vi in i den långa djupa dalen innanför Frosten. Det började bli kallt - också blev man påminnt om Norden genom att från Skogu station se snö på fjällvidden o nära Levanger fara förbi en massa snöskärmar. Togo i

Levanger in på Baklunds hotell - påminnte mig starkt om gästis i Grebbestad (även värden). Professor Helland, som var orsaken till vårt besök här - hade förstås rest för ett par dar sen. Är möjligen kvar ännu i Stenkjaer. Intogo dagens första ordentliga mål - utsökt flundra m.m. - o gingo så ut på stan. Beundrade de hedniska båtarna på stranden o undersökte dem rätt ingående. Gingo sedan över bron upp mot berget norr om stan med sin vackra park o sina överväxta gångar - där man hörde suset av bränningen. Jag letade efter en öppning i växtligheten o fann till slut en o drömde mig sjuk av längtan några ögonblick - efter Bohuslän. Sedan gingo vi hem - berusade oss på ängsmarkerna af ljuvliga blomster, erkannerligen av lilasfärgade törnblommor. Gingo så hem i vårt Grebbestadsrum o arbetade till kl. 1. - Ack Grebbestad med det gröna vattnet!

17.VII

Efter frukost foro vi till Stenkjaer - 11.10. Fram genom Vaerdalen med Ytter - o Inderön åt fjorden o dalen fram mot Stihlestad inåt. Särskilt vackert straxt innan Salberg kyrka o station - då man såg ner mot fjorden som nu öppnade sig i S. ner mot Trondhjem. Sedan kom på Sparbuen. Maere Kyrka o gamla Olofställe. Ligger enastående kungligt på en höjd mitt i den stora Maere myr - synes långt åt alla sidor. Tåget gör en stor rund omkring det o vi hälsade platsen som goda hedningar o svear anstår. Sedan kom Beitstadfjorden - Todnes med de många bronsåldersgravarna syntes straxt V. om Vist station. Udden o trakten där liknar mycket Bohuslän. Regn o blåst. Fjorden vacker med vita o calma vågor. -

I Stenkjaer togo vi in på Langlies hotell - ingen Helland där. Telefonerade till de övriga hotellen o fann honom på Grand. Gingo i bokhandeln o köpte böcker på "målet". Gick dit o träffade honom. Han skulle resa ut ett slag just då - men jag fick dock de upplysningar jag ville om hållristningarna i Harjangen, Sagfjorden o Glomen. Han skrev ett kort till en kapt. C. Brunn i Kr-a att ge mig i brev till Narvik upplysningar om ristningarna i Sagfjord - vilka icke Helland själv sett. Brunn är den enda som sett dem o de skola ligga nästan omöjliga att nå. Man lär få nöja sig med att se dem på håll endast. Ristningarna i Glomen ligga i en vild o ensam trakt - man far dit över Melö eller bättre Grönö o sedan rodd in. I Harjangen har Helland sprängt ut den bästa renen o skickat till Kr-a - men 6-7 äro kvar - men ej tydliga. Han ville träffa mig i morgon - få se om jag hinner.

Efter middagen hämtade jag brev från Astrid. - Sedan Joseph skrivit till sin rysska - tågade vi ut att leta efter kjökkenmöddingen. Kommo till gården "Tingvold" efter Ryghs anvisning o funno där "stenringen" som befanns vara största delen av en väldig skeppssättning (se ant.) Träffade en älskvärd man, amtsingeniör Munck, som bodde där o gav oss anvisning på den "konstituerade" amtmann Guldal som bodde ovanför nära Egge kyrka o på vars mark många fornlämningar funnos. Hjälpte oss att räkna ut tiderna för att komma till Snaasen m.m. Han talade också om långa högar S. om staden i skogen m.m.

Gingo vi så upp till Egge o funno högar m.m. (se ant) Ett härligt läge för dessa på den väldiga, skarpa "vammen" - (sandåsen) med en vidsträckt utsikt över bygden o fjorden. Välbygda stora gårdar däruppe samt runtom. Men så är ju också denna bygd en urgammal kulturbygd - vid Egge bodde jarlarna - o nu bor amtmannen här (på Lund). Den egentl. amtm. (Löken) är nu i Kr.-a) Jag fotograferade Stenkjaertrakten (med platsen för kjökk.mödd. från kyrktaket - besågo sedan kyrkan invändigt intet särskilt utom en grannt restaurerad altartavla fr.1771. Gingo så mot Guldalsgård men funno vad vi sökte utan att behöva anfalla honom. Gingo så tillbaka o letade eft. kjökk.mödd. Funno intet som kunde visa något. Sökte sedan i staden apotekar Hök (anvis. av Rygh) men ej hemma. Efter kvällsvarden träffades han dock. Kjökk.mödd befanns ha varit just i trakten där jag trodde - nämligen där en stor grusgrop nu är straxt N. om stan (se ant.) Han var lömsk på Rygh, som ej på hans förslag låtit freda platsen med stängsel m.m. Efter apotekarens framställn. skall undersökningen 1871 ha gjorts på 1-2 timmar o Rygh ha medtagit endast prov på ben o skal. Massor lågo kvar end. hastigt genomletade etc. (se ant.) En gammal trevlig kurre som språkade om hållristningar m.m. Vi skulle gå ut dit i morgon kl. 9.

Sedan gingo vi utom stan, österut o upp på en kal höjd vid gården med ett par smärre gravhögar (?) högst uppe. Våldig utsikt - trakten dock med ett starkt svenskt tycke. Gingo sedan ner o genom skogen - utan att finna ingenjör Muncks långhögar - men väl hans omtalde vackra strandlinier som ligga 8-10 st. på jämt avstånd över varandra i den vackra tallskogen ovanför exercisplatsen. Den understa terrassen säkert end. c:a 5 met. ö.h.

18. VII

Hämtade apotek. på morgonen - regn o kallt - Han visade platsen vid grustaget där han mindes att platsen för kökk.mödd. varit. (se anteckn.) Tycktes ej minnas mycket av dess storlek o.s.v. Blev överraskad då jag nämnde 10 met. (eft. Rygh) o om fynden av skifferverktyg. Han talade om hur Helland o Dr. Rensch varit där samt om div. ting. Uppe på Agge gård bodde en gång Kalv Arnesen, han som var med o högg kung Olav. Gingo hem - på bron skildrade han det stora "elvebruset" för några år sedan som hotade staden o demonstrerade därjämte fördämningarna m.m. - Joseph uppe. Åto frukost. Fortfar. regn o ett förb. väder. Vi smorde våra skor o så gick jag till en fotograf med 1 1/2 dussin plåtar. Sedan gingo vi ut till Kökk.mödd. igen o grävde i grustagskanten. Funno något skal. Träffade Munch - som var vänlig att löpa hem efter en fast siffra för avvägningen, nämligen en av vattenledningsverkets "kummer" (brunnar). Vi följde efter o fingo ett par siffror att hjälpa oss med samt en profil av backen ett stycke ifrån. Med detta tågade vi iväg - o jag tog den ena av syftningarna. Tågade hem o åto middag. Sedan iklädde vi oss rustningen o foro med tåget kl. 4. till Byafolken därifrån vi tågade till Helge o sågo på de två väldiga (5 met. höga) bautastenarna samt de stora högarna där. Sedan tillbaka till tåget o hem till Stenkjaer - där biljett löstes för omedelbar resa till Vist. - Därifrån gingo vi till Todnes, för att bese Ryghs br.åldersgravfält. Använde hela kvällen (till kl. 10) att ströva runt omkring i markerna o bese "rusene" Mycket intressant - men åtskill. detaljer i beskrivningen måste korrigeras. (se ant.) Vid gården framföddes under vårt överinseendet ett stoföl - vilket för oss båda var något nytt att få se. Stot låg så stilla o vackert - hon liknade en kvinna - o ögonen sökte den lilla medan hon av o an frustade fram ömma ljud. Den lilla våta stackaren frös i den kalla kvällsluften - torkades med halm - slickades av modren o belades med filter. Försökte genast att komma på benen. Innan vi gingo alldeles från stället lågo vi båda i ett rum i stallet - men då var stot bättre o ej rådligt att komma in till. Hon bara stod o vaktade sin lilla. - Mycket smultron i backarna o på gravarna - även i stränderna. - Sist voro vi uppe till ett russ högst på näset "store drakehangen" - där draken förr "stöft" ner på skatten. Låg härligt vackert. Ledsagades dit av gamle bonden. Han hittade ej till de tre sista russena på V.-kanten av näset - i tjocka skogen men vi försökte komma dit ensamma. Efter en mycket besvärlig o lång vandring i den täta snårskogen kommo vi till sjön - o jag läskade min mun med det salta vattnet o gned mitt ansikte med den friska tången. Sen åto vi smultron. Dimman stod tät ut mot sjön o vi sågo icke fjällen i V. Jag hade känslan att jag var vid havet - Bohuslän. Det var flodvatten nu o stranden liknade de kända trakterna. Gingo upp i skogen igen o funno ett av rösen. Ville icke leta längre de andra - utan gingo till stationen. Våra klockor hade gått för fort o vi fingo vänta där 3/4. Det var kyligt - men vackert. Det ser ut att klarna. Resultatet av expeditionen var således att få se alla (ut. 2) av alla rösen där ute. De små fel man kunnat konstatera voro kanske obetydliga -men visa ändå en hel del. Sorgligt var att se att de flesta av de nygrävda (1905-06) rösen ännu ej igenlagts. -

I Stenkjaer avåts en splendidare supé (till kvantiten - kvaliteten just ej heller att klaga på) Joseph var så hungrig att hungrig att han fick skratkramp o såg mig innan jag ännu kommit in i rummet.

19. VII

Var till en fotograf (M Baehrends) med plåtar.

Foro kl. 1 till Sunnan - åto litet - Togo så motorbåten "S:t Olav". Regn - men snart vackert. Gjorde oss bekanta med båtfolket o den ena var just från Valløen. (O. Valløen) Likaså den ende

passageraren. Ole V. rådde oss att fara hem till Sverige över Oldernes vid Snaasen o över fjället till Tonön. Vilket vi accepterade o han lovade skaffa skjuts till Ymsidalen. (Imsa-?) Härligt väder - motorbåten hissade till sist sitt råsegel o sköt god fart. Den ena stora välbygda gården efter den andra passerades o vi sågo till vår förvåning detta vild-Katrina också upplösa sig i kulturbygd. Landstego i Vallöen o fingo sonen till "en Åke" med oss till forsen. Vi blevo lovade skjuts tillbaka. Ritade den ståtliga renen o fotograferade. Böla-älven trevlig med sitt vackra läge. Vi kommo ej dit förrän kl. 5 o slutade kl. 7. Körde 1/2 8 i en liten underlig karriol, där den körande (jag) satt i en liten spetskläde o hade fötterna i stigbyglar under o Joseph o Nikalai Å. sutto bak på en låda o hade fötterna på hjulaxeln. Körde så den dåliga men vackra skogsvägen utmed sjön till Tiltnes - där landsvägen började. Åto några medhafda kex - - samt kommo sent omsider till Berg vid For's kyrka där vi böto skjuts. Vi skiljdes från vår trevliga Nikalai o fingo i stället en rödhårig trönd - som endast sparde sin häst. Kommo 1/2 12 till Stenkjaer - där mat väntade.

20. VII.

Lämnade nya plåtar till framkallning. Foro till Bardal i regn. Regn hela dagen. Fingo en pojke att visa oss ristningen samt upp till en ny "teining" uppe vid Bardalsaune. Pojken beskrev endast bokstäver - men vi trodde det möjligen kunde vara runor. Funno en häll med en massa namn på m.m. - men under dessa - fastän svagt - bronsåldersristningar. Dessa ristningar - hittills ej kända - antecknades. Sedan ned till stora ristningen - som kritades - fotograferades o delvis klappades - det senare med uselt resultat på grund av det hållande regnet. Lednade till sist o foro kl. 1/2 7. Läget för ristningen synes hota den något - Hemma kl. 8. Skrev anteckningar samt till Astrid. Slutade kl. 1. Hade dessförinnan beslutat att ej resa förrän på måndag. Jag hade för mycket kvar att skriva.

21. VII.

Skrev anteckningar så gott som hela dagen. Ordnade några timmar med mina fotografier - av vilka åtskilliga dåliga. Filmsen synes dålig. - Skrev till Ole Vallöen i Sunnan att vi ej kommo idag. - Gingo ut på ett par timmar före middag - Söderut över Figgaelven - o sågo på gravfältet med de väldiga långhögarna där. Gingo så över berget, "dödskalla" o vilade oss däruppe en stund - Sågo på myror m.m. samt gingo ner till fjorden för att bada. Funno ett par stora gravrösen nära landsvägen o järnvägen. Omöjligt att bada - "fjaere" (ebb.) En ovanligt strålande dag - som vi borde haft igår. Efter middagen skrivning som slutar nu (kl. 8). - Gingo sedan ut -nedåt hamnen - o till fotograf.fram.

Bestälde väckning o kaffe kl. 7. (Ordnade klappapperen)

22. VII.

Mulet - nästan regn. Ingen idé att fara till Bardal, som jag tänkt göra ensam för att göra bättre avklappningar o ta bättre fotografier. Tiden räckte för övrigt knappt till att packa. En låda till fotograf Wiklund, en låda böcker till frök. Laxberg i Sthlm, 1 kappsäck o blecklådan till P. Öberg i Storlien. - Foro kl. 1 till Sunnan - där vi togo ångbåten "Bonden" till Oldernes. Efter två timmar lyckade vi få något smörgåsar o kaffe - först skulle en del tyskar m.m. "forsynes". I Oldernes mötte vår skjutskarl. Han var från Strinna öst om Vallöen o hade fått vårt bud igår. Ingen väg hit - utan fört hästen hit på stig o lånade här i Oldernes vagn - en underlig gammal tingest, groft bygd av trä, bekväm att sitta i o med goda fjädrar. Åto middag (å 40 öre) här - en utmärkt måltid - träffade en svensk 72-årig arbetare Lars Svensson (värml.) som gick här som dagsverkare - en glad själ. Foro upp om Brede, där ett stort graffält på båda sidor vägen, större o mindre runda o avlånga högar, skarpt markerade. Vidare en vacker väg upp efter Jörstaälven. Högst uppe en charmant utsikt över Snaasen m.m. Sedan in i skogen - vi passerade ett vackert brant fall, där en gång tre man råkat i olycka. Två man gingo utför, en av dem blev borta. Den tredje räddades av den som sluppit undan

nerför forsen. Denne simmade i land o sprang uppför igen o kastade ut tåg åt den som stod där ute på branten.

Framme i Kjöbli i Imsadalen kl. 9. En bred väldig dal, med myrar i mitten o åkrar på sidorna. Körde in på den största gården, en väldig manbyggnad med 12 fönster på längden (2 vån.) - en inbygd gård. Emot oss kom en kort undersätsig man med underliga åthävor. Klädd i knäbyxor av skinn, så strumpor o pjäxor ("lauparskor"), en stor blus - o på huvudet en röd- o vitrandig badmössa liknade han en flibustierhövding o viking. I handen höll han ett tjuder o en stor träklubba. Han hade rött hår o rött borstigt skägg o hans ljusblå ögon sprutade - då han skrek - "Er de svenskere"!

Den vilde mannen o Torsdyrkaren Töllef Sivertsen upplöste sig snart till en den beskedligaste man o vi njöto snart ohejdat att höra honom. Han var synnerligen gästvänlig o synnerligen talför - en av de bästa värdar vi någonsin haft. Typen var oss alldeles ny o vi studerade honom flitigt. Joseph trodde sig märka att hans underlighet var pose. Faktiskt kunde inte en skådespelare rigga sig bättre till sjörövaretyp än denne. Rum skulle vi då få - "va de likt de"! Och klövjehäst? "Ja - de ble da rå me." Han visade oss kring i gården - i sommarstugan o i stora bygningen.

- - - Det blev regn - riktigt duktigt - vi gingo upp för dalsidan o betraktade de två stora gårdarna därnere - sågo regnet fara över det höga svarta - ändlösa Flatfjället framför oss o hörde dånet från dess kam ("minnen från alla gamla bränningar som gått där en gång" - mente Joseph) - Gingo ned o åto - o sutto sedan o språkade med Töllef o hans bror samt en svensk "gårdsman" (många svenskar synes bo här, en är bonde på Strindemoen vid Snaasenvand o två voro backsittare utmed vägen)

Vi visade teckningarna av hållristningarna av vilka de voro mycket intresserade. Brodern syntes var seminarielärd - tråkig fan. - Gingo så upp på vårt rum, med stora bäddar med väldiga fårskinnsfällar över o under, med påsydda röda o gröna, vävda "taepper", härliga.

23. VII

På morgonen kom moran med kaffe kl. 7. Hon var språksam o hon talte om "Daehta" o gården, vilka voro från 1300 l. 1500-talet. Efter en stund kom Töllef inbullrande o förkunnade att vi borde upp - vädret gott. Hans röda ansikte sken o rösten dånade av skratt - han skrattade jämt.

Efter frukosten då "ho mor" kom o visade oss en del gammalt, klövjades hästen efter avvägning av sakerna. Töllef visade sina gamla gårdspapper (av vilka dock inga äldre än början på 1700-talet). - - - Klövjehäst var en gammal beprövad mähr (24 år) vida känd för sin skicklighet i fjäll. Sakerna sattes i två stora "klövjemeisar" av vidjor - o så bar det iväg. Töllef var idag något mer civiliserat klädd. (Töllef o Sivert har bönderna på gården hetat i alla tider - 1624 ägdes den sålunda av en Sivert T-n (gammal handl. tryckt.) -

Uppför - genom myren o skogen - till Kjöblisäteren - som nu var i bruk. Ingen dock hemma (vi mötte dem sedan) - därinne intet märkvärdigt. På vägen lågo tätt, tätt med "fuglstokka" l. "langgiller" - jag tog med några gillerpinnar o lärde mig konstruktionen.

I en myr fastnade märren o föll i smörjan - hon låg nere till högt över buken. I en hast fingo vi lös sakerna o hästen upp - endast min kappa blev smutsig. Hästen fortsatte genast lugnt. Hon gick så fint o lätt - efter den största kraftansträngning - då hon t.ex. gått genom myrmark o sjunkit till knät för varje steg o ofta till länden - gick hon med samma sviktande mjuka gång vidare utan att ett spår av trötthet märktes. Hon kunde gå på stenar som en get o på stockar över myrar som en människa - kännande sig för.

Det var brant upp o det tog två timmar innan vi nådde passhöjden o kunde se in i Sverige (2 1/2 mil till gräns - 3-4 till fjäll) Vi badade där i en tjärn - snön låg runt på sidorna, härligt i den fruktansvärda hettan. En härlig utsikt åt norska sidan särskilt - åt Sverige låg det underliga, för oss intressanta Flatfjället o skymde utsikten långt bort. Det vågade sig o marken buktade i alla riktningar. Fjällvegetationen ensartad - men underlig - fjälllemlarna o riporna syntes bilda faunan - de förra ilska o skrikiga. Efter 3 1/2 timme rastade vi vid Gauna, där vi alla tre badade o sedan åto o drucko kaffe - Sedan vidare nerför fjällsluttningarna, där de höga Skjaekkerfjällen o Anjansfjäll framträdde allt högre o skarpare. Jag tog 3 fotograf. av karavanen.

Kl. 3.45 kommo vi till de sista norska gårdarna, Gundalen, där Töllef skulle vända. Vi blevo bjudna på mjölk o ackorderade till oss en man av granngårdens folk (nu svenskar, samma som äga svenska Gundalen, 1/2 mil. i öster. Han tog kappsäcken i en "bagmejs" o vi det andra. Efter c:a 1 timme voro vi vid svenska gränsen. I gården stannade "en Ole" o riggade om sig o åt - vi blevo bjudna på mjölk igen o så bar det ner till Torrön o båten. En vacker nybygd båt av kraftig typ. Sköt även god fart. Joseph o jag turade om att ro den över två mil långa vägen till Hoberg. Torrön en vidunderligt vacker sjö - med fjäll runt om - kvällen var även ståtligt vacker - vädret stilla.

Rodde vägen på 3 timmar 7 min. Kl. var nu 5 min. över 10. Jag gick genast upp för att söka träffa grosshandl. Luck som äger stället. Stilla o tyst överallt. Fick till sist se rättaren J. Åslund som kom ut av en stuga. Han fick mitt kort att gå in till Lucks måg som med sin fru nu voro de enda på gården. (Luck i Sthlm) Vi slog oss ner med bagaget på gården. Väntan blev för lång till sist o jag gick fram o frågade pigone som stod på förstubron. Fick då höra att vi inte kunde få rum i det stora huset - ej heller mat (sa pigan). Ilskna gingo vi till rättarn - fingo mjölk - knöto oss sedan i en lada nere vid stranden. Första gången vi använde våra sovgrejor. Dagens "parasang" varit god.

24. VII.

Väcktes av "en mågen hans Luck" som presenterade sig som ing. Hallencreutz o bjöd oss på frukost efter att bett om ursäkt för att ej kunnat ta emot oss igår. "Han var gäst själv o.s.v. Det fanns intet rum i ordning o.s.v. o.s.v. Vi voro barska - men Joseph bultade bevekande på mig - då frukosten kom på tal - vi nämnde att vi skulle gå genast - då stack han emellan med sin ångbåt, som naturligtvis stod till disposition - vi förklarade att vi endast tänkt dricka lite kaffe i strand - då stack han in med kött o annan varmmat. Till slut nickade vi ett nådigt bifall o vände oss för att sova - varpå mannen avsmög. Efter 1/2 timme stego vi upp o gingo ner i sjön o badade. Ingeniören uppenbarade sig igen o snart var isen bruten o våra hjärtan o magar rördes alltmer vid tanken på maten o vår blivande värds älskvärdhet gävo oss allt större o mer stegrade kulinariska sensationer. Han förde oss upp på ett rum (så gott som i ordning) i en tillbygning (som står alldeles obegagnad) där fick jag varmt vatten o blev av med mitt 5 dag. gamla skägg. Sedan kom frukosten - ja unga frun kom emellan. Gröt - kött m.m. honung - yam.

Sedan togo vi fram kartorna o beslöto oss för att ta till Kolåsen o att jag så for till närmaste telefonstation o skaffade kosing. Vi hade eljest haft en tanke att ta över Sörli o Nordli till Gäddede o lyfta den där väntande mannen. Ingeniören erbjöd sig flera gånger att försträcka guldet - men det avböjdes. Huset besågs o passieren fortgick till 1/2 1 - då lunch serverades, en allvarsam måltid med mycken mat o té. Tidningar slukades sedan i massor - vi skrevo våra namn i en "liggare" (mammans namnbok) m.m.

Kl. 1/2 2 foro vi i den lilla snabba ångbåten till Nordbyn. Ingeniören hjälpte oss fortfar. att bära sakerna o där skiljdes vi i all vänskap - sedan han ännu en gång bett om ursäkt för natten. Våra tyngsta saker ställde vi här för att få sända efter oss i kväll (folket var borta på slåttan). Togo ryggsäckarna o tågade uppför Germundhöjden. Svettigt till en början. - Efter två timmar i Kolåsen efter att ha stannat mycket o njutit av utsikter m.m. Särskilt är utsikten över Kolåsen - uppe från skogsåskanten. - Här är paradiset. Den vackraste trakt vi hittills varit på. Luften stilla också o varm - man fick en så ljuvlig känsla av sommaren. Nyslaget gräs - och oslagna ängar gävo en underbar lukt. Vi tågade förbi de tre övergivna hotellen här (övergivna av en orsak, som inte Gud fader vet) o ner till C. Isaksson - där vi fingo kvartér. Fingo mjölk av hans trevliga dotter o gingo så o hämtade brev - endast åt Joseph i övre gården. Joseph fick äntligen sitt brev. Gingo därpå upp i utsiktstornet - o sen till kyrkan - rodde ut på en holme i Äcklingen. På hemvägen skaldade vi väldigt o många sköna strofer blevo födda - dödfödda. Åto kväll - - o satte oss att skriva med den underbara utsikten framför oss. Fullmåne kom upp. Jag skrev till Dag. Nyh. (hällristn.) o till Mac samt 3 dag. dagbok.

Kl. 12 kom sakerna från nordbyn på en kälke efter häst. Karlen begärde 4 kr. (det fick han av "grosshandl.") han fick tre. Slutade skriva detta kl. 1.

25. VII

Sovo länge - voro rätt trötta på morgonen. Omedelbart efter frukost o efter brevskrivning avtågade vi till posten i Beljom Gingo över sjön o näset till Jufveln - där vi togo en båt. På halva vägen till Kallsedet badade vi på en udde. Härligt o varmt. En man kom roende som bl.a. visade oss en genväg till Beljom. Vi rodde efter anvisning snett över sjön o togo kurs i SO. Vägen svår att gå. Den försvann oftast. Vi togo syftning o gingo rakt. Halvvägs hittade vi den o kommo så till Beljom. Rodde över viken till posten. Intet brev där. Vi skrevo några brev där o drucko mjölk. Vägen hit hade tagit 3 1/2 timme. Hemvägen (efter att ha varit inne hos gården V. om viken - hos - Pålsson o ätit smörgås o mjölk o en härlig gammelost) tog endast 2 timm. o 20 min. Även denna gång måste vi släppa vägen o gingo efter syftning - kommo ner precis vid båten. Sjön låg fortfarande som en spegel - vi njöto så gott vi kunde under hård rodd. Hemma kl. 9. Äcklingen med fjällen i V. var som en dröm att se. Himmelen var gul o fjälltopparna violetta.

- Av någon underlig slöhet glömde man att ge oss mat o då vi märkte att dröjde för länge var det för sent att säga till - alla sovo.

Läste Hallencreutz' tidningar som vi tagit med oss. Någon gäst som vi lovat dem kunde vi däremot ej få - men beställde till söndagen. - Ett sakta regn - som snart gick över.

26. VII

På morgonen packning o stuvning av alla nödvändiga grejor. Växlade plåtar samt skaffade bröd, potatis m.m. hos bondens. Ryggsäckarna blevo runda o stinna o med filt o sovsäck blev det en aktningvärd mansbörd. Avtågade 1/2 12 med "Kaggrummet" som mål. Lämna Hobergsposten i övre gården o fingo en pojke att ro oss över till näset. Han övertalades sedan att ro så långt det gick ända långt upp i Rutsälven. Därifrån gingo vi utmed den lilla vackra älven ett stycke tills vi kommo till Storvallens fäbod. Det började regna just då o åska o på en liten stund var allt jämngrått. Dagsregn. Vi måste stanna här o vi började laga middag - jag tog regnrocken på o skaffade ett spö o gick nedanför älvens forsar o metade. Jag fick härliga reminiscenser från Daven i den stora fäboden med sin rymliga lave o jordgolv. Den gamla stämningen kom över mig o jag skrek på Årre. - - I älven fick jag på en liten stund 4 fiskar (harrar?) rätt små - sedan började det regna för hårt. Långa blixtar kommo dråsande från himmelen o jag njöt av att bli våt. När jag kom hem hade Joseph kokat vatten o dukat o snart hade vi kaffe o färsk glödstekt fisk med kall potatis som vi lånade jämte ost ur fäbodens förråder. Här syntes även att en målare höll till - 4-5 skisser i olja o pastell stodo i en bod. Förmodligen var det de två prissar vi sågo idag i Kolåsen o som vi frågade om vägen eftersom de just kommit därifrån idag. Klädspersedlar m.m. lågo här o var. Målaren syntes heta Aug. Berg. Jag fick underliga förnimmelser vid lukten av den fuktiga oljefärgen - jag mindes återigen Solölivet o alla pojkar o började svärma att bli målare - jag gick o luktade på dukarna. -

Efter middag gjorde vi en planritning av hela fäboden - som även fotograferades. Snart blev det kväll igen o vädret syntes bättra sig. - Jag gick o metade igen - fick 1 fisk av samma slag - forsen hade stigit oerhört av regnet o skummade nu vit där jag stått på middagen. Gick snart tillbaks - o supé avåts - ägg o té - något lästes i Söderbergs "Förvillelser" som "bupigan" I. målaren lämnat efter sig. Jag skrev dagbok o myggen svärmade infernaliskt. Myggnäten togos fram o skyddade något. Vädret drar åter ihop sig. Lågo länge vakna och lyssnade på skogsljuden.

27. VII

kl. 1/2 4 rusade Joseph upp o gjorde eld - men knöt sig hastigt igen då han fick veta tiden. Vid 8-draget kommo slätterfolk - 2 pojkar o 1 flicka o väckte oss. Språkade med dem o bjöd dem på kaffe. Fick deras ost som vi använde en bit av igår samt fingo en del upplysningar om fäboden - namn m.m. Forsen nere i älven hette Storvallsforsen. Först när slättan var slut togs kreaturen hit upp för 5-6 veckor - alltså ej förrän i Aug. Tavlorna beundrades m.m. o så bröto slättarna upp. Vi packade in o bröto upp kl. 10.15 o följde stigen upp till en liten timmerstuga med öppet rökfång - vilket ritades.

Stugan trevlig av obarkat timmer o stor lave. Eldstad mitt på golvet av låga flata stenar i golvet - mitt för dörren. Efter 20 minuter tågade vi vidare västerut o började så den långa vandringen över de oerhörda myrarna. Åtskilliga timmer vandrade vi ännu i mark där myrslåtta bedrevs - en o annan rundad bikupsform. stack på stång syntes eller tom stång - men så upphörde även dessa. De två första mogna hjortronen för året hittades - men många omogna åtos dessutom. Vädret mulet - med något regn - dock ej så mycket som på morgonen. Fjällen fria från dimma i alla fall. Skogen smalnade till ett smalt band mellan myren o den branta fjällsidan - älven rann lugn o stilla här som en å. Myren sade tjafs - tjafs men det bar endast omärkligt uppåt o var icke tungt. Joseph var nere till knät ett tag. Vid Stora älvkröken rastades i 5 minuter - där har varit ett jordskred på fjällbranten i norr - syntes nu som en stor skidbacke. Efter en stund togo vi därpå uppåt skogskanten då myren blev för svår o här blevo vi först varse vad med fågel som fanns, ripor med sina ungar o sina kraxande läten, bäckasiner m.m. Vi började även varsna spår - stora trampade stigar - breda som gator - vilket vi antogo vara efter renar - vilket det var också. Kl. 1 intogo vi middag under ett sakta regn - som snart gick över - åto ägg o té. En ypperlig matsal i övre kanten av skogen i lä av ett väldigt flyttblock med en snöbäck bredvid - rätt över oss den höga o beväxta bruna fjällsidan. Efter 1 timme fortsattes marschen. Vi sågo nu norska fjäll. Stego allt högre o högre o hade bakom oss hela dalen med Kolåsens by o sjön längst borta. Renspåren blevo allt tätare o tätare o till sist (vid 3-tiden) fingo vi se deras fållor långt nere i dalen o straxt invid deras kåtor. Hundskall o renarnas läten började också höras - men vi trodde dem vara uppe på fjället o stego alltjämt - till dess vi fingo se att hela den ena fållan myllrade av renar o folk rörde sig ibland dem. Vi skyndade då ner o blevo vänligt mottagna. Mjölkingen pågick som bäst - samt märkning av kalvar. "Tömmen" (lasson) var flitigt i bruk o renhjorden drev runt - runt - medan lapparna sprungo igenom o sökte sina offer. Kvinnorna stodo på sidan invid sina vaggor o skyndade då o då in o mjölkade - när en "simla" var fångad. Där var 4 karlar o 2 unga kvinnor o 2 barn i vaggor. Vi träffade o talade med ett par yngre karlar o till sist även den gamle hövdingen Jacob Andersson. Vi fingo stanna där o de voro välvilliga. Vi bådo försiktigtvis endast att få stanna över natten. Fotograferade renarna inne i kí'tin' samt följde så hövdingens dotter o hennes man (fr. Oviken), som voro nygifta o bodde i en ny torvkåta. Båda barnen Karin (Kai-Kai) o Brita voro deras. Fingo där kaffe med renmjölk i. Barnen framlockades ur vaggorna o snart kom kusinen Jöns in o språkade. Politiken kom fram o de voro mycket intresserade av renbetesfrågan vilken de dock insågo att den icke skulle förändra mycket för dem. De hade på norska sidan en mycket välvillig norsk disponent att göra med (brugsdisp. - gruvor egendomar...) som bodde på Vaerdalsören o hette Jenssen. Landshöfd. Bergström hade de reda på o litade på. - Här var för övrigt stor kultur - klädsättet uppblandat hos den unga hustrun och barnen - - - Gingo ut på backen o då kom även hövdingen till o var språksam. En underlig intressant vildmanstyp som nog hade mycket på hjärtat - men kanske blir svår att pumpa. Vi lyckades på ett fint sätt få tillåtelse att stanna genom att intressera oss för renarnas infångande o att få vara med - - Lånade ett metspö o försökte meta i älven - ut. resultat. Gingo så upp o åto kväll o språkade. - Ingen renost el. mjölk fingo vi - men deras kams smakade vi på o åto vår enkla egna kost bröd o potatis. Jag tror att de trodde att vi ej ville äta deras mat - men de blevo mycket ivriga att bjuda oss då vi bådo att få. Vi bjödo på té o de hade tésil. - Till slut bäddning - vi fingo en väldig ren fäll under oss o sovo snart gott - Den lilla flickan (Kai) sjöng länge sin vaggvisa l. vad det var. Vololololol aff aff - vololololol - aff - aff.

28. VII

Vid sjutiden var hustrun upp o kokade kaffe åt oss. Stego så upp o gingo ned i älven o badade. Kallt o friskt. Regnigt. Dimman hängde väldig o ullig på fjällsidorna o svepte om topparna. Gingo så upp o åto frukost. Kams o mjuka kakor av rågsikt - bakade igår. - Glödstekta prållor o kaffe. Gubben Jakob var ute till ett av sina gömställen efter torkat renkött.

Vår värd talade om gravar i Oviksfjällen o vid Juveln. Jag visade våra teckningar av hållristningar. Jag skrev dagbok o vi talade om lappförhållanden - utbredningen åt Norge m.m. - Vid

2-tiden gingo vi ut att röra på oss o gingo uppåt fjällkanten - vände snart - otäckt väder o voro glada att komma under tak. Fingo där kaffe o blodplättar (pannulaipi) med smör på. Gott. - Förfärdigas av upplöst torkat renblod - kan även göras av färskt blod. Sutto sedan inne sedan vi hängt upp våra "barkok" till torkning. Språkade om allt möjligt förstås. (Jag ritade kåtan i två sektioner på f.m.) Språkade om Disp. H (?) Jenssen igen. Hela övre Vaerdalen står under honom fr. riksröset närm. norr om Burvattnet nästan ända till Merakerdalen. Bönderna äro arrendatorer. Han skickade på begäran i vintras en skriftlig tillåtelse till Jakob Andersson att få driva bete in på hans område - o då arrendatorerna någon gång klaga - medlar han genast.

- En massa saker fingo vi se på - skedar, skurna av vår värd o för många år sedan (1873) åt hans svärmor - med vackra ornament (sig sag m.f.) samt renkronor inristade m.m. saker. Helmer lekte med Kai som var en lyckligt funnen föreningslänk för att få samtal igång. Jag djävulusiskt hungrig mest hela dagen - något bättre dock efter blodplättarna. Det började bli kallt i kåtan o elden slocknade av - till slut gjordes dock en "glimrende" brasa - vilken vi njöto med välbehag. Den endast 3 met. breda kåtan gjorde en leder Helmer - men i värmen kunde man ju sträcka sig utan att behöva frysa i draghålen nere vid marken. På kvällen var jag ute o spådde vackert till natten, som det också blev. Jag ritade kåtan i plan. Till kvällen kaffe o blodkams som vi åto friskt av - med smör till Så småningom slocknade vi av o knöto oss - Det började klarna där uppe i rökfånget - en svag rök steg upp från en väldig glödande, sur björkstock. Vi lågo en stund o språkade o lärde oss lapska ord. Ordet för svenskar (o norrmän) kunde vi få ur dem - de voro synbart (rätt. sagt hörbart) försiktiga. Det måtte vara ett skällsord.

29. VII

På morgonen kaffe förstås. Klart på morgonen till 7-8 men så småningom åter mulet o regn o då vi klevo ner till älven att bada o tvätta oss var det olustigt, men vädret dock ej så svårt som igår - fastän tjocka moln lågo runt de högsta fjällkanterna. Vi beslöto att ge oss av - då vi fingo höra att renarna förmodligen drivit iväg så långt att det var högst osäkert att få tag i dem. Joseph kammade efter anvisning "suini" (starr till skohö) o frukost avåts - färskt gräddade rågsiktsskakor (ugn: en flat håll i härden) samt vanlig kams o kaffe. Sedan försvann Torkel uppåt fjället västerut. Anders o Lars skulle även ut (Jöns - den fjädre unga karlen - var i Strådalen) men de slöade till allt efter som det mulnade o gingo fram o tillbaks mellan kåtorna fullt rustade med snörda regnrockar o kikare (bägge slagen dock mycket primitiva). De kommo ej iväg så länge vi voro där (till kl. 5) ut. Torkel fick springa ensam på sin kant med en hund - medan stammen för övrigt var hemma med fem hundar. Förhållandet är förmodligen typiskt för lapparnas dåliga renskötsel. Vi gingo upp till kiti'n som fotograferades o mättes - trots det dåliga vädret. Gingo sedan ned o lärde oss all deras bandvävnadsteknik o köpte band m.m. Fotograferade hövdingen, Sigrid o Anders - vardera i två ställningar (i täml. bra väder) samt lyckades efter ej allt för stor svårighet få ta några mätningar på Sigrid o lilla Kai. Anders som varit ytterst orolig under fotograferingen nekade absolut att låta mäta sig. Likaså Brita - system. Systrarna voro mycket ivriga att visa sin flättningskonst däremot, samt lärde oss många ord i samband därmed. - På f.m. hade vi gjort ett besök inne hos gamlingen, som mest språkade om de onda tiderna i slutet av 80-talet då norrmännen voro "tjyvar" o sköto deras renar i massor. De värsta tjuvarna bodde i Stenkjaer sade gubben - nämligen amtets tjänstemän som tilläto skjutandet. - Ingen hade någonsin hört om de "lämningar i trakten av Anjeskutan" varom prof. Wiklund talat. Därför beslöto vi att inhibera den lockande turen till Strådalen o bege oss hem över till Kolåsen direkt. - På middagen kom Brita Larsdotter, karingen, hem från Strådalen - o jag besökte den underliga människan. En väldigt intressant typ (dödskalle) med mycket inombords. Talade om mycket som hon hade i deras häbbre i Strådalen - som hon hade lust att sälja - men som hon lovade att hålla på till nästa år. Jag köpte en kam (till skohöberedning) av henne. - Sigrid visade sitt ärvda smycke = silver för oss o bad att få det taxerat. Jag sade 30 kr. - men bad henne ej sälja det. - Hon visade dessutom en del klädesplagg m.m. Dagen gick fort o vi tyckte den var väl använd - vi fingo nämligen den ena upplysningen efter den andra. Jag lovade att komma igen o köpa allting

av dem i klädväg m.m. Några "barkok" hade de ej nu att sälja - utom ett par gamla bortkastade - men de voro illa lappade o pliggade - vilket var dåligt för att visa typen. För övrigt hade de nu mycket litet hos sig att sälja. Lovade att om de fingo veta mitt besök i tid - taga till sig en hel del. Adressen är Skjäckarfjäll, Skalstugan. - Under allt annat arbete hade vi packat ihop våra saker o bröto så upp kl. 5 med en del av Sigrids färska kakor som matsäck. Hon ville först ej hava något för att vi varit där - men tog då jag bjöd henne. -

Marschen togs med rask takt raka vägen o redan 1/2 7 voro vi vid stora jordskredet, där det skulle växa så bra "stari" ("suini") till skohö (också suini) - Där hittade vi straxt i V. invid en bäck en ny timmerstuga ett stycke upp i skogen. Den var av den pyramidala formen med låga väggar under. Stannade o tittade på den i 5 minuter o fortsatte sedan, tuggande på smörgås. Vägen gick fort o snart voro vi nära Storvallens fäbod - där dock en hjortronmosse lockade oss upp i skogen ett stycke på sidan. Mycket ripor o härliga hjortron. Kl. 8 voro vi på vallen o funno där de två målarna, som nyss kommit - Snart kommo även våra slåttare - o vi övergåvo tanken på att ligga där på natten (för att få skriva våra anteckningar). Vi åto våra sedan 3 dagar sparda tre ägg o smörgåsarna samt tågade efter en stund. Fingo av slåttarna låna deras okstock. Färden nerför älven vacker - med lugnt vatten o fjällen speglade i detta med snö bland speglingarna av vide o björk. - Vi brydde oss ej om att ro till näset o lämna igen båten på kvällen - ty kl. var för mycket o vi ville försöka få mat. En hastigt uppflammande aftonrodnad glödde bakom Dösvalen o med speglingen i sjön var det hypnotiserande vackert. Vi skyndade hem o sluppo in - o funno mat på bordet samt brev - jag från Astrid. Våning har vi nu fått genom Lisa. Snart kom Isaksson ut i skjortan o därpå hans amerikanska dotter - kvinligt välklädd o vi undfingo mjölk o annan föda. Sedan så småningom infann sig den s.k. "knytmånen". - Vi kröpo ner i vår tvåmansäng - Joseph som vanligt mycket blyg över att behöva ligga bredvid en karl - gjorde sig smal - o var ängslig.

30. VII

Efter löfte kom dottern in med kaffe o en myckenhet kakor till oss på sängen. Kl. 8. - Sedan påklädning o rakning - då det vilt växande skägget fick falla. Sedan bekantade vi oss med en tredje gäst i gården, en turistande skåning från Malmö - Kristensson, som vi vid frukosten kommo att häpna över vår aptit. Han gav sig av åt fjälls - o vi packade. Därpå foro vi över till näset med båten o betalade gubben som skulle ro den tillbaks. Gingo uppåt näset ett stycke o sågo på en höjd som på avstånd liknade en hög. Det var endast en naturbildning.

Sedan vi betalat hos Isaksson o besett kyrkan - med sitt inrede från Alsens gamla kyrka (predikstol 1656 - lik den i Handöl, korskrank 1754 ? m.m.) lånade vi båt o togo dottern att ro den tillbaks samt skjutsade över sjön. Togo en kärra där o drogo grejorna till Äcklingsedet o badade där ett ljuvligt bad våra svettiga kroppar. Inväntade den lilla ångbåten "Jufveln" i en timme. Foro därpå med den till Ytteräng. Inga förfriskningar ombord - men skepparen "bjöd" på pilsner. - I Ytteräng blevo vi ytterst vänligt mottagna av ägaren Kristian Olsson, en stor o ljus jämtlandstyp - säker o lugn, sådan man kan vara då man sitter på en gård på 10000 tunnland. Kaffe o konjak samt samspråk. Satte oss sedan våra saker blivit frambärda på vårt rum o arbetade. Rätt ut utsikt av Juveln med Suljätten o framför allt Åreskutan i väldiga silhouetter däröver. - Sedan kvällsmat - nubben o varmt käk - endast K.O. o vi båda - med en dotter - som det tycktes - som passade upp. Allt fint - elegant - tyst. K.O. en värd sådan vi ej haft det sedan Näsåker. Flickan syntes gott kunna tävla med Agnes tyckte Joseph nästan. - En halftimmes passiar vid cigarren på verandan o sedan åter upp till arbetet. Satt o skref till framemot kl. 2.

31. VII

Purrades kl. 8. Efter en härlig frukost med biffstek o pilsner - riggade vi oss till arbetet samt växlade plåtar m.m. Vid 11-tiden kommo vi iväg - Herr Olsson följde oss ner till sjön där vi fingo låna en liten snipa. Han talade om ett ställe Lappforsen i Långsån där två lapplik skola ligga som man för

varje år får gräva ner igen. Rävorna gräva fram dem oupphörligt. - Rodde på c:a 1 1/2 timme till Bjelknäset - åto där smörgås o kokade chokolad. Grävde ett av rösen samt använde resten av dagen till kartläggning o avvägning. Åto åter en bit samt strövade uppåt näset ett stycke. Besökte holmen straxt i V. o även den i SV. för att fotografera näset därifrån - men vädret olämpligt. Det började regna (ett par gånger förut under dagen också regn o stark blåst) o för en strykande medvind åkte vi hemåt.

Efter tvättning o omklädning fingo vi en ljuvlig supé - som trots all sin rikedom ej förmådde mätta mig. o det varma kåket - samt gröt o mjölk voro dock härliga. Stodo o språkade en stund med K.O. på verandan om vägarna österut - samt gick så upp. Jag åt till Josephs häpnad o nästan förskräckelse upp allt vad vi hade kvar av matsäcken. Skrev därpå - o arbetade till fram emot kl. 1.

K.O. talade om lapparna idag o nämnde att Sigrid kallades "grevinnan" alltsedan en greve Hamilton varit kär (?) i henne o legat flera veckor bland lapparna - då de en vinter voro i Åretrakten. Hon hade själv börjat kalla sig "grevinnan". Hon lär ha varit mycket ute.

1 aug.

Regn o ett förb. väder. Tänkte dock ge oss iväg men insågo snart att allt arbete var lönlöst. Vid frukosten talade vår värd om ett hyggligt lappnybygge vid nedre Mjölksjön - där förståndiga lappar skulle bo - som vi nog skulle ha nytta av. (Per Pålsson o - - Pålsson) Vi resonerade för övrigt om färdvägarna m.m. Sösjöläpparna skulle ha varit de bästa lapparna o skött sina renar bäst men de måste sluta med näringen, då mossan tog slut. Dessa lappar bo nu vid Mjölksjön - några ha flyttat söderöver till Oviken (enligt Torkel Persson i Skjackerfjäll ända till Idre) K.O. trodde dock att några av Mjölksjöläpparna ännu ägde något ren - men att dessa följt med den stora flocken åt söder. Trodde även att renskötseln i Sösjöfjällen möjligen skulle tagas upp igen - enär mossan nu växt till sig. Jensmessholmens lappar lära vara av sämre sort - livnärande sig på mera lättvindigt sätt - tiggeri t.ex.

Efter frukost gingo vi utåt vägen till Överäng - men då vädret fortfarande var det sämsta vände vi snart ur slasket. Jag skrev sedan brev - till Ambros. Ceder o Nordenskiöld. Satte upp kartor o beskådade våra vägar. - Vid middagen ärter o pannkaka vilket vi fingo för första gången under resan o smakade ljuvligt. K.O. talade om hur lätt tjuvskytte på älg kan bedrivas av "lappan". De behöva aldrig frukta för att man skall spåra dem - de driva nämligen renhjorden över spåret. Eljest lära de ej vara jägare, annat än undantagsvis. "De äro för lata". Fick låna den stora Jämtlandskartan o gingo upp på rummet. Genom sammanställning med mina kartor lyckades jag utfundera tre vägar för oss - att taga i händelse av behov.

På morgonen hade gränssidaren som är stationerad här fått fullmakt av oss att på posten i Beljom hämta pengar - o han kom igen vid 5-tiden med detta (150 kr.) samt brev. bl.a. från Astrid.

På f.m. talade K.O. mycket om Jämtlandsförhållanden. Över Melen o Ytteräng gick förr handelsvägen för trakterna norrut och österut åt Offerdal m.m. o stora handelsförbindelser funnos med Tröndelagen. Han var själv ännu mycket hemma där o kände åtskilligt med folk o.s.v. Förr (för ej många år sedan) användes också mycket norskt arbetsfolk här - "över hälften" av arbetsfolket vid slåttan voro norskar. Förhållandet synes nu delvis vara omvänt - ingen norsk är nu här. Detta beroende på den starka norska emigrationen. - Utmed älven här finnas många älgpropar - nu mycket igenväxta. De ligga längs älven på denna sidan. Över dem lades störrar o i dem stodo "spjut" - det vanliga sättet. Ingen fanns nu kvar med några lämningar av trä i.

Efter kvällsmaten fingo vi låna Sv. Dagbl. (de sista) Det var länge sedan jag tog kulturduvan i hand. - (Vid kvällsmaten talade vi mest om "norskan" o 1905 vilket är ett ständigt outtömligt ämne. K.O. talade om hur nu i dagarna general Warberg i Sthlm rest uppåt Melen o skall över fjället - Rutsdalen (?) till Kolåsen o så österut. - Han hämtade sedan sin son för att visa på vår karta var Kjellmark grävt på Bjelknäset - Sedan blev pojken - en 20-åring sittande o språkade om allt möjligt. "Grevinnan" Sigrid hade haft sin historia ej med en Hamilton ut. med Erik von Rosen o de hade kommit tillsammans i en hyrd kammare i västra Kjoland. Ett ovanligt oförblommerat sätt att gå till

väga. - Han talade vidare om att här anses det som stor skam att ligga tillsammans med en lappflicka även om det endast skulle vara vanligt "sänglaga" o att namnet "halvlapp" var en stor förolämpning. Norrut åt Hotagen där "gifter di sig huller om buller". Han hade många upplysningar av vikt o var mycket vaken. Han hade varit med Kjellmarck till Hästskotjärn o på Bjelknäset m.fl. ställen. Vidare hade han reda på gamla saker o var intresserad för att få dem till Nord. Museet. Visade också en del gamla saker nere i rummen, bl.a. ett porslinsbord av norsk ? tillverkning, (1700-tal), som farfadern varit bjuden 400 för. Han drog dessutom åtskilliga vilda historier om skogshuggarelivet under avverkningstiden i Kolåsen, då folket samlades till lappmässorna för att ha roligt o skämta med lapparna.

Det var endast en del år sedan - o han hade varit med då det ruskiga mordet skedde där 1901? då en vildsint helsinge blev stucken av en Kolåspojke. Denne fick endast två år - "det var ju en helsinge". - Kanske här ligger en av förklaringarna att hotellen äro stängda - det lösa folket trängde sig in även i dessa. Mordet skedde året innan de stängdes. - Han lovade att purra i morgon så att vi få se på en del gamla papper m.m.

Idag har jag skrivit till Astrid - till fadren o modren. Nu läser jag kulturlövet. Kl. är över 12.

2. VIII

7.20 inkom unga Olof Cristiansson med dokumentlådan. Han måste bort. Läste dem på sängen. Intet äldre än 1740. Den älsta gårdshandlingen från 1753. Regn även idag - men ser bättre ut. Efter frukost packning. Vi inpackade även en låda till gumman Saxberg, med mina anteckningar, dagbok m.m. samt lappbanden o Josephs böcker. - Därpå kom ynglingen hem igen o vi gingo o tittade på elggroparna som skulle finnas invid gården o Ängströmmen. Regnet började tilltaga. Vi funno en i en sänka mellan två höjningar av åsen SV om gården något V. om passhöjden o c:a 25 met. över älven. Den var 3-4 met. vid upptill o c:a 1 1/3 met. djup. Dyliga gropar skola finnas många utmed älven både uppåt o nedåt, alla på ungefär samma nivå. - I Olden (vid Rödjtjärn) skall bo en gammal björnjägare Anders Gerdin - vilken vi skulle besöka. Han ägde nog gamla jaktredskap, såsom björnhandskar m.m. - På Äng finnas några björnsput. - Gamla saker uppköpas här i massa av kreaturshandlare o allt möjligt sådant folk. Enligt Kristians uppgift har dock Nord. Mus. tjänstemän rest här flera gånger, men för länge sedan. Hemma bjöds på kaffe o konjak o så skulle vi ge oss av - men så tog regnet till så ilsket att vi ej kunde tänka på att frakta ut sakerna. Vi väntade o väntade - men regnet höll sig likadant till middagen. Vi läste tidningar o de gamla papperen. I dessa sista hittades bl.a. ett papper där två åboar i Äng år 1790 instämde två bönder i Konäs för att ha skadat två "bäverhus", som stodo i Grimsådalen. Dessa senare försvarade sig med att de endast gjort ett hål o tittat in o att husen stode på deras mark. - Enligt Olof K:ns mening torde något finnas kvar av dessa bäverhus. - Han nämnde även att en gubbe på morgonen sagt honom att det skulle finnas ett röse vid Juvelbottnen - som Torkel i Kaggrummet sagt oss. - I Olovs rum hängde Gunnars "skidlöpare" på väggen - en angenäm överaskning.

- Middagen var delikat med nyfiskad öring o rör o nubben - pilsner o efterrätt - sist kaffe. Kristian, som fortfarande spisade ensam med oss o lät sina söta döttrar stanna o tysta passa upp (en utmärkt o välgående disciplin) talade åter om samfärdseln o handeln här. Här var i hans fars tid handel (även minut-) framför allt för hela övre Offerdal. Det fanns endast en enda handlande i hela Hotagen o han köpte sina varor i Äng. Innan vägen över Melen öppnades - gick handelsvägen här förbi för hela mellersta Norrland upp över Tonön till Holdern o en gård Bjäle?? därifrån 1 mil till Saem i Snaasen eller också till Namsos. Enda från Helsingland kommo stora foror (det var alltid på vintern) - ända till 40-50 hästar i sällskap. Vad som utfördes var framför allt svenskt gråkläde samt fågel, liar m.m. Även Hoffmans droppar o Dr Hals droppar - båda luktande starkt "i veckor efteråt". Stora foror kommo med sådant o såldes runt i gårdarna i Norge. Hit infördes fisk m.m. Tyger fördes in i Namdalen o syddes där till dräkter, vilka fördes upp till Nordland o Lofoten. Angående droppar så talade han om en dalkarl han haft vid byggandet av sitt nya hus. Denne söp sig dille på Lyptol, som han införskrev per post. - Kristian fick se våra "langgiller"stickor o sade att alldeles lika

användes här förr - kallades "föglstokkar". Kommo in på lapparna o norrmannen Jenssen - vilken han förklar. identisk med bolaget själv som heter Jensen o Syner. Han trodde icke på den skriftliga tillåtelsen. - För 60 år sedan köptes Ytterängs andra gård av K:s far för 1000 riksd. - Inne i Juvelbotten bytte en man kallad bjungare min ? bort det som nu bildar Kälen m.m. för en bössa. Det är nu värt snart sagt millioner.

Efter kaffet avtågade vi genast - i fortfarande hållregn. Foro med båten till Bjelknäset där jag var i land o letade min lilla pipa som kommit bort - men förgäves. Vidare till Bergsjö-ede. Ett mindre ställe med mycket folk på. Görän Göranson kom hem strax efter o vi stannade där över natten samt rådslogo med honom om fortsättningen. En äldre klok man. Först trivdes vi ej riktigt här, vi hade nämligen väntat en mycket stor gård - men snart voro vi inne i vildmarkstrevnaden. Vi lagade våra ryggsäckar - dragskohålen. Samt åto kväll - öring igen - gott. Jag skrev en hel del o sist kojade. Joseph svärmar för flickan i huset - "das junge Mädchen habe ich gern" sade han då han kröp till sängs.

3. VIII

Något kallt på morgonen - för tunna filter o dragigt. - Vädret högst ostadigt med regn då o då. Dock hopp om bättre. Efter frukost avtågade vi genast - togo båten o rodde i strykande medvind ned längs sjön - svängde in på Juvelbotten - den lilla smala vackra sjön med sina bukter o fladar som hemma precis. Rodde förbi gården "Bottnen" till stället där älven flöt ut. Lade till söder om den (i st. f. norr) så att vi fingo vada över - funno ej stigen utan följde ån - i dess krökningar o vackra små fall till Bottentjärn - där vi funno Görans lilla lätta o nätta snipa. Rodde över tjärn i starkt regn till "ejdet" söder om bäckens utfall. Drogo båten över här (c. 125 met.) - rätt besvärligt - samt kommo upp i den underbart vackra Hästskotjärn med skogiga hemlandsstränder. Rodde c:a 10 min. o voro framme vid målningarna. Arbetade några timmar - kokade sedan chokolad o åto av medhavd matsäck. Vädret fortfarande ostadigt - men i det hela bra. - Höllo på till c:a kl. 6. Det värsta var att rita de östligaste målningarna. Vi fingo släpa fram stockar att resa upp - men det dugde ej - utan de mättes dels från Josephs axlar - dels med tumstocken fastbunden på en åra i olika ställningar.

Rodde sist över till holmen i västra ändan där vi grävde här och var för att möjligen finna boplatzlämningar. Rodde därpå till "ejdet" - varifrån fotograferades. Sedan båten dragits över - denna gång bättre - måste vi tillbaka ännu en gång för att kasta en sista blick på tjärnen. Dagrarna föllo så vackra nu också - sommaraftonvarma med lugnvatten här på läsidan. Hemlängtan kom nog över oss båda - om också ingen nämnde hur djupt. Rodde så över Bottentjärn. Framme vid landningsstället kom åter denna lugna känsla av skogen o sommaren på mig. Jag satt o försökte fästa den - men det gick ej. Man måste vara "hemma" för att göra det. - Gingo nu stigen till Juvelbottnen - vadade över älven - o rodde längs sjön till början av Juveln - där vi stego i land o sågo efter Torkel Perssons röse - vilket vi tittat efter förut här o där från båten endast. Funno intet - men ett stycke uppåt Juveln på norra stranden sågo vi på en klippa ett vitt kummel (litet) med en stång i - tydligen ett triangelmärke. Möjligen är det detta han menar.

På Juveln blåste fortfarande friskt o gick något sjö. Vi hade en kraftig o vacker rodd hem. Hemma kl. 8. Solnedgången vacker - lovar gott tills i morgon. Joseph tyckte att han hade en flicka på aktertoften i solglöden. Hemma fingo vi ett bastant o härligt mål mat - samt arbetade med anteckn. till 10-11-tiden. Joseph kojade tidigt - länge dock störd o pinad av ett handklavér i rummet bredvid - med sprittande melodier. Das junge Mädchen kom in med vatten o ökade ännu mer Josephs kval. - Märät Göransson (Görans syster) i Hierpen väver vackra täcken (7-12 kr).

4. VIII

Tidigt på morgonen väcktes jag av de unga timmermännen - som bygde stall på gården - o sönerna o flickan - vilka tämligen högljutt törnade till kojs. De hade varit åt Grimsåvallen o dansat med "bupigan" - Genom detta blevo vi ej väckta i tid - frukosten också sen - men det gjorde ej så

mycket då den båt som låg i Bergsjön igår lånats österöver o ej skulle vara tillbaka förrän på f.m. Gingo ner o badade för sista gången i Juveln - något kallt. Vädret på morgonen grått men klarnade omsider. Efter en bastant frukost o packningen tågade vi med gubben som bärare upp till Bergsjön - c:a 1/2 timmes vandring. En av hans söner kom efter för att ro oss vidare. Gubben nämnde att handelsvägen förr gick ej denna väg - utan utmed Juvelbottnen o.s.v. till Kälen o så till Olden. -

Rodde så ut på sjön. Gjorde en påhälsning på Lappholmen den västligaste holmen - på vilken lapparna förr hade läger vintertiden. En liten ståtlig holme, bygd av sand o grus med en hög ås på vilken en kåta stått sade pojken. Där syntes nu intet - men på en lägre ås åt norr funno vi spår av kåta. En stor rundel syntes täml. fri från växtlighet o i mitten lågo sotade stenar o något kol därunder. Grävde ej.

Rodde så genom den lugna vackra sjön med de höga Oldfjällen (snölösa) framför oss - rodde in i Bergsjöån o följde den ett par - tre km. Den förenar sig med Långsån o flöt lugnt o vackert med klart rent fjällvatten. Mycket fågel syntes - särskilt var där ett slags små änder, som pojken nämnde "Stomnänder" I. "gulöga" mörka med vit strupe o svart nacke - vitt över vingarna samt ljusa under. 5 ungar. - Från landningsstället c:a 1 km till Åkroken - där vi stannade o fingo mjölk o bröd. Lånade båt tillbaka o rodde till Lappforsen uppför Långsån. - Härligt väder nu - ej ett moln. Åto där ljuvliga hjortron samt började gräva. Forsen (nedre Lappforsen) var ej hög - men bred o splittrar sig vackert mellan tvära branta klippor. Arbetade till c:a 1/2 8. Vi hade ännu ej färdigt men voro hungriga o trötta o visste ej om vi skulle få nattlogi o mat. Rodde så tillbaka i den för oss o våra färder sällsynt vackra kvällen - solen glödde bakom Bergsjöklumpen. Myggen som varit förfärlig under grävningen blev nu bättre men istället tilltog min huvudvärk. Den gav sig ej förrän vi i Åkroken fingo kaffe o smör o bröd.

Sutto en stund o pratade med den underliga värmländning - som existerade här - såsom dagslönare åt Mons sågverk. Jag fick en ny urnyckel till min klocka som ej varit i gång på en vecka. - Började sen med anteckningarna samt fingo till sist gröt o mjölk. Joseph knöt sig i den breda tvåmanssängen - bäddad endast med ett bolster o en skinnfäll över. - Maten tycks ha klarat upp min huvudvärk.

Var ute på natten innan jag lade mig. Träffade gumman o språkade med henne om hennes många "Svöln", som hon var mycket glad i fastän de skröpade ner mycket på väggen. Hon hade 32 bon utmed långväggen. - Hon var änka o hade två "stoscher" o 2 pojkar, som alla nu voro borta för tillfället, gifta o i tjänst.

5. VIII

På morgonen stod kaffe framdukat - men ingen inne - vi drucko samt ordnade våra grejor tills gumman kom o gav oss frukost. Hon visade ett gammalt "vavben" (vävstol) på vinden - eljest hade hon intet att visa.

Så marscherade vi o rodde till Lappforsen samt fortsatte med utgrävningen av "Torkel". Efter ett par timmar gick Joseph ner för att dricka o fann båten borta. Strömmen tagit den. Joseph sprang på norra stranden o jag försökte komma över älven i fallet - vilket misslyckades. Måste springa ända till övre Lappforsen innan jag fann ett lämpligt vad. Älven bred - nådde mig på djupaste stället till magen. Snavade ett tag o blötte bröstet - varvid min klocka fick nog - o stannade i "argrelsen". - Sprang upp för höjden o tog sikte öster om den lilla tjärnen samt nådde till sist vägen o kom ner till "landstaden". Fick där se att båten ej tycktes ha passerat - tog den kvarvarande båten o rodde uppåt sedan jag tagit av mig de våta paltorna. Mötte i kröken Joseph i den förrymda båten - varpå vi fortsatte tillbaka till Lappforsen igen i denna. Den hade ej kommit så långt. - Åto en smörgås o badade - riktigt, medan kläderna torkade. Torkel snart uppgrävd - varpå graven igenkastades o vi foro. Hemma kl. 5. Värmländningen o gumman ute med höt - inne stod den ljuvligaste mat redo - våfflor o hjortrongröt - mjölk o bröd o kaffe. - Åto ett syndigt mål samt packade våra ryggsäckar. Värmländningen hade på f.m. burit våra tunga grejor till gården Höjden o vi togo nu samma väg - efter ett ömt farväl av Märit Andersson. - En behaglig o god väg till Höjden (3/4-1 timme). Fingo där snart en man med en mejs att bära sakerna till sjön Olden o ro oss till Sveden. Gick raskt. På sjön var

vackert med den många gårdarna i Oldbyn emot Oldklumpfjäll o andra klumpar. - I Sveden fingo vi mjölk. I köket syntes där en stor inbygd säng av omål. trä. På gaveln var snickrad en chiffonier o ett skåp däröver. Över sängen en brits - för liggplats ursprungligen? (ej nu) - Fingo en man som gratis hjälpte oss till torpet "ost i byn" - fingo där torparen att ro oss till Rännöfors. Han (Nils Petter) var en äldre trevlig kamrat - jägare o fiskare - som hade reda på en hel del saker. Först marsch i 3-4 km. Sedan rodd i 6-7 km. utför många o krokiga vatten - alldeles som hemma i skärgården. Det hade mörknat fort - redan vid torpet var mörkt. Rodden behaglig - i en mycket lättrodd snipa. I sjön fanns bl.a. även gädda - vilken underrättelse för oss var som hemlandstoner. Trakten var även den uppsvenska o vi började känna det trevligt. - Beslöto oss efter en stunds funderande att gå upp till Rännöfors - o kommo dit efter 1 1/4 km. marsch mitt i natten (12-1/2 1) - Tvekade en stund - med minnet av Hoberg - men bultade så upp pigan o fingo sedan herrskapet också tillfrågats rum i en tom gårdsbygning med fallet djupt under oss o hela den vackra Landösjön i nästan hela sin längd (3 mil) framför oss. Härliga sängar. Språkade en stund med Nils Petter, som sedan avdroppade. Det började regna.

6. VIII

Väcktes 1/2 9 o efter en stund kommo vi på benen. Jag gick ner o presenterade mig för inspektör Andersson - varpå snart Joseph kom ner - fin o nyrakad - o frukost intogs bland en mängd av kvinnor - fem st. av alla åldrar. Skogsskötsel var ämnet - varmed jag o inspekt. Andersson uppehöll målron. - Därpå gingo vi o besågo det vackra fallet samt de gamla bruksbygnaderna med masugnen. Läget för dessa vid sjön o forsen var storartat. Därpå började vi inpackningen av den skeletterade Torkel samt av plåtar - plåtar växlades i en källare m.m. Skickade sakerna med postbud som just kommit. Ett kort till Astrid. Vi gjorde en ompackning av sakerna för att skicka största delen längs sjön till Landö f.v.b. t. Skärvången o tänkte själva gå ganska lösa över Jensmässholmen. ("Holmen" kallad). Fingo vänta på matbud länge. Till sist gick Joseph ner o fann då att herrskapet ätit för halvannan timme sedan. Han sade till om käk - vilket avåts med friska viljor. Hjälpte så Andersson att ta ihop en utstryad höhässja - då det hotade med regn. Resonerade med honom om bästa sätt att få fram våra saker. Han kunde inte hjälpa oss - visade oss till Rännö by. Betalade . Förb. dyrt. - Lätto sakerna stå så länge o tågade över den höga stålbron till byn där vi efter en stund lyckades få en bonde Gunnar Ersson att klövja våra saker till Åkersjö på kvällen. (5 kr.) Själva kutade vi iväg till Finnsäter under tätt fint regn. Åto kopiöst med hjortron på en myr - samt hade sedan en skarp marsch. Framme kl. 8 Regnet tilltog. Togo in hos fjerdingman Lindqvist (handlande) - Höllo på att bli utan kvällsmat - men efter tillsägelse fingo vi mjölk o "multgröt" samt smör, bröd o gammelost - vilket allt smakade gott. Vi buro in våra mätta magar i vår kammare samt knöto oss under en något för liten - men skön fäll av vita killingskinn. -

7. VIII.

Väcktes 1/2 8 med kaffe. - Regn - envist hållande regn. Efter frukost (gammelost) avtågade vi kl. 10 (vi fingo vänta länge på maten) i hållregn. Blött i skogen - gjorde ett litet uppehåll i Bastubodarna, tittade in i Prästbodarna o Edsbodarna, där vi träffade en civiliserad lapp med vanliga gångkläder o paraply som med invand smartness följde oss till "Holmen" o visade oss då regnet ibland lyfte Stenfjället - Lappluvan - Ansätten m.m. Han kände till lappgravarna vid Lappforsen. - Togo in hos Jonas Torkelsson - där vi efter en stund fingo mat - goda plättar m.m. Köpte där skohö o var uppe på deras vind o tittade. Gumman Anna var från Frostviken - hon ville gärna att vi skulle stanna då hon fick höra att vi voro från "museum" i Sthlm. Emellertid hade hon själv influensa o hennes dotter skrofel o det gjorde att hon ej gärna kunde husberga oss. Vi funno också civilisationen här så långt gången att endast ett kvarstannande i flera dagar skulle kunna ha hjälpt studiet av lapparna. Dessa befunno sig också i brådaste andtiden o det var svårt att få dem till tals. - Emellertid var här vackert - byn belägen i en väldig flat dal med stora fjäll i norr o nordost. Regnet

hindrade någon vidare utsikt - men man såg mycket ändå (se vidare ant.) - Fingo Torkelsson som "lok" över fjället till Åkersjö. Myrar - myrar i oändlighet. En dryg timme innan vi kommo högst - då vi där vände oss om, låg hela dalen o fjälltrakten i skimrande tunn regndimma därborta. Vi kunno ej njuta mycket av det - den som ej hade öga för detta var nämligen vildmannen, som ständigt rann före genom "myran". Vatten över - vatten under - ett ständigt tjafs. Jag hade ömsat på fötterna i "Holmen" o fått "skofo" - men var snart blöt igen. - Efter 2 1/4 timme kommo vi fram på fjällkanten där vi sågo Högrans by. Vi skiljdes här från Torkelson (1.25). (På vägen må särskilt minnas historien om det nerfallna nattlägret av skifferhällar.) - Sprungo ner från höjden förbi ett par fåbodar o i svår skogsmyr till byn - där vi fingo höra att vår "klöv" gått till Åkersjö. Startade så dit i ett svårt ösregn - uppför den svåra långa backen. Utsikten däruppe vacker över den breda, stora sjön - med höga väldiga stränder, där "vollan" lågo tätt som ljusgröna plättar. - Hos Nils Olsa funno vi sakerna. Gingo in o fingo oss kaffe - 3 koppar var med dopp. Deras hästar långt borta - de lovade att komma före kl. 9 till Skärvången med dem i morgon. Själva ville vi gärna dit redan i kväll o kutade därför efter kaffet (kl. 7.) Joseph hade förstås försett sig på en flicka i huset med bruna ögon o breda höfter. - Vi stuvade från oss det mesta o gingo nu med endast en ryggsäck o de båda kamerorna. - Satte stark fart utmed vägen - här körväg men av tarvligaste o sämsta slag. Efter en timma nästan ständig stigning voro vi uppe i ett par fåbodar "Klingelvassbuan" - regnet tog här i med synnerlig kraft - härifrån sades vara endast 1/2 mil - vilket var lögn. Den hårda fart vi nyss haft - minskades betydligt på grund av den usla o sumpiga vägen - som var nästan otrafikerad. - Efter en timme kommo vi till största höjningen - där vi genom regnet anade en hänförande utsikt - vi sågo ljusa band av sjöar undan för undan österut. Togo backen i halvsprång samt passerade ånyo några "buar". Därefter bättre väg 1/2 timme fram till första gårdarna i S. Skärvångens by. Vägen gick utmed en höjd med vacker utsikt över sjön Gysen i Söder. I första gården väckte vi en sovande bonde - som gav oss den föga hugnesamma underrättelsen att gästgivargården låg 3 km. längre bort - i mörkret - i regnet. Vi lade åter på långhöet i våra tunga av väta smackande skor - togo en avväg genom skogsmark för att gina - blötte oss grundligt i buskskogen - samt nådde omsider stora landsvägen vid en handelsbod. Passerade därefter två stora gårdar, vilka båda för var gång väckte nya förhoppningar. Slutligen nådde vi straxt efter 10 den stora präktiga gästgivargården - där vi snart hade två pigor väckta - samt mat - pilsner o spiritus familiaris på bordet - sängar bäddade - ombyte på fötterna. - Och där åts - åts - o dracks. - Därpå skrev jag. - Den idag tillryggalagda vägen i ständigt regn o oländig mark är 4 mil.

8. VIII

Kaffe på säng - vid vilken vi bundos till kl. 10. då skjutsen med sakerna kom. Våra kläder voro för våta att ta o våra skor utslitna. - Åto frukost (skjutsen = 3.50) - Joseph for till en skomakare o jag resonerade med gästgivarn om skjuts till Ström o om fornlämningar.

- Skjutsade till N. Skärvången i ett sakta regn (förstås) Stannade vid Per Andersas o språkade med sönerna. De varnade oss att ro till målningarna, då det var för svår storm. Emellertid kommo vi ut på sjön ett tag men måste vända - ej så mycket för att vi ej kunde ro (det var verkligen knappt) - utan för att vi ej kunde arbeta från båt i sådan sjö. Båten lätt men av forsbåttypen - vek. Flögo i land med fart - samt gingo till fots för att försöka få se platsen om det också skulle bli svårt. Gingo igenom den gamla trevliga byn med sina röda stugor med kumle utanför, sina tjärade häbbren o andra otaliga uthus. Voro starkt inbygda. Trakten här påminner mig om Helsingland - mest naturen. - Fingo av slätterfolk anvisning på hur vi skulle gå o kommo efter c:a 1/2 timme till stranden o efter en lika lång tids letande fingo vi fatt i Hällberget o målningarna. Jag måste sko av mig o stå i vattnet till halva låret o rita o skriva. Stenarna hala o slippriga o vassa (skiffer) samt vattnet stickande kallt. Tre gånger var jag ute innan jag fick nog. Hade då allt gjort som kunde göras. Gingo så runt klippan o nyupptäckte där två andra målningar, som ritades - den ena under stark fotblöta för oss båda. - Gingo sedan till Brattberget - vars vilda o höga klippor voro omöjliga att nå på utsidan trots alla försök - Jag tänkte ett slag simma ut - men var ännu ej varm efter fotbadet - Gingo så hemåt -

klockan var c:a 7. Hade en besvärlig vandring uppför det vilt otillgängliga bergstupet - däruppfifrån en charmant utsikt. - Gingo genom skogen rakt på vår stig o voro snart hos Per Andersa igen. Språkade med gubben o sönerna - samt foro så hem med vår skjuts igen. Åto nu ett vanligt busmål - samt idisslade detta i sällskap med gästgivaren, som var språksam. Vi talade bl.a. om Kristian i Äng o hans far vilken senare från sin fjällgård skötte den enda handel som var i hela Kall, Offerdal o Föllinge. Han hette Olof Staffansson. Han smugglade stora foror sade gästgivarn samt blev mycket rik. Ägde till slut mer än hälften av alla fastigheter i Kall o mera till.

Därpå arbetade jag till kl. 12.

9. VIII

Upp kl. 1/2 7. Åto frukost - betalade (13:-) o foro. Jag lämnade en adress efter mig hos gästgivaren. Så foro vi skjuts efter skjuts till Ström.

Skärvången - till Holmsjö = 17 km. (=4.84)

- Föllinge = 14 -" = 4:-

- Ottsjö = 17 -" = 4.75

- Gåxsjö = 17 -" = 4.75

- Hammerdal = 17 -" = 4.75

- Hallviken = 18 -" = 5.13

- Strömsund = 15 -" = 4.26

115 -" = 32.48.

Vacker väg i början fram mot Stångviken o förbi denna by. De vackra Nord- o Sör-bergen vid Skärvången o berget ovan Stångviken samt den vackra långa Gysen voro ljuvliga denna tid på morgonen. Kom i Bellmansstämning o gnotade Fredmans sånger. Allt längre söderut - allt flatare skogsmark - Storholmsjö en bördig o vacker bygd - här o där glimtade den klara sjön med sina skärgårdsstränder. - Resan sedan i allmänhet på enformiga vägar. Föllinge kyrkby - "kyrkslätten" låg stor o kraftig med vid utsikt - likaså Kakuåsens by -

I Ottsjö stora o långsträckta by fingo vi en något skränig jämte i en splitter ny "promenadrilla" - ett bekvämt åkdon. Efter en minuts färd - kom hästen av skrämsel i sken - sprang över skaklarna o in på ett gärde. Jag hoppade ur åt ett håll - kappsäcken åt ett annat - båda tämligen vårdslöst. Jag reste mig o skrek efter Joseph att hoppa ur - han kom på benen - men fick en sträckning i knät - - ryggsäckarna dumpa av o till slut stannade hästen framför en hässja. Vi vände o plockade upp våra dyrgripar - Jag öppnade kappsäcken men intet sönder som jag tyckte (nästa dag såg jag att min gulskiva blivit spräckt itu. Skällde på bonden en stund o foro sedan. - Åto middag - (som beställts per telefon liksom skjuts efter skjuts) i Gåxsjö. Vår skjutsbonde något oförskämd vid uppgörelsen - ville ha mer än taxan. Han fick emellertid höra vår uppfattning av saken samt blev därmed tyst. Gåxsjö en väldig by - Sikås en ännu större - den vackraste under resan kanske. Denna skjuts den raskaste. Körde 17 km. på 1 timme o 40 min. Drucko kaffe på stora verandan i gästgivargården i Hammerdal. Den största byn hittills - med långa gator - särskilt av kyrkbodar (stall under o boningsrum över) - Färgade över sjön på en stor färja som halades fram med sinnrika redskap utmed wirerop på hjul. Trakten här flatare än vad vi kunde påminna oss söderifrån. Den vita kyrkan stod vid stranden av sjön o speglade sig i lugnvattnet - klockorna ringde - kvällsolen lyste röd. Vi tyckte oss vara i Danmark. Sjön låg lång o oändligt blå - horisonten låg o avlägsen som på en slätt - - - Myrar o låga marker som aldrig tycktes ta slut - till Hallviken. Något högre belägen by med utsikt till Ström. Språkade med gästgivaren, Engelbrekt Person samt en nerkisk fotograf, som nödvändigt ville ta oss. För sent emellertid. - Så kom 1 1/2 mil alldeles slät myr - som t. allra största delen odlats - en ståtlig syn - efter det tröstlösa skogslandet åt V. under dagen. Här har odlats under de två sista åren endast. Vi fingo här känslan av en bygd - som väntar på sin utveckling - på kommunikationer. Vi hade sett förut under dagen - hur de endast 5 - 4 - 2 o 1 år gamla vägar vi färdats på ryckt upp odlingen - hur nya gårdar uppstodo överallt. Så vid Skärvången - vid Ottsjö o Gåxsjö (end. 1 år gammal väg däremellan) Vad skall icke inlandsbanan göra här!

Kommo kl. över 10 till färjestaden vid Strömsund efter att ha passerat den stora Tullingsåsens by. Ljusen glimmade på andra sidan - stjärnor över oss - dansmusik hördes o vattnet lyste gröngrönt från nordväst o skvalpade sakta mot den stora färgan som ljudlöst halades över. I Norr o i Söder stora väldiga vatten - en ångbåt gled in norrifrån - blåste skarpt för sin brygga - den vita kyrkan reste sig allt skarpare framför oss - tills vi slutligen märkte att vi voro framme o hästen satte sig i rörelse igen. - Åkte fram till Sandelius hotell där vi fingo ett stort rum o kvällsmat. Gästgivaren en älskvärd man. - Gingo ut en stund i den varma kvällen - nu alldeles stjärnklart - -

10. VIII

Efter frukost ekiperade vi oss i bodarna samt sågo på stan. Här tycks vara en förstklassig bygd. Gingo till posten - brev från Astrid. Fingo här höra att mitt eget rek. fr. Östersund legat för länge i Gäddede o skickats hit - legat för länge här o skickats till Östersund. Idioter! - Gingo ut på stan. Bäst vi gingo Storgatan uppför fingo vi se en väggannons "Strömsunds tidning". Angenämt överaskade klevo vi upp o funno där redakt. Stalheim, utgörande i sig hela tidningens personal. Tidningen utkommer en gång i veckan o tryckes i - Örnsköldsvik. En human karl, bohuslänning - ursprungligen från Östersundsposten - har först varit på "Norra Bohuslän" - en "bustidning" kallade han den själv. Gemensamma bekanta i Strömstad m.m. Han startade tidningen här för 1 1/2 år sen under en reaktionsvistelse här. - Han var intresserad genast - o sedan gammalt. Hade en särskilt omhuldad avdelning i tidningen "från gamla tider". Visste en hel del o snart hade vi flera planer färdiga för utflykter åt Stamsele, Tullingsåsen m.m. - Vi språkade om tidningar o tidningsmän - o skildes för att träffas kl. 4. - Vi gingo upp på barken "Flaten" o sågo på utsikten. Sedan gick jag o telefon. till Östersund. Fick höra att anvisningen skickats härifrån direkt till Sthlm i går - telegraferade till posten i Sthlm att skicka hit den igen. Telefonerade till Gäddede o fick höra att jag ingen värdepost hade där - ingenting från Burchardt således - ingenting från Hellman! Gick hem i ett dystert humör o grubblade över tillvaron. - Kom till resultat att det ej tjänar något till att grubbla - ej heller att jag gärna kan tänka att komma till Finnmarken ens - ej till Norra Norge kanske. Det känns smärtsamt. - Skrev till Astrid. Redaktören kom upp o gjorde en hastig intervju för att i sista stund få en notis med posten - vilket misslyckades - den var redan gången. - Träffades igen kl. 4 - han visade oss en del gamla gårdshandlingar (älsta 1660) från Gärde by - som han hade till låns från en bonde där. - Gingo ut o sågo på det s.k. gravfältet V. om gamla posthuset därifrån sneddade vi över den långa odlade sluttningen ovanför Strömsund o kommo upp på "Flaten" - där vi besökte jorddragningsgroparna på "Brossne" samt därpå den gamla ladan från 1205 (!) vid Risselås. Uppe vid Brossne voro vi inne i en stuga o språkade med en äldre man Hans Hansson, en slätrakad skådespelaretyp - med utseende o sätt som Erik Andersson i Östergården på Björkö. - Tänkte besöka den gamla jorddragerskan "Pellassikka" men jag tyckte att vi voro för många. - Vid 9-tiden vände vi hemåt - marscherade förbi Jonsgården - där bonden - mångmillionären Holm bor på en väldig gård. Han är stor myrodlare o äger omätliga skogar - men älskades synbarligen ej av Stalheim - som tycks vara ledaren i en oppositionsrörelse mot oligarkin på orten. - Våldiga myrar här nedanför sluttningar äro odlade varje bit o stora gårdar ligga den ena efter den andra som var som helst i Skåne t.ex. Det är Sveriges bästa jord säger Stalheim - särskilt den på sluttningen ovanför - där frosten ej tar så hårt. På myrarna är det eljest endast höskörden som är säker. - Vi språkade mycket om ortsförhållanden o det var mycket dystra sidor som skymtade fram mitt i denna härlighet. Särskilt svårt måste det vara att ingen mark finnes till salu - inget småbruk kan tänkas uppstå - främlingar ses med största misstro o t.o.m. i Strömsunds municip kan ej mark fås för pengar. Vi hoppades emellertid på järnvägen - som skall kasta in ett sprängämne som heter småländingar, om de också äro rallare. Folk med en småländings själ är det som tycks behövas. Nu tycks här endast vara ett par män som genom tradition o rikedom styra som de vilja. Ingen annan sammanhållning tycks finnas annat än fruktans. - Bolagen äro lika svåra. Sälja icke en fot jord, ej ens till tomter. - Kommo överens att resa till Stamsele i morgon.

Efter kväll gingo vi båda ut o ner mot sjön. Mörkt. En ljuvlig kväll - augustiljus med mörkt mellan träd o under stränder. Besökte en kugelbana, men den var engagerad. Gingo till båtbyggen för att komma med ångbåt till Mjösno, där det dansades. Kommo för sent den ena gången - men kommo till sist (1/2 12) med nästa tur. 1/4 timmes väg - vackert på sjön - något dimma. Ungdomen ombord gav mig stämning av skärgårdsdanser - vattnet - stränderna o allting. Allt är ju så lågt här som hemma i öarna. - Framme dansade vi till kl. 3 o hade synnerligen trevligt. Arbetade träget - försökte lära mig "Jämtpolskan" - vilket ibland tycktes gå. - Foro hem i ljus daggryning - med lugna vatten o klar - kylig - strålande luft. -

11. VIII

Lågo till kl. 10-1/2 11 - men det är ju söndag. Vi skrev brev samt gingo till Stalheim - som var slö att handla o endast ville språka. Svårt att få hästar - - detta samt det hårda regnet gjorde att vi beslöto att ist. fara till Tullingsåsen idag - Jag skrev färdigt brev till Astrid - arbetade så till middagen. Efter den kom Stalheim upp o efter att ha språkat vid kaffet tågade vi ut. Rodde över sundet i en av de sniporna, lätta o eleganta båtar - i sällskap med bl.a. en naturaliserad norsk, som varit fiskare i Finnmarken - samt skogshuggare här - var son till lensman på Støden - men var bliven en vildfågel. - Gingo till Olof Olofsson. Gubben var i Östersund - men en av sönerna, Erik, hemma. Gården ligger stor o kraftig högst på krönet av åsen med utsikt åt alla sidor. Vi fingo se gubbens samlingar. Jag kunde ej genast se mycket - jag fick ett hastigt illamående på grund av en dålig cigarr. Efter en timme var det över alldeles. Vi fotograferade o sågo på allt möjligt - gamla skåp (1792, 176 . .) m.m. som gubben samlat (se ant.) Gingo sist ut i ett häbbre - där åtskilliga gamla seldom m.m. förvarades, framför allt gårdens pälsar (ett 10-tal) samt fällar i oändlighet - fårskinns o hundskinn. Fårskinnen sydda på de härliga "täckena", vävda i skarpa typiska mönster. Sist sågo vi på gamla slädar - samt språkade om hur gubben borde låta uppteckna allt vad han vet om alla dessa saker. Det var sonen som själv började tala om det, men förklarade att själv var han ej istånd till det. Stalheim förklarade sedan att orsaken var sönerns stora respekt för gubben. Gubben synes av fotogr. att döma vara en jätte. Hans jordagods äro stora o kunna kanske skattas till millioners värde. - Gingo så ner till Risnåset o sökte finnarna av järnsvärdet hos Olof O-s. (se ant.) Gingo där en stund - därpå hem. Skulle sedan träffas vid en grogg. - Vid kvällsmaten kommo vi i språk med en renhårig skogsriggad man, "gruvfogde" Han hade igår kommit från Åsele genom skogarna o besökt en massa inmutningsställen. Av en massa sådana - var endast ett av värde. Resten bosch. - Bestälde in whisky o vatten - Joseph parade jag ihop med vår gästgivares dotter Eva, som passar upp vid bordet att gå på dans igen. Därpå kom Stalheim - varpå den oundvikliga o beräknade brorskålen avsöps. Joseph avsmög med sitt fruntimmer. Vi talade mest om Bohuslän - jag fick några anteckningar - varpå han gav diverse hugg åt Ekhoﬀ - som han träﬀat som 17-åring under utgrävningen av gånggriften vid Skår (?) Han hade erbjudit sig att under någon vecka visa Ekhoﬀ omkring till fornlämningar i trakten, som han så väl kände (hans far ägde gården Bräcke o farbrodern Stale). Ekhoﬀ avböjde dock detta - enl. framställningen på ett underligt sätt - förebärande att han redan hade goda förare - en skollärare bl.a. - Stalheim hade blivit stött o ej erbjudit sig mera. - Han ansåg att Bokenäs ej var ordentligt undersökt o att Ekhoﬀ dragit sig för att besöka trakter, långt från vägar. Han gav mig några uppgifter ifrån sitt hem o lovade att lämna en flintdolk o en stenyxa som förvaras där. - För övrigt berättade han hela början av sin levnadsbana - hur han flackat som tidningsman mellan Lysekil - Strömstad - Falkenberg - varit boktryckare i Kristiania - tidningsman i Östersund o Härnösand m.m. - Han är 37 år. (Th. Stalheim) - Joseph kom hem vid 1/2 1-tiden efter att ha varit ute på en condis (!) med 4 flickor. - Sedan S. gått - arbetade jag till kl. 2 med mina anteckningar.

12. VIII

Efter frukost gingo vi på Josephs Condis o besökte flickan där som enligt utsago skulle vara skön. Drucko där kaffe - En liten - liten lokal i ett gammalt - gammalt hus - med en liten - liten kattunge - och solsken o trevnad. Gingo till posten - där jag blev utlovad hjälp om ej något skulle komma från Sthlm. Jag gick till en fotograf med plåten sedan igår. Därpå foro vi med Stalheim på Ramseleexpressen till Stamsele 22 km. Vackert väder för en gångs skull - Foro förbi Ulriksfors o över de tre broarna vid "kvisslorna" i Faxälven, samt förbi Vågdalens by (där en fornlämning för länge sedan förstörts, se ant.) o genom skogar o myrar in i det geologiskt nya området åt öster, det gamla Ångermanland (denna del hör dock nu sedan 1891 till Jämtland) I Stamsele gästgiv.gård blevo vi trevligt emottagna av den unga Erik Andersson o hans syster, vilken Stalheim tycktes synnerligen älska. Drucko kaffe samt besågo flickans konstvävnader, vilka ej intresserade mig ett dyft. Fingo till slut se ett gammalt "täcke" däremot som var härligt. En gammal gumma var den enda som här kunnat konsten att väva sådana o spinna. Jag piggade emellertid upp flickan att försöka samt skändade henne att hon ej försökt förr. - Ang. flintspetsen som Stalheim lurat oss hit för - befanns det ha varit en skifferspets o vara förkommen (se ant.) E. And.son lovade att försöka få reda på den. Stenyxan som skulle finnas fanns i Norrån i byn Storhöjden 1/4 mil norrut. Vi telefonerade att få en båt emot oss över Faxälven samt ledsagades av E.A. Gingo över en arm av älven - vatten över fotknölnarna endast samt funno roddaren på andra sidan Bergsön. Rodde alla i den låga båten uppför den ganska starka älven - båten stod ibland alldeles still - älven var alldeles uppfylld av väldiga stenar, som ofta ej syntes över vattnet. Var för övrigt djup. I Norrån var ej ägaren hemma, men yxan avritades. Ett skåp, som skulle vara från år 1100 befanns vara ett litet skåp från tidigast mitten av 1600-talet o illa nyuppmålat. Rodde tillbaka till Bergsön o vandrade upp i skogen o kommo efter 1/2 timme till den s.k. Bergsökyrkan, en väldig grotta, bildad av från en bergvägg nerrasade ofantliga block. Grottan säkert 20 met. vid o 3-4 m. hög. Längst inne fanns ett mörkt hål med en lång gång innanför - dit ingen brukade vilja gå. Joseph o jag kröpo in. Den slutade efter c:a 15 met.

- Därpå tillbaka till övervadvningsstället - ett gott stycke högre. Endast E.A. som hade stövlar, kom över - vi ville ej blöta oss så långt utan han tog en båt på andra sidan o hämtade oss. Hade därpå nära en timmes väg tillbaka. Fingo äntligen åtminstone smaka på blåbär, vilka eljest alldeles synas utebli i sommar. - Åto middag - mycket bra. Stalheim försvann med flickan o vi skulle vänta på kaffe - När jag tyckte det dröjde - sökte jag o fann paret i källaren - varpå vi snart fingo kaffe o kunde fara. - Kl. var över 7. o det blev snart kyligt - riktigt kallt - men vackert. Joseph - vars näsa var ändå rödare - skaldade följande sapphiska strof till min näsa: Fraga, quid vincat subito rubore

Nasus in vultu mihi paude causas

Sive te flatu boreas adivit

Sive aqua vitae?

Vi talade om att skriva några strofer till Albertus Strix - få se framdeles. Kommo fram ganska frusna - vid 1/2 10-tiden. Stalheim o jag groggade oss varma - Joseph åt sig varm. Sutto en stund o språkade - Jag hade ett telegram från Lundbohm om gravarna i Juckasjärvi kyrka. - - Sedan drack jag té o arbetade till kl. 12.

13. VIII

På morgonen ösregn o ett dystert väder. - Var på posten - ännu inga pengar, men de voro hyggliga nog att ge mig mina 400 på mitt inlämningskvitto. Fick låna en hög Dag. Nyhet. - men i dem intet om min andra artikel. Därpå till fotografen, som befanns ha begagnat fel framkallning. Plåten dock ej alldeles förstörd. Därpå uppsöktes bokhandlare Nordfors, som gav upplysning om den egendoml. fornlämningen i Vågdalen - han skickade mig på folkskolärare Sandström - som följde mig till prosten Vagenius - där vi undfingo nycklar samt intågade i sakristian för att bese de medeltidshandlingar varom Stalheim talat. Där fanns intet sådant - endast 1600-tal o vidare framåt. Prosten kom efter o dillade länge om sin "förskansning" å den nya gravplatsen. Under tiden spelade någon galgfågel "Glada änkan" på orgel. Prosten, som var hemskt ren från det mondäna livet -

märkte nog ej annat än att denna o följ. mera köttsliga stycken voro salmer. - Gingo därpå till änkan Arnell. Hon nekade först till allt innehavande av "morbror" Selbergs papper - men kom till slut dragande med en låda, innehållande en del. Ej mycket att hämta i alla fall (se ant.) Rotade därpå igenom hennes vind o vad som fanns kvar där av mannens o Selbergs böcker, varav en del köptes. Åto därpå middag, varpå vi skyndade oss upp på "Flaten" att fotografera jorddragningsgroparna. Mötte Stalheim, som följde. Vi kommo överens att besöka var sin av tre jorddragningsgummor o sen mötas hos flickan på condiset. Jag gick först o fotograferade därpå till "Pelle-sicka" - men där var för mycket slätterfolk - så jag ansåg det ej lönt att pumpa gumman. Det hade blivit sent o jag vände. Joseph hade redan varit inne på condis o gått men kom om en stund. Han hade varit hos "Greta gumor" o fått bra besked. Därpå gingo vi på rakstugan, som innehas av en genuin Sthlms-grabb, gift nu o Strömsundsborgare. En stor vy av Sthlm från Mosebacke (kolorer.) var likväl en av hans skatter. Han ägde ett litet tryckeri också - men som lagstiftningen kufiskt nog förbjuder allt tryck (utom accidens-) i orter som ej minst äro köpingar kunde han ännu ej börja någon större rörelse. Sedan slår han sig ihop med Stalheim. Denne kom in på rakstugan - varpå vi besökte tryckeriet i rummet innanför. Fingo så våra klockor äntligen reparerade - Josephs har stått i c:a 3 veckor - Vi gingo upp på vårt rum - där vi fingo en grogg eller två - vi packade. Därpå nedskrevs de två lyckade resultaten av expeditionen - Stalheim hade till slut också gått till "Pellesicka". Vi visade honom en del av vårt rov från f.m. o han ombads att taga hand om resten, vilket han blev pigg på. Därpå åte vi en gemensam supé o undfingo räkningen, som efter felräkningars ändrande uppgick till 54.05. Packningen avslutades o vi sutto länge o kallpratade med krögarmor o hennes två glada flickor. - Vid 12-tiden gingo vi in till oss. Svårt att somna.

14. VIII

Purrades kl. 6. Fingo en låda vari vi nedpackade en del saker o ställde i en skrub. Därpå ner till ångaren "Ströms Vattudal", som gick kl. 7. Den ena av flickorna följde med - fadern äger restaureringen ombord - den andra var nere o viftade. Ett strålande morgonväder, kaffe dracks på överdäck - Dag. Nyh. lästes - dagbok skrevs m.m. Ombord voro åtskilliga passagerare, en gemytlig frukost i samspråk med dessa, en fru Wallner fr. Gäddede med en älskande (?) yngling, en ryttmäst. Karlsson med fru m.m. - Vattudalen vacker - de första milen låg med Mälarstränder o stora byar. Så småningom högre - tills vi efter Gärdnas foro in i Ögelströmmen med sina många små underliga stenholmar under Ögelhättan, där en jätte Ögel bott. Jätten lär ha friat till en flicka söderut o haft till rival en jätte;

De kommo överens att åka i kapp till flickan. Den som kom först skulle få försteget. De körde nedåt på isen, som längst i söder brast under Ögel. Ett par (en?) holme uppstod där (sagan meddel. av Stalheim) Jag skrev en artikel till Dag. Nyh. om Lappforsen. Ombord kom vid Hillsand en lapp, som vi tittade på en stund o funno något för kultiverad med slokhatt o vanl. skor o ett slags överrock. Allt annat var dock mongol från de tofsrika "úittok" om benen. Till slut angrep jag honom o om en stund voro vi alla tre i full gång. Han var missionär, hette Torkel Andersson, var från barnhemmet i Hillsand o skulle nu med sin pastor, den svensk-amerik. Sandell till ett större missionsmöte, som skall gå av stapeln om söndag i Ankerede. Vi fingo upplysning om var lappar sutto i Munsfjället, i Våktardalen o vid Stelken. Han skulle "pika" till de två sista ställena i morgon. Därpå kommo vi in på allt möjligt angående lappkultur o språk. Mannen mycket intelligent o förstod mycket väl våra avsikter. Vi passerade nu snart "Struckan" ("Stråkan") en kort men skarp fors - som båten blott långsamt klarade. I mitten var en klippö - som blivit avsprängd så att vattnet i högvatten kunde rinna över den. - Vi hade förut tänkt att stanna i Sjulsåsen för att gräva den s.k. lappgraven vid Bågede, men blevo genom sammanträffandet med Torkel tveksamma o beslöto snart att fortsätta för att event. följa honom upp i fjället. I Bågede böto vi båt - man behöver endast gå c:a 1/2 km. för att komma förbi forsarna o där möter "Turisten". (Vi hade nu farit i 8 mil - ännu återstodo 4 : således en sjöresa på 12 mil i ett sträck!) Uppehållet var bestämt till 1 1/2 timme (1-1/2 3) o vi skyndade att uppsöka graven invid första båtens landningsplats (se ant.) Där

sammanträffade vi med Torkel o hans gudliga förman, den amerikanske väldige gråskägspastorn, vars like endast kan vara R.A. Han gav oss en förklaring på "kapellet" som han kallade graven. Därpå badade jag bredvid forsen - ett ljuvligt bad. Straxt därpå började det regna för att hålla på därmed hela dagen o natten. - Vi fingo nu vänta bortåt en timme att ett större jaktsällskap skulle komma med. De hade gått med hyrd ångare - men hade svårt att förmå sig att passa tiden trots att de anlant vid 1/2 2-tiden. De kommo så sakta med sina många hundar o hundburar o spritlådor m.m. inalles 3 körlas (c:a 8-10 personer) Däribl. syntes dir. Strokirch fr. Härnösand samt en del av Kramforsbolagets äldre o nuvarande (som det sades) ägare. Ett par unga härförare kände Joseph. - Under tiden blev middagen serverad. Jag tog en whisky = nubbe ur min medhavda flaska från Strömsund - Middagen avåts av samma trevliga sällskap. - - Sedan haffades Torkel o bjöds på kaffe - varvid han pumpades. Han kunde skildra om "björnfesten" o kunde ett par visor (en från björnfesten) Hade reda på offerplatser m.m. Jag fick idén att göra en lapps missionsutställning --- Färden fortsatte så, dels under samtal med Torkel, dels med Strokirch, dels med älskaren o hans fru, dels under anteckningar. Vädret visserligen regnigt - men fjällen fingo just de milda, gråa färgövergångar, som jag tycker ge den rätta fjällstämningen. Fågelberget underligt - kusligt o kraftigt. Munsfjället skytmade ibland - högt på fjället syntes rök från "getare" - ibland skytmade vitklädda fjäll - norska (Murefjället) Vi inledde underhandlingar med fru Wallner att få bo hos henne, hon är den förra innehavaren av gästgiv.gården som nu lär vara dålig. Hon lovade att vi nog kunde få det efter någon tid. En del av jägrarna klevo av vid Framnäs (fordom Bränna) nu tillhör. disp. Kjellberg (Kramfors) - På båten fingo vi av kaptenen höra hur min fotografilåda fått vandra ett par gånger fram o åter. På bryggan höggo vi gästgivaren samt gingo så upp på gästis. Fingo först ett bra rum därnere - som dock sedan visade sig tingat - därpå ett litet krypin under taket. Hämtade post (på olaga tid) - gamla brev hemifrån, skrivna d. 2 Juli m.m. brev från Almgren - från Burchardt, som säger att det var missförstånd i Rudebecks brev o.s.v. - Gingo o sökte skolläraren lappen A. Nordfjäll - väntade en stund hemma hos honom under ett intressant samtal med Hildebrand - nej Sandell o hans fru - jag bjöd mig till dem o utbad mig korrespondens. En intressant typ - som har ett lappbarnhem, som understödes av privata personer, därav "Skeppar Lärka" - Han tycks besitta stor världsvana - folk här tycks anse honom som humbug - om Jesus talades ej ett ord. Han blir bra för mina planer! - träffade den lilla mongolen på vägen sedan. Han utlovade en timmes audiens (11-12) i morgon. Tyckte att han var något högdragen. Emellertid intressant som typ. Verkade mest italienare o var ytterst livlig i rörelser i motsats till andra lappar vi träffat (om ej hövdingen över Skjäckarfjäll) - Gingo hem o spisade samt slog upp min fotografilåda. Skrev anteckningar till 1/2 1. Ett förb. liv på jägarna, som bo här 4 stycken.

15. VIII

Väcktes av Torkel (efter att först ha hållits vakna en längre tid av ett envist hundliv) som kom in för att ta farväl. Vi kommo överens att träffas i Ankarede senast måndag. Han hade ändrat sig o for ej nu åt fjället utan direkt. - Efter frukost traskade vi ner till Nordfjäll - som nu mötte oss på gårdsplanen o var älskvärd. Han visade sig nu vara en mycket nervös - men lättskött människa som man med förstånd o lämpor kunde komma långt med. Mycket intressant för övrigt o som typ sympatisk. Ända till sitt 20-de år getade han renar - var så en tid i skola igen (efter 2 1/4 års skola i barndomen) då han slök allt - därpå måste han tillbaka o höll på att falla ner - han grät så det "skallade i fjällen" då han kände apatin. - Tycks ha lätt för språk - ville nödvändigt att lära ett språk av Joseph i utbyte mot lappska. (Han är nu 50-60 år) - Vi hade ett ytterst livligt samtal till 3-4-tiden - besågo hans samling (ej så stor nu - han har sålt 3 gånger till Skansen o undan för undan till andra) En myckenhet anteckningar tycks han ha som ligger i lådorna o förstöras - de flesta skrivna med blyerts. Därpå sjöng han några lappska visor för oss - med sin livlighet o de sträva o mjuka ljuden omväxlande fick han mongoltypen livslevande över sig igen o vi tyckte oss se en gammal spåman, som sejtade. - Hem o spisade middag. Jag skrev brev till Lundbohm - att jag ej kunde komma förrän 15-25 sept. - Vid middagen presenter. sig ryttmäst. o hans fru sig för oss riktigt - vi "fann" varandra

hos hans sjuka fågelhund. - Kl. 6 störtade vi ner till Nordfjäll igen - Joseph stannade bara en stund - lånade några läroböcker i lappska o gick hem för att läsa. Jag stannade o antecknade o pumpade - pumpade o antecknade. Han hade nu mjuknat alldeles (efter att ha fått skälla på prof. Wiklund - vilken han tycks vara osams med o som han ej ville lämna upplysningar åt) o jag fick nu löfte att skriva av alla hans anteckningar - bara de gåvos ut med hans namn på. Jag fick även löfte på flintspetsen o det andra stenverket - vilket hade synts alldeles omöjligt på f.m. Han sjöng en ny visa m.m. Klockan blev mycket o jag skyndade hem för att äta o arbeta. Skrek på Joseph i fönstret varpå vi gingo upp i kyrklunden o jag avsjöng den lappska visan på hednisk rytm - Joseph lärde sig med förtjusning denna nya "marsch" för "bambuskogen". Vi travade ner till Kvarnbergsvattnet o sågo på den vackra kvällshimmeln över fjällen o i vattnet - det hade slutat regna nu o började klarna på allvar efter att ha stått o vägt hela dagen. - Spisade under samtal med vår gamla härförare o en ny - en grov kapten som legat uppe i fjället en tid. Denne lånade jag mina Dag. Nyh. - varpå vi gingo upp. Arbetade till 1/2 1. Fick sedan fatt i några romaner o läste tämligen länge. Trycksvärtan gled lätt.

16. VIII

Efter frukost skrev jag slut på brev till Astrid samt skrev hem. Gick på posten med dessa samt efter Joseph - som redan kutat till mongolen för att få ett collegium. - Började genast skriva av hans anteckningar. Hade trevligt där till middag - Nordfjäll bjöd på kaffe o sjöng lappska visor. Skildrade en massa nytt. Dagen synnerligen lämplig för sådant arbete - ett förfärligt regnande med dimmor från morgon till kväll. - Störtade hem o åto middag i all hast - därpå tillbaka - utan Joseph till en början, som stannade hemma o läste läxa. Kom på honom då han spelade orgel o sjöng. - Efter en lång stunds underhandling fick jag äntligen köpa hans två stenverktyg - vilka hastigt gled ner i min ficka. 5 kr. fick han o dessutom löfte på Almgrens "Fasta fornlämningar" o div. i den vägen. Han skildrade nu nya historier, läste text åt mig - undervisade Joseph på andra sidan samt pratade i ett kör. Han stannade endast då o då för att beklaga att han var trött - han hade ej fått sova på natten bara för tanke på sina anteckningar o minnen. Oupphörligt lyste hans ängslan fram att jag skulle anamma hans anteckningar som god pris - och ge ut det för mitt - men lugnades för var gång - och blev sedan allt meddelsammare. Ett par gånger har han blivit lurad på detta sätt förr. (Han fyller den 7. Jan. 1908 - 50 år) - Inte underligt precis att han var trött - vi ansatte honom från två håll intensivt o obarmhärtigt. Han tycktes dock kunna hålla oss stången o vi avbröto ej förrän det blev mörkt. Då togo vi honom med o gingo hem - tittade på mina kartor. Han pekade ut sin fars gamla lappskatteländ straxt S. om Gautsträsk, kring Ribovardo - samt den gård Storsjö fadern sedan köpte vid Stor-Vindeln efter upphörandet med renskötseln. Gården Hällnäs ärvde han o där bor ännu en dotter, Nordfjälls syster. - Så gick han o vi spisade under samtal med den store kaptenen - o började därpå arbeta med anteckningarna. Knappt ha vi börjat så sticker Nordfjäll in huvudet o ber att få stiga in. Joseph låg redan - med Nordfjälls lappska läroböcker i famnen. N. kom för att visa "Jemtlands Julblad" för 1900 där redakt. Burman skrivit om "pukor" o "baror", allt så gott som efter Nordfjälls anteckningar utan att ange ursprungskällan. Han lämnade den för att visa hur man kan bli lurad o var ängslig för allt vad jag nu fick. Jag lugnade honom - o visade hur på varje av mina lappar stod hans namn o.s.v. Därpå satt han länge kvar o berättade en massa igen. Han är tydligen alltför nervös nu o hans fantasi för mycket igång genom dessa intensiva två dagars pumpande - för att kunna sova denna natt heller. Kl. var över 11 då han gick.

Han talade om hur han brukade resa mycket för att komma över saker o hur skuldsatt han blivit genom detta. Han har rest genom hela Södra Lappland som det tycks o även i Norge. -

Sedan arbetades till kl. 1/2 1.

17. VIII

Efter frukost omedelbart till Nordfjäll - skrev o arbetade där till över 4. Gick igenom alla hans anteckningsböcker - det vildaste kaos av anteckningar man kan tänka sig - med hopp mitt i för att fortsätta på de omöjligaste ställen eller rent av på baksidan av kvittenser l.d. liggande i en helt annan bok. Saken grejades emellertid - men blyertsanteckn. ofta nästan oläsliga. Pinade honom att hjälpa mig - Joseph på andra sidan som igår och berövade honom hans språk. Gick därpå igenom alla hans lådor - i 3 skrivbord, 2 chiffonierer, ett par skåp samt en hel skrubb fylld med böcker o papper dessutom åtskilliga smålårar på vinden - ej mycket att hämta där. Jag tror mig ha fått allt nu - som han har - utom ett litet inbundet häfte som han talte om, innehållande bl.a. berättelsen om Sjusja-Brita. Den förvarades troligen i ett skrin vartill ej nyckeln kunde anträffas. Vi lämnade honom efter ett fullkomligt vansinnigt letande - i halvt sinnesslött grubbel efter nyckeln. Den lilla livliga gubben var som en trasa (i natt fick han ej heller sova) - tycks ha magrat efter dessa tre dagars forcering. Vi däremot fetma. Ett mer hänsynslöst utnyttjande av en människa får man leta efter. Det är den knappa tiden som gör det - visste jag säkert att han ej är bortrest då jag kommer hit igen - skulle vi ta det lugnare.

Vid middagen träffade vi som vanligt våra älskvärda härförare - som bjödo på kaffe o punsch. Ryttmäst. hade varit ute o fått tre ripor o 1 orrhöna. Sutto vid punschen till över 1/2 6 - därpå iväg igen till Nordfjäll. Post idag. Dag. Nyh. från Tage med min artikel samt kort från Astrid. - Skrev nu det sista ur anteckningsböckerna o kollationerade. Dråpliga historier! Joseph fick sin sista lektion som Nordfjell med en gammal o van lektionsgivares färdighet o den nomadfödde mannens trötthet gav liggande på sin säng. Vi måste beundra mannen - han är ett stycke av ett geni. Vid kaffet idag hade han åter talat om sina uppväxtår o studieår - i mycket var det pappas levnadssaga. - Det är en fart o en energi i hans tankar som äro oerhört starka o uppfriskande. Vi lade alla bort titlarna - på hans visserligen försiktiga - men dock enträgna uppmaning. Det var något som han ville --- men det var kanske ej passande o.s.v. --- Mannen kan ha mycket i sig av pose (ibland) o högmod - men vad gör det? Delvis har han rätt till det. För övrigt ha vi stått hela tiden på den naturligaste fot med honom. (Den norska historien --- ang. hurrningen i Nordli med skolbarnen för "friheten i Norden" som han fått lida så mycket för tycks spöka ännu. Vi hörde den på Gästis - där vi då tvärt klippte av den - - -) Kl. var 1/2 10 då vi slutade. Jag köpte några saker av honom o var o en köpte ett renhorn (en framtagg). Han följde oss ett stycke. - Under kvällsmaten kom gästgivaren dragande med en gammal "tavla", vilken befanns vara en dalmålning (!) på papp föreställ. profeten Elias givande olja åt den "fatiga enkian". Skall köpa den. Vi gingo upp att arbeta. Efter en stund kommer Nordfjäll försiktigt inklivande - varpå det blir ett väldigt pratande igen till kl. 1/2 12. Han ville numrera sina anteckningar efter mina nummer på mina lappar - en mycket förståndig idé i o för brevskrivning. - Jag fick nya uppteckningar - likaså Joseph. "Bara jag finge sova" klagade den arma Nordfjäll när han sent omsider lystes nerför trappan. - Arbetade därpå till kl. 1. - Vi behöver aldrig (eller sällan) vara ängsliga för att ej få sova. "Sällan" betecknar här då magen blivit så överfylld av mat - att det är fysiskt omöjligt att sova.

18. VIII.

Förmiddagen gick åt till packning o ombyte av plåtar. Foro kl. 12 med 3 roddare (1 med för "ro" skull) till Junsterede (5 km). Gick därifrån uppefter en skummande kraftiga Junstran (2 km) till Kycklingvattnet - där vi efter en stunds väntan fingo se två roddare komma. Rodde så med dessa till Storön längst i norr i Kyckl.vattnet där gästgiveriet "är hos" en Enar (?) Jonsson, bror till kungen i Jorm (8 km). Roddarna upp för att äta o vi togo kaffe. Gammal torvtäckt gårdsbyggnad, lång på en hög "mullvärpa" (mullbänk). Sågo på "värmehuse" i fjaset m.m. Samt foro så vidare upp genom "Sträcken" med ganska stark ström på två ställen. Drag uti hela tiden till Jorm - men fick intet. Det hade varit vackert väder f.m. - men nu regnade något. Regnade mycket söderut - men här klarnade snart igen - sjön låg blank - o de väldiga liderna med fjällen över speglade sig ner i den stora sjön. Fjällen i V. inåt Norge stodo snöhöljda o

klara. - Drängen Johan talade om "en Jöns Bengtsa" i Väktardalen som lär veta om gravar öst i fjället - samt om en lappgrav som skall finnas i S. ändan av St. Jormsjön - på Kycklingvattnets ägor. - Han språkade om Amerika dit han tänkte fara. - Han hade far, mor, 6 syskon, morbror m.m. där förut. - Till Jorm (12 km). Rodden 5 kr. - Togo på roddarnas uppmaning in hos Enar Jonsson o ej hos gästgivar Per Bengtsa. - Trevligt kvarter. Efter en stund (medan vi sutto o väntade på mat för att sedan gå på audiens hos Jormkungen) kommer inklivande en lång ståtlig gubbe - som presenterar sig som den "gamla gästgivaren" Per Bengtsa o börja språka om allt möjligt - mest gammalt. Han förklarar att om vi vill ska han komma igen o då ha kungen med sig - vilket förslag vi med glad överraskning genast accepterade. Vi sågo på varann o tyckte det började bli trevligt. - Älskvärt för att vara en konkurrerande gästgivare. Vi åto o efter en stund sågo vi två gråskäggiga långa gubbar komma klivande "väst or galum" - Vi gingo ut o skakade hand med Jöns Jonssa, kungen i Jorm - bjödo dem stiga in - fingo kaffe på bordet o snart var samtalet i full gång - med historier - sagor - skrock - visor i oändlighet. Kungen o "Kronan" (som Per Bengtsa kalltes) voro härliga gubbar med den mest sugande lust att prata som jag råkat. Historierna vällde ur dem - växelvis - de piggade upp varann o påminde varann - skrattade åt varann - sågo på varann med gamla vänners leende hjärtlighet --- Jöns Jonsas far norsk - hans mors släkt härifrån. Han talade ett underbart vackert "maal" - rent norskt bygdemål - som Töllef ungefär. Per Bengtsa var en grann typ för en jämtbonde - med korta grå polisonger. Kungen hade helskägg --- Det blev skumt - det blev mörkt - men vi ville inte ha ljus. Vi kunde inte teckna så mycket - men gubbarna togo löfte av mig att komma igen - då skulle dom vara laddade. Kl. var en kvart över 11 då de gingo. Enar Jonsson hade kommit in på sistone också.

Sedan arbetades med anteckningar till kl. 1. Jag fick fatt i några romaner som därpå slukades.

19. VIII.

Regn - Regn - ett förbannat väder - man blir arg! Kl. 7 kom moran in med kaffe - men det otrevliga vädret gjorde oss inte lustiga att stiga upp. Lågo till 9 samt åto sen frukost - köpte litet tuggtobak åt lapparna samt karameller. En av Enars folk kunde versen som skall läsas över "trollkatten", man skall samtidigt dryp 3 droppar blod ur vänstra lillfingret på den! - Kutade över berget till Blåsjön (6 km) på den av bönderna ntbrutna vägen. - Ganska bra körväg - ej riktigt färdig. Regn absolut hela dagen. Mötte först ett par kvinnor, så 3 karlar - de sista hade tagit båt hos Per Andersa i Blåsjön o vi fick nu taga den tillbaka. Det var ju gott att slippa tända en "rank" i detta regn o blåsande - att "kanka" var också svårt. En bra båt - vi voro snart över (1 1/2 km) - Träffade på stranden pastor Sandell, som just nu kom från Ankarede. - Följdes åt upp på gården tillsammans med hans sällskap - gamle Per Andersa o en målare Olsson från Gäddede - som varit o målat pastorns hus på Ankarede. Gamlingen en liten hoptorkad hedersman. Sutto o språkade med pastorn o hans fruga - mest om lappar, naturligtvis. Jag ledde talet försiktigt in på min idé om en lappmissionsetnogr. utställn. - vilket väckte tydlig anklang. Vi talade om lappmissionens organisation för att organisera missionärerna för planen. - Pastorn talade om att han hade litet etnografika från Amerika - stenspetsar från indiangravar i Minnesotatrakten. Jag utbad mig nöjet att få besöka honom på hemvägen för att beröva honom dessa - vilket jag fick löfte till (det förra vill säga) Spisade middag o drucko kaffe samt språkade med Per Andersa. Betalade (50 öre begärdes) Inne i stugan var trevligt. Väggarna voro brädpanelade o målade stora ljusblåa fält endast - med krusiduller i kanterna men behagligt. Målaren kom o var språksam. Han talte om åtskilligt ang. målningar i stugor - samt ville vi skulle resa inåt Norge ett tag (se ant.) - Därpå kom sonen in som skulle ro - varpå vi tågade - o rodde till St. Blåsjön, gårdarna längst i NV (15 km) där vi skulle träffa Torkel Andersson så framt han ej redan rest västöver åt norska lapparna. Motvind - dock nu mera mojn. Rodde i ett gott ombyte (mell. mig o Joseph) - vått o "huskutt" kommo fram efter 2 1/2 timma. Särskilt St. Blåsjön var vacker - med höga fjäll i V. med byarnas ljusgröna lejder i de mörka skogarna därunder. Allt dock i regndimma - färgvalörerna förändras ju mycket - men detta var något

särskilt ändå - ty det oroliga vattnet framför oss var så skarp i sina detaljer - grått brunblänkande ibland - vitgrått med svarta ränder. - Togo in hos Olof Andersa - där vi efter en stund fingo kaffe. Sågo på några renfällar o "täcknen". Renhudarna intill 10 kr. st. för en höstoxe, 5 kr för en "somla" l. Täckena vävas dels ett stycke in i Norge - dels i "ostarsta" gården här. Kosta 10 kr. men är enbart ylle - på bomullsrämning. En fårskinnsfäll går på 25-30 kr alltså + täcke = c:a 40 kr. -Inne snyggt o renligt - men något av nybyggarkultur - (ej som nyss i Tangen) med tidningstapeter l. nakna väggar o.s.v. Folket ungt o gladlynt. Gingo så in till Per Olsa o träffade Torkel samt närmaste grannen i Norge - norskfödde svensknorrmannen Jöns Mårša i Vallardalen. Sutto där o språkade några timmar - Torkel var ej bestämd på vart han ville - lät avgörandet bero på morgondagen. Tycktes ej riktigt lirad på att få oss med - han var rädd att han ej skulle få missionära. Norsken o Per Olsa - en sjörövertyp (mager, slätrakad, liten - på träben) o vi andra språkade därpå mycket om lapparna o fornlämningar o skatter m.m. Norsken en bra typ - delvis skolmästare - med norskt "skrön" - men hyggelig.

Gingo så in en stund o språkade med vår värd o vår roddare som ligger över för det svåra vädrets skull. - Åto - o knöto oss. Skrevo anteckn. till 11-1/2 12-tiden.

Imbrae Jovis pluvii, victus liquor ille
solani est
Ecce archaeologi nasus in ore rubet.

ett distichon - av Joseph skaldat under rodden o i kylan. Samma ämne tycks fortfar. inspirera honom.

20. VIII.

Regn - Regn - Kröpo endast motvilligt ur de härliga fällarna. - Jag gick till Torkel för att resonera om vägen. Han ville åt V. - Efter frukost betalade vi (1.50) o gingo till Per Olsa för att sluta oss till sällskapet. Kommo just efter slutad bön efter vad vi tyckte. Avtågade därpå tillsammans med Jöns Mårša o hans käring samt en pojke. - Upp genom skog o myr - en obotlig blöta. Efter en stund träffade vi på slätterfolk o vilade - slogo så sällskap nästan till gränsen. Uppe på vattendelaren började vi se in åt Norge - den branta o svarta Orklumpen skjöt fram hög o skarp o långt borta klöv sig Renseldalen - där lapparna skulle sitta o dit vi möjligen skulle inom kvällen. Vid östra Vallarvattnet skiljdes vi från Jöns o gumman som rodde över. Pojken pilade före oss o det blev nu en annan takt - för hade tydligen satt sig i sinnet att hinna lika fort som de som rodde. Vägarna brydde han sig inte så mycket om - inte heller sump. Vi började nu bli ganska våta, Torkel o jag. Gränsen passerades i myr - därpå vidare c:a 3 km o så nådde vi gården (10 km) straxt innan Jöns. Typisk nybyggargård (35 år gammal) - hela första året bodde de i en kåta o första natten de sovo i den timrade stugan var björn framme o hälsade på. Då hade de endast en fäll till dörr. - Härligt läge med det lilla vattnet nedanför o Orklumpen på andra sidan detta. Drucko här kaffe - åto middag o drucko kaffe igen - ett förb. dåligt kaffe. Sågo på "täcknen" o ackorderade (9-10 kr) i deras häbbre. Han hade en massa barn, flera låghalta flickor samt 2 små barnbarn, ett par linhåriga blåögda töser, söta att se på. Mannen egentligen svensk - men här gå släkterna om varandra. På sistone kom närmaste grannen västerut in - fr. Nygård - han talte om att lapparna igår hade flyttat o dragit S. om Huddingsvattnet. Alltså ändrades därmed kosan o vi skulle följa honom åt. - Vid uppbrottet följde oss Jens för att vara med o visa "landbroa" m.m. Efter en 1/2 timme l. så kommo vi till Renselälven - som klar som kristall kom forsande mellan höga i klippan utskurna stränder. Här var en väldig grotta urholkad av vattnet - i en kalkstensbildning (med marmor ibland) Endast halvannan met. bred o c:a 3/4 met. hög i mynningen o de första 6-8 meterna inåt - marken fylld av underligt svallade stenar. Sedan vidgade den sig - till höger o t.v. Till h. var en smal gång uppåt ett par met. i hårda, vita klippan o därpå ett tvärstup på en fyra met. o där var vatten till hälften. Vi lyste med ett medfört ljus (endast en o en kunde krypa upp o genom det glänsande klara vattnet kunde man se var sten på botten. Vattnet tycktes här rinna (i botten av gropen) i en underjordisk gång. Platsen kallas (o ser ut

som) "badkaret". Vi veko till vänster genom en 1 1/2 met. hög o 1 met. bred gång hästskoformning i taket med underbart vackra skimrande vägar, underbart taggadeo brutna nertill där en skarp kant sköt inåt gången. Kommo så till en rymlig rund kammare där man kunde stå rak - därpå genom en mycket lång gång till "insjön" en större vattensamling i en annan grotta. Överallt lyste millioner vattendroppar på de vitgråa väggarna - underbart med reflexerna från ljuset. Flera gånger besöktes. - Därpå gingo vi ut o fortsatte till en djup grop l. liten tjärn med vatten i - man kunde se att det rörde sig - den lär vara bottenlös. Här rinner underjordsvatten fram. Därpå till "landbroa" d.v.s. en c. 100 met. bred "bro" över älven. Ingenting synes annat än här är naturlig mark - men i N. försvinner älven i en väldigt gapande grotta o kommer fram i S. i en lägre dylik. Nu högvatten o vi kunde ej komma långt in - men det var eget att stå därinne i grottan o se den brusande vattenmassan försvinna längre in i det svarta hålet - som i en tunnel. Besökte även utloppet. - Skiljdes fr. Jöns o fortsatte - Efter 1 timmes gång förde Nygårdsbonden oss ned till älven igen att se på "gryta". Älven tycks flyta som en vanlig fjällälv - med hastigt ilande oroligt härligt klart vatten över en grund stenig botten, men på ett par ställen utmed en lång klippa som kokande vatten. Det bubblade högt upp. Vi vadade ut o fingo se hur vattnet sjöd upp ur svarta hål i berget. Tydligen är älven delvis under jorden. - Fortsatte o kommo till Nygård (5 km). Förbi en gammal lappvall. Nygård nybruten (för 15 år sedan) ur Huddingvattengårdarna. Regnet tog nu i o vi voro glada att komma under tak. Funno ett ytterst trevligt o välskött hus - med en sannskyldig "hygge". - Stannade här o även Torkel. Togo av våra våta paltor samt kände oss hemmastadda. Många barn även här. Läste o pratade m.m. spisade o kojade till sist i ett 2 1/2 met. l. o 2 m. b. rum. Härliga fällar med röda täcken påsydda. (Vi hade sett på sådana nyss förut.) - Arbetade en timme o därpå knöt jag mig även.

21. VIII.

Väckta med kaffe kl. 8. - ute regn - vi mådde gott med gott kaffe i våra varma sängar. - Stego upp o åto frukost o ämnade oss genast iväg - men Torkel var för maklig i sina rörelser o vi kommo ej iväg förrän vid 1/2 12-tiden. Köpte varsitt täcke av Ol Persas syster. 9 kr stycket. Gingo genom den vackra myrbjörkskogen fram till Ornäsgården (Bygga på kartan som vi lånat av Jens) - fingo anvisning till lapplägret o rodd över älven samt tågade upp i skogen mot Juomafjäll. - Efter en halvtimme hördes en skälla - snart flera samt hundskall - vi kommo fram till ett rengärde som myllrade av renar. En lapp svingade sig över inhägnaden samt visade oss till ingången. Där var en svägerska till Torkel - Hilma samt en Hansson. Vi gingo in i gårdet bland de springande renarna samt hade snart gjort bekantskap med de två unga familjer som finnas här. Hilma o Per Larsson, Maria o Jonas Olofsson Marsfjäll. Där var även en Ola Tomsen från Hatfjeldalen o en slags ombudsman ("prokurator") för lapparna. En luffartyp i vanliga kläder, oerhört trasig. Liknade ett halvblod, men lär vara ren lapp. - Han känner lapparna från Finnmarken o allt söderut - även i Sverige o lär göra stora tjänster. Han avlönas (ganska gott, sägs det) - men lär supa o förstöra. Rask o rörlig - men såg vidrig ut. - Jag fotograferade en stund. Därpå började jag lära mig lassokastning - mjölkningen höll nu som bäst på (kalvarna voro kiplade o hade ej fått dia denna natt). Lapparna hade i förgår kommit hit o igår hade de skiljt renar o skiljt ut gubbens hjord - som sedan dragit västerut. - Jag fångade först en oxen sedan tog jag ej fel mer utan fångade friskt hela dagen. Vid 6-tiden var mjölkningen slut o sedan fångades kalvarna in för att befrias från "skråvas" (under tiden hade vi fått kaffe med färsk renost). Detta fångande svårt (c:a 400) sprang nu oroligt runt-runt i gårdet o de små kalvarna tryckte sig emellan de större djuren. I början användes händerna att ta dem med - men allt som det blev färre kvar - måste vi ta lass. Jag lyckades ej fånga mer än två - (renkor hade jag tagit c:a 20 o fått vitsordet "buero lahti") - Det började bli smörjigt därinne i gårdet - lorten stod till fotknölnarna. - Där fanns granna djur - ett (en oxen) fotograferade jag från 2 håll. Detta förresten på uppmaning av ägaren Jonas. Renkorna voro sluga o snabba o svåra ofta att komma nära - kalvarna som fisk med hastiga kantiga rörelser. - När allt var färdigt tog Per en oxen o släpade ner till kåtorna o slaktade den där - behändigt o stilla gick det till - det endast ryckte till i oxen ett tag - då kniven trängde in i nacken. Därpå skedde proceduren hastigt o skickligt (se ant.) Under tiden hade Jonas

brutit stängslet till gärdet o hela jorden kom nu så sakta vältrande ner mot oss - under slammer o råmande. Jonas o drängen lyckades snart få ledning på hjorden o det bar så småningom upp mot fjället. Renarna sprungo med små hastiga rörelser hit o dit - o nafsade åt sig löv eller gräs - det var som en svärm bin på ett fluster. Länge hördes deras egendomliga läte - o hundarnas skall - tills de åter döko upp långt upp på fjällsidan - där skogen tagit slut. De voro som små råttor o rörde sig med stor hastighet uppåt tills de försvunno över fjällkammen. Under tiden hade vi åsett slakten, styckningen o gingo sedan in i kåtan - där vi fingo bröd o färsk renost - o så kaffe. Vi språkade nu länge om offerplatser o gravar m.m. Därpå gjorde vi en påhälsning hos Jonas o Ingrid - sedan höll Torkel en aftonbetraktelse på en halvtimme inne hos Per - Då kom kvällsmaten - färskt renkött - en ypperlig spis. - Vi bäddades längst upp till höger om påsjo så Torkel o hans son närmare dörren. Vi voro sju personer alltså. Torkel visade sig vid avklädning vara en fet o välmående Herrans tjänare - verkade en vandrande munk från den gamla goda tiden. En stor humorist - lågo skämtade länge.

22. VIII.

Kl. 7 tinade vi upp så småningom o fingo kaffe. Tvättning i bäcken samt därpå frukost. Efter att ha fått upplysningar om vägen upp till offerplatsen i Dargafjäll samt fått Hilma att demonstrera bandvävningen - vi gjorde upp med vårt värdfolk (=0). Vi fingo av det andrs kåtalaget löfte att köpa en renost - Maria skulle komma ner i kväll till Nygaard - där de ha sitt häbbre. (Tomsen kom igen nu på morgonen efter besök hos de gamla västerut). Per gav sig till fjälls för att se till renarna o vi gingo nedåt för att nå Nygaard. Efter en 1/2 timme kommo vi till älven vid Ornäs - vadade över där samt fortsatte - gingo fel stig i skogen o kommo för långt åt öster. Vunno igen efter en skarp marsch tvärs över skog o myr samt nådde till Nygaard där vi lastade om ryggsäckarna samt togo lätt börda. Drucko mjölk samt togo med ett litet stycke bröd o en liten bit ost samt kutade så till fjälls (kl. 11). Vädret strålande idag - (från den blåa morgonen i kåtan som silade ner för väggens stockar o stod ljus mellan träden under morgontvagningen). Varmt var det - men det hade nyhetens behag. Jomafjäll stod skarp o svart i söder o det lovade bli härliga utsikter. Vi gingo rätt uppför fjällsidan genom skogen o voro efter c:a 35 minuter skarp marsch uppe på kanten. Pustade en stund o njöto av utsikten. Fortsatte på den långsamt stigande sluttningen - badade i en iskall härlig fjällbäck samt hade efter 1 timme vadat över Lillälva straxt nedanför det branta fallet längst uppe. Friskt o lätt här uppe på fjället - man gick med en hastighetsom ej eljest vore tänkbar - man sprang - tog lång språng - ingenting tröttade. Nådde Fisklössjön - en rätt stor fjällsjö - växtligheten ingen - åt tre sidor väldiga fjäll. I Väster Mjalko i norr Bielne - väldiga klumpar båda - snön sken vit o speglade sig i sjön. Vi vandrade över drivorna - det glittrande skenet bländade oss - Vi drucko ur de sammetsklara bäckarna - de voro som himmelens luft - som havsvatten - nej klarare - ljusare. Vi gingo nu upp dalen mellan Mjalko o det väldigt stupande svarta Bielne. En rätt uppstigande bergvägg på ett par tre tusen fot. Gingo igenom moraset vid dess fot - där den yppigaste växtlighet fröjdade Joseph. Träffade bäcken där i Väster efter anvisningen o stego här tvärt tätt invid stupet. Jag gick före o först då jag såg mig ned efter Joseph - märkte jag hur brant här var. Han var som en liten prick mot den grå dalbotten. Nådde den lilla sjön o hade nu Dargafjället ovanför. Togo stigningen genast o nådde så "Skielaksbourge" (Gåvodalen, Offerdalen) "Ottje Darga" reste sin hemska skarpa rygg som en ilsken katt över oss då vi klättrade upp över dalkanten o gingo in på det heliga rummet. Nu voro vi i behov av vila. - Vi pustade en stund o åto upp brödbiten o ostbiten. Vi hade gått hit på 3 1/2 timme. Därpå började letandet - som fortsattes 1 1/2 timme utan resultat. Förmodligen hade någon gammal lapp fått nys om saken o förvändo nu våra ögon. Utsikten från nordöstra ändan av dalen storartad. Många mil åt norr glänste Stora Burgfjället med Jadnemklumpen (1520 m) o de svenska fjällen åt öster. Däremellan o oss ett otal sjöar - Stora Namsvattnet - Gallomvattnet m.fl. m.fl. Kl 1/2 4 uppgåvo vi letandet o kutade upp på Lule Darga o vandrade längs dess långa skarpa rygg till dess yttersta västpunkt - där vi funno spår av en gammal offerplats l. d. (se ant). Vi fotograferade mycket här bl.a. expeditionens medlemmar. Den skarpa ryggen här endast ett 10-tal met. bred - sedan tvärbrant tusentals fot åt sidorna - särskilt åt S. där en väldig klyfta mellan Lule Darga o det här lika

obestigliga Bielne fylles av Skielaks-Jaure (Offersjön) med sina holmar. Här var trolldomens säte det var tydligt - i oväder måtte här vara ohyggligt. Det ven redan nu i klyftorna med underliga läten - i SO kom ett regn farande o därbakom stodo grova molnbankar. Återfärden anträddes. Vi måste tillbaka ett gott stycke o singlar sedan ner för den norra sluttningen o gingo runt hörnet av Lule Dargas väldiga resning med ofantliga stenras. Bakom en liten issjö togo vi fotografier av odjuret - högst upp syntes stenarna från offerplatsen. Nu kom regnet o vi togo en skarp marsch tvärs över den oländiga dalen för att gå över den höga Bielne - den genaste vägen hem. Regnet lade sig som bomull däruppe o vi undrade om det skulle bli tjocka här uppe i fjället. - Hela tiden hotades vi av Lule Dargas gud som åksvart höjde sig som en spetsig tand (från denna sidan) över allt annat - vi skyndade över små jöklar o älvar o nådde slutligen sluttningen av Bielne. Det regnade nu friskt. En räv sprang före oss uppför sluttningen o vi stämde upp en lappsk trollsång för säkerhets skull. Det var "skrömt" i luften o vi tyckte det var som att slåss. Pigga störtade vi uppför o nådde efter en halvtimme Svankryggens ås. En väldig driva här åt norr hjälpte oss gott. Vi drevo nu upp en ripkull - men de voro förvånande tama. Vi ropade men de kommo närmare - gråa o slanka vaggade de av o an o sträckte på halsarna. Vi tänkte på "ripsången" o förstodo att här var mer av "lappan". Nu låg vägen rak för oss ett långt stycke - vi hasade oss ner för den väldiga sydbranten - endast möjlig på ett enda ställe i ett skred. Nedstigandet tog 1/2 timme o var det mest ansträngande hittills. Man hasade med ryggen mot fjällsidan - stenar rullade o jorden gled. Det kostade ofantligt på vadmusklerna. Skyndade sedan genom myrmark o ner för andra branter o vadade över en bäck där en ö döptes till "Smith's land" (l. "Isle D'ore") o gingo nu V om Fisklössjön mot Lillälva som nu övervadades ovanför fallen. Gingo här över 3 öar - en döptes till "Hövdingens kvinnas land". En stor ripkull uppdrovs igen - mycket tama även. En stor kastad sten slog emot stenen där ripgumman satt - men hon endast vred på huvudet. - Nu utför igen - Det började skymma o snart började någon trötthet komma i benen. Vi sneddade fjällsidan - men kommo på för branta stup o måste stiga igen. Till sist beslöto vi oss att gå ned på ett ställe där vide o annat klängt sig upp - det stupade här (enl. kartan) 30 met på 10 met. o det var ungefär 150 met. sådan mark. Min vänstra arm som värkte mycket efter en spark av en renko igår - ansträngdes ganska mycket. - Det frestade mest på armarna o vadorna. Vi hängde i videt o sökte steg med fötterna o kastade oss från den ena björken till den andra - när vi nådde björkgränsen. Det var svårt - men det gick. De nedstörtande bäckarna voro svårast att komma förbi. - Sedan togo vi en hastig takt o styrde nu efter näsan genom skog o myr rätt på Nygaard dit vi kommo precis kl. 8 (9 timmar efter vi lämnat gården). Fingo gott vitsord av folket - åto o knöto oss genast. Varken Torkel I. Maria voro komna. Jag måste lägga mig i stickskjortan - allt annat var vått av svett o regn. Den både "stack" o var "stackat".

23. VIII.

Sovo till kl. 8 - väcktes med kaffe. Stego upp något stela i benen till en början - men snart kändes att vandringen igår varit välgörande. Fingo vänta länge på Torkel. Skrevo anteckningar under tiden. Torkel kom först kl. 12 o hade Per med sig. Den siste lämnade oss renosten (1.80 pr kilo) samt visade oss lapphäbbret med alla dess skatter. Ett vackert seldon o ett bälte voro av mycket gammal tennarbete. - Torkel - som redan förut tillskansat sig huden av den slaktade oxen - lyckades här förvärva ännu mera "ägendom". Fick en stor ost o en hud till - kysste sin svåger o var som en sann "servus domini" som Joseph sade. - Först efter kaffe o långt pratande kommo vi iväg kl. 1/2 2. Sonen Nils Anta följde oss en bit för att visa en lappgrav - sedan fortsatte vi i ett - tills vi kommo till Landbroa - där jag fotograferade. Vädret hade varit mycket regnigt på f.m. men sken nu upp o blev bättre. - Torkel o Joseph fortsatte till den lilla dammen med det underjordiska till- o avflödet o där hann jag dem - just som Torkel började meta med en rev han lånat i Nygaard. Han fick intet. Jag försökte sedan o fick en vacker öring (på fluga). Spöt kort - här hade förresten varit bättre med mask. Tog vårt byte o fortsatte genom de oerhört blöta myrarna till Vallasvattnet. Myrarna ända in på gården - alldeles omöjliga - både Gudsmannen o vi svuro över Jens. Vi hade beslutat att ej köpa något här - så Jens blev ganska bedrövad - men hur det var lyckades han pracka på mig två stora

renhudar - vilka jag fick för ett skapligt pris (7 o 8 kr). Glädjen steg nu genast o vi drucko kaffe o skämtade till över kl. 5. Torkel köpte 10 kg öring - men lämnade hudarna. Hårt lastade anträdde vi nu vandringen in i Sverige - lämnande vår öring - vilket vi dock ångrade sedan. Vi vägde sedan våra bördor - Joseph hade c:a 17 - jag 18 kg. Torkel c:a 17. - Vi gingo raskt o voro framme i Blåsjön kl. 8. Vädret var gott - men myrarna mycket sura. Aftonsolen fingo vi nu se - något som ej hänt på mycket länge. Det var en syn att få gå med dessa belysta fjäll o lider inåt Sverige framför oss! - Vi gjorde ett par 4 raster - vid ett plockade Joseph kantareller. - Vi hade gemytligt - Torkel var rolig som vanligt o vi skämtade mycket över allt gods vi släpat ur Norge - om tullen m.m. Torkel sken av belåtenhet över sin lyckade resa - o frågade oss flera gånger vad vi betalt här o där för att själv få njuta att ha gjort denna resan så gott som utan utlägg o ändock hava en myckenhet ägendom hem. Nu fattades ännu en hud till en vinterpäls men den hoppades han att någon sannt troende lapp hemma i Sverige skulle förära honom - för att "samla förtjänster" till ett kommande liv. En mera trevlig typ för en vandrande klosterbroder från gamla dagar kunde ej tänkas o alla hade vi ju blick för situationen o kunde därför skämta. Torkel genomskådade oss som vi honom och detta bidrog naturligtvis att höja stämningen till naturlighet. - Vi togo ett sista farväl av de norska fjällen - Mjalko o Darga - som glänste framför vita molnbankar liknande väldiga snöfjäll - togo kurs på det rödskimrande mellanskogsfjället o trampade myrarna i halvsprång under skarpa skämt. Humöret denna dag var välsignat - Sent i skymningen nådde vi alldeles genomsvettiga Blåsjön. - Byn låg så vacker då vi kommo fram ur skogen. De stora sammanhängande läjdorna lyste ljusa i skymningen mot den mörka skogen o husen lågo grå o tysta mitt i. Häsorna vandrade som mörka odjur ner till sjön som låg blankt mörk - blånande långt bort mot fjällen. - Joseph o jag gingo ner till sjön o tvådde av oss - fingo så mat o kojade. Smör, bröd o mjölk samt salt fårkött (mest torrt fett) som knastrade mellan tänderna - var en god spis. Kröpo under de varma fällarna - jag ännu en natt i min sticktröja - det enda torra plagget.

24. VIII.

Efter kaffet uppsöktes Torkel o nu framkastade jag en förut av Joseph o mig uppgjord plan - att T. skulle mot fri skjuts o mat följa till Gäddede över söndagen för att pumpas på vetande. T. tyckes vilja fundera på saken o jag gick tillbaks. Vi åto frukost o Torkel kom o ställde upp som villkor att dessutom få 5 kr. samt att få "ligga som en ox i stammen på båtarna" o slippa ro. Upprodden hit hade förstört "det fina skinnet" i händerna på honom o han hade inte tänkt fara så illa en gång till. Men i så fall skulle vi få fri "dispensionsrätt" över honom. Den humoristiska situationen var dråplig o vi greno gott alla tre - som visa augurer anstå. Emellertid förklarade jag att i ordet "dispensionsrätt" måste ingå ett fritt förfogande ej allenast av själen utan även av kroppen - och att en Herrans tjänare skall späka sitt kött för att vinna salighet. Så fortsatte köpsläendet en stund vid det kaffe som Torkel naturligtvis lyckats bjuda sig på inne hos oss utan att vi lyckades komma åt den lilla välmående fetknoppen. Jag gav mig icke heller - jag satte till hans fasa upp som villkor att ej gå in i alla gårdar för att dricka kaffe o "samla ägendom" - utan gå i ett sträck o stanna först i Gäddede (4 mil). Detta föreföll Torkel vara en "straffparasang" o han ryste vid tanken på allt han skulle gå miste om vid en sådan framfart. Istället började han tala om sin lyckade resa - om sitt myckna renkött - sina hudar - sin fisk m.m. o i o. med detsamma insåg jag att gärdet var uppgivet. Torkel ville fara åt Tangen o "samla" mera fisk - samt sedan till Ullersjölapparna o "samla" en l. par renhudar. Ämnade sig sedan till Bastunäsfjäll - därpå till Dajma - möjligen till Stor-Jola - över Raukasjön till Ankarvattnet o Ankarede till mässan, som skall bli där 14 dagar efter Mikael. Tre veckor alltså och c:a 8 mil. Den resan behöver inte ta av honom hullet. - Vi väntade nu på postkarlen norrifrån som skulle komma vid 10-tiden. Vi tänkte följa honom till Jorm för att få fri skjuts o fri lots. Han dröjde emellertid - så fick jag se en gubbe gå in till Per Olsa där Torkel var o gick dit för att höra om det var posten. Men det var bara "Spel-Mårten" med sin fonograf, som jag tvangs åhöra en kvart. Hjärtslitande oförståeliga skrik ur en pip - en rulle som vreds runt av en stålfjäder o ibland schavade fort - ibland långsamt. Familjen satt runt omkring o inte precis njöto - men drogo all möjlig

valuta av den 5-öring per person som nöjet kostade. Jag fick inte en syl i vädret förrän allt var slut - "dette er min leve-vej, ser herrn". - Nu fick jag höra att posten gått till Leipikvattnet o ej var att vänta förrän till kvällen. Gjorde upp med Per Olsa om skjuts över sjön - samt tog ett ömt farväl av Torkel - som efter vanan stod i spisen o värmdde bakdelen. - Vi packade - gjorde upp (1.50) samt avtågade. Klockan hade redan hunnit bliva 1 på grund av det onyttiga väntandet - men vi satte oss i sinnet att försöka nå Gäddede ändå. Rodde nu över sjön rätt åt Söder till buvallen där (6 km). Det kom en o annan regnskur (på natten hade det liksom går natt regnat oerhört) - men var för övrigt vackert - med stark västlig blåst. Vi höllo upp åt västra landet o voro över på en timme. Sutto på stranden en stund o språkade med gubben. Sjön härligt vacker, byn vi lämnat samt de andra gårdarna runt sjön glänste med sina gulgröna läjdor mot skogen o sjön. - Gingo så upp förbi buvallen - där vi tittade in till ett par glada gamla butöser - med vilka utbyttes några skämt. Så togo vi den rätt skarpa stigningen o nådde efter ungefär en timme den högsta passhöjden. På norra sidan rätt mycket myr - men den långa slutningen uppe på "rua" åt söder var torr o ljuvlig att störta fram på. Våra bördor voro tyngre nu (resp. 19 o 20 kg) vi hade nämligen haft en del saker kvar i Blåsjön - men nu gick det lätt att gå. Denna slutning var underbart vacker med sin korta - men rika björkskog - sina röda geranieblad - sina klara friska bäckar. Stigen låg så vackert i solen - vi tyckte oss om hemma. Kommo efter en stund till en buvall (nysäteren) där den gamla butösen visade oss vidare. Sämre väg nu - men vi voro även något trötta - gick parallellt med berget över alla ojämnheter samt mycket myr - sedan kom en mycket brant väg rätt ner på byn genom skog (granskog) o tråkig sumpig mark. Vi voro ganska glada då vi efter 2 1/4 timme nådde Jorm (8 km). Gingo genom den långa byn fram till Per Bengtsa (gästgiveri). Gubben ej hemma. Vi fingo där mat o lovades skjuts. Sutto o språkade med sonen, som nu äger gården, ett underligt ansikte. - Mörka moln drogo nu upp o blåsten tog till. Vi stuvade våra saker i en båt - som dock snart befanns vara otäckt läck. Vi voro dock glada att den var något så när stor - ty snart växte sjön bastant o sedan vi kommit förbi Jormön var det svåra vågor - som ofta måste tas med aktern. De gingo eljest på låringen. En pojke o Joseph rodde nu o jag hade fullt sjå att ösa. Efter en timme voro vi i "sundet" o gingo här upp bakom Blåsjöholmen för att på Stora Blåsjön söka få vågorna mer på aktern. Emellertid kom sjön här tvärs o vi styrde nu närmare åt östra landet o fingo så som vi ville o länsade undan rätt på struckan. Jag styrde nu med en åra. Under tiden hade det regnat ganska bra ett par gånger. Det var regnbyar o ojämnt väder. vi togo den västra "struckan" - ett väldigt rev syntes mota - bildande bränning - vi lyckades klara stenarna o valsade nu ner genom hålet under allt starkare ström. Hålet smalnade mer o mer o till sist hade vi en rasande fart - pojkarna endast styrde med årorna - liksom jag - det var vackert att se landet ila förbi sig. - Voro nu snart framme o gingo upp i Kycklingvattnet (12 km) där vi fingo skjuts o mjölk. Det sista lämnades gratis. - Träffade där mycket folk bl.a. Per Bengtsa i Jorm samt den jagande danske betjänten vi träffat på ångbåten. Sällskapet hade skjutit mellan 6-800 ripor - storslakt. - Telefonerade till Gäddede om en stadig båt - Frostviken måste vara stygg i detta väder - samt om vår post. Vi rodde de 8 km. på 1 timme, vilket måste anses gott - men så hade vi också strykande "bör" sista halvdelen. Det var nu mörkt o började regna rätt hårt. Vi skyndade upp i skogen - kunde knappt se vägen - men det gick om också långsamt. Jag glömde ett renhorn på stranden o sprang tillbaka efter det. - Vi snubblade iväg o tyckte att vägen (12 km) aldrig ville ta slut. Vi gingo nu delvis en annan väg än sist. Allting har en ända - o vi lyckades också krångla oss fram - det tog en dryg halvtimme. - Här mötte oss två roddare o snart voro vi skönt stuvade i en smäcker snipa o ilade ut i mörkret. Det var vana roddare - den gamla postföraren o hans son - trevligt o gemytligt folk. - De hade behöft en timma hit (5 km) o 1 timme tog det även nu. Den första halvdelen märktes ej mycket av sjön - men snart kom den - då vi lågo utom Junsternäset. Hela sjön (2 1/2 mil lång) ligger här på o det blåste skarpt. Det kändes till att börja med som en dymning - långa sugande vågor - snart kommo vi dock in i vita kammar o roddarna hade fullt sjå att klara båten. De rodde utmärkt - endast en o annan "katt" kom in över min rygg - en enda våg sköljde över låringen o gick till midskepps - blötte mitt o bakre roddarens ben o höjde stämningen. Det var härligt därute i mörkret - de snart väldiga vågorna kommo som skuggor in på båten för att plötsligt blänka till o visa tänderna i en väldig fradgande kåft. - För oss hade färden gärna fått fortsätta länge - jag tänkte på

alla gamla härliga nattseglingar o mådde gott. - 1/2 11 voro vi framme o där väntade oss varma sängar - varm mat o post. Brev från mamma o Astrid. Joseph 2 brev från ryskan o miste därav aptiten o försjönk i dessa o i sig själv.

25. VIII.

Efter frukost upppackning o arbete. Sutto inne till över middagen. Många dagars dagbok o många anteckningar att göra. Tog en grogg av min från Ström medhavda whisky o hade trevligt vid pipan. Fröjdade oss åt renhudarna samt talade om rip-konservering med ryttmästare Karlssons fru m.m.

Joseph slocknade till sist o knöt sig - efter strängt arbete först med lappska anteckningar - något störda av de ovan nämnda breven - o meditationer över dessa samt deras avsändarinna. Ibland högljudda meditationer. Sedan kastade han sig på studiet av ryttmästarns frus två tyska kokböcker o sover nu därav gott under hickningar. -

Mellan 5-6 gingo vi ner till Nordfjäll för att hos honom snoka upp Valtermans bok om Li-målet. N. ännu ej hemkommen fr. sin resa. Började så ett brev till Astrid samt spisade. Sedan arbete o brevskrivning till 11-tiden.

26. VIII.

Ompackning o inpackning. Hade stigit upp för sent - min klocka befanns nämligen ha dragit sig en hel timme efter. Språkade med ryttmästarens fru vid frukosten - hon skulle resa kl. 12. Vi resonerade liksom igår om konservering av ripor m.m. Vi visade henne våra hudar o andra dyrgripar. Fingo till vår glädje höra av henne att folket i förgår hade nekat att ro efter oss för det svåra vädrets skull - o de ej sett en sådan blåst här förr. - Gjorde uppköp (té, en skjorta, posten m.m.) - postmästaren kom upp o fick sitt papper påtecknat (dubbelkvitto för de 400 från Ström). När all packning var klar skulle jag växla plåtar. Jag gick denna gång mot vanan ensam i källaren - vilket jag ej skulle ha gjort - ty jag blev inlåst av en förskräckt piga som vände i ytterkällaren. Först efter långt väntande o skrik o bultningar kom en karl försiktigt klivande o låste upp. - Vi tågade nu genast (1/2 2) med Sjougdaberg som mål (över 2 mil). Regn nu liksom hela dagen - ett silande sakta, genomträngande regn - gråvädersstämning. Vi fingo anvisning av gästgivaren o tågade över bron - där vi nu för första gången fingo se den verkligt ståtliga Gäddedeforsen som (!) vi hört så länge o haft på 5 minuters avstånd. Faktiskt ha vi ej förr haft tid att besöka den. Gingo upp i skogen straxt till vänster o styrde mot torpet högt över forshuvudet. Nådde dit efter en halvtimme o fingo där anvisning av en man vägen vidare - (Härligt häruppifrån) Fingo den tråkiga nyheten att intet folk fanns i bodarna straxt öster om Stortjärn. Vi voro alltså tvungna att gå hela den långa vägen utan mat i regnet. Fingo så den hugnesamma underrättelsen att vägen gick till största delen i myr innan man nådde fjället. Han följde oss ett stycke o sen började myrarna. Hua! Ett bottenlöst elände - tjafs - tjafs. Eftre en halvtimme (1/2 3) insågo vi att det var omöjligt att på dagen nå Jougdaberg - helst som vi ej kände vägen - vilken ska gås efter kompass uppe i fjället. Vi togo därför det förståndiga beslutet o vände - samt voro efter en timme åter nere i Gäddede. Promenaden hade dock varit nyttig för benen - men genomvåta voro vi. - Efter middagen - då vi språkade med tullstationsföreståndaren en hel del - vilade vi oss - läste o skrevo. Jag kom på gnolartrallen o sjöng en del bitar. - Joseph skrev till ryskan o även jag ville bidra med en bit - men nekas att avsända det. -

Sanningen att säga längtar jag nu hem till ett arbete - där man ej är beroende av väder o vind som här. Det är skönt att leva friluftsliv - men som sådant får jag ej ta det. Kassetter o kameror förstöras i denna väderlek - o lynnet också ibland. Bäst är det medan man är i farten o det ska vi väl snart vara igen. Det är underligt att tänka att vid det här laget lämnade jag ifjol Sthlm för att börja arbetet för sommaren! -

27. VIII.

Väcktes kl. 7.30 - åto frukost o iväg - nu mer lättrustade. Endast lilla kameran samt andra lindringar. Vädret på morgonen klart men redan vid affärden starkt molnigt - regn började om en timme för att fortsätta hela dan - nästan i sträck. - Efter en timme voro vi vid vändpunkten för igår o stego så vidare. Myrarna tycktes aldrig vilja ta slut o blevo allt blötare. Snart var jag genomvåt - jag är rädd att flickorna i gästgivaregården förstört skorna genom för stark värme. Nådde sent omsider Stortjärn o började snart se våra fjäll - vilket piggade upp oss något - nu regnade emellertid o ens tankar var inte så glada där man pulsade i sumpet. Jag tyckte det var fåfängt att ligga ute längre o strida mot denna envisa otur - ville hem till allt som väntade hemma. Men allt som man började stiga närmare "rua" - allt som luften blev lättare o vidderna större o horisonten ej trängdes av svällande myr o backar med slokande trän - kom det glada humöret igen o vi hälsade fjället som befriaren. Talade om att bygga ett sommarhus här uppe för oss o våra kvinnor - slut på myrarna - en kraftig stigning mot Brattlifjället för att få sikte i terrängen. Vägen hade för länge sedan försvunnit för oss i myren där nere. Vi togo kompasssyftning o stego vidare österut. Regntjocka o starkt regn. Mitt i detta hörde vi skällor o upptäckte snart då blåsten lättade tjockan en stund - en skock renar på c:a 50 st. straxt nedanför oss. Det var en frisk syn - hela skocken stod stilla o betade först - en o annan "brun" ren prövade sina horn på en annan - därpå fingo de sikte på oss o började med belaltan i teten röra sig österut allt fortare o fortare. Vi tängde på djurflocken som är ritad i Glösabäcken - det var slående! - Straxt förut hade jag nämnt ordet Skottland med tanke på dess berg o allt man sätter i förbindelse med dem - får o herdar - slott o riddare. Jag drömde mig dit i dimman o undrade när man får göra en sådan resa. Men detta kom mig att kasta all längtan dit - här blev hela den dystra fjällvidden (i tjocka dyster) "befolkad" - fick sin mening - de stora stolta djuren sprungo här i sin mark - kronorna vajade o klövarna klapprade - o vi två tyckte det var en stolt syn. Nu kom dimman farande igen o djuren försvunno i den uppåt fjällsidan. Det sista vi sågo var hornkronorna som sträckte sina grenar spöklikt ur dimman. Vi tyckte att regnkapporna voro bra att ha - tänkte rasta vid en bäck o koka té - men fortsatte för regnet. - Fjällknöl upp o fjällknöl ned - små tjärnar här o där - ibland en flock av renar som döko upp för att försvinna i dimman igen. Det var underligt att se dem komma som väldiga urvärldens djur - tjockan förstorade dem - hur de stodo o glodde på de två säckklädda karlarna för att skutta iväg igen med stor hastighet. - På en fjällsluttning upptäckte vi plötsligt neråt framför oss en väldig sjö o stannade häpna. Här skulle icke finnas annat än småtjärnar o vi trodde vi kommit alldeles bakom o att detta var Hetögeln I. något sådant. Det syntes som stora bergsluttningar - väldiga näs - så lättade dimman o där låg en liten oregelbunden fjälltjärn - kanske 300 met lång o 25 met under oss. Nu hittade vi den på kartan o därmed även stigen - som nu följdes förbi nya tjärnar o över nya höjder för att återigen försvinna. Återigen mötte vi en renflock som kom sättande ur en dal rätt emot oss - o så sneddade förbi oss med långa hastiga språng. Det tycktes vara unga altor alla. Nu hade vi Stortjärn nedanför oss - långt nere mellan tre väldiga fjällsluttningar - åt Ö var dalen fri o där såg vi vår väg i milar. D.v.s. vår kosa. Vi försökte att träffa vår väg men den myckna myren vid sjön hade tydligen förintat den. Stego istället brant upp på N. sidan o togo där en bra utsiktspunkt för en stunds vila (eft. 4 timmar) åto några medhavda smörgåsar o togo ny kurs. Regn fortfarande nu kom myrarnas tid igen efter en (i) allmänhet ljuvlig vandring på den släta hårda fjällmarken med de friska sjöarna i - nu kom bäckar o sump i oändlighet samt snår av vide o björk - ibland ogenomträngligt. Efter en timme kom som en angenäm överraskning en solglimt o snart hade vi blåa himmelen på ett par fläckar. Vi voro inte bortskämda med sådant o måste stanna då o då för att svärma "ins Blane". - Fortfarande dock en o annan regnskur - men den blåa synen stärkte oss synnerligen. Mitt för Gubbeln (sjö) funno vi åter vägen o hade den till god hjälp några km tills den försvann för alltid i en myr. Det mäktiga Fiskåfjället reste sig i Söder - vi kände oss vara i Vild-Katrina. - Vi kommo nu ner i vanlig sumpmark - där myrarnas enfald o mångfald snart började reta oss. - Kilometer efter kilometer i "kuperad myrmark", ett underligt uttryck men ganska betecknande. Små kärresjöar överallt - samt små blöta skogsbitar -- Efter inalles 7 timmars marsch nådde vi Grundtjärn o fingo äntligen syn på Jougdaberg. Marscherade nu i oländig mark 1/2-3/4 timme tills vi kommo nedanför gården. Vi sågo ingen båt -

utan sökte upp det bästa vadstället o klevo över älven. Jag var sur förut - nu blev också Joseph genomblöt. - Högt på backen ligger Jougdaberg - en liten manbyggnad med en oändlig massa uthus - varav fem äro lapparnas "burar". - Vi klevo in - men blevo inte glada. Det var det smutsigaste hål vi hittills kommit i o vimlade av ungar o käringar m.m. Mörkt var det - det brann en eld i den stora öppna spisen o dit klevo vi - såsom varande det bästa av det hela. Joseph viskade - vi fortsätter genast! Vi voro emellertid båda glada att slå oss ner i värmen o draga av våra sura skodon samt få litet mat. En lapp (Anders Larsson) halvlåg på en vedtrave - en lappflicka satt bredvid - de drucko kaffe - i sängen sutto barn av misstänkt ras - i hörnet satt en urgammal käring av svensk ras (l. norsk) o på golvet stod frun i huset ett yngre lappfruntimmer. Typerna började intressera oss allt efter som värmen kom i oss o utan att talas vid hade vi snart klart för oss att här måste vi stanna om nånsin. Jag ville så redan från början om det också var litet motbudande. Snart var samtalet i gång o vi funno ett angenämt o älskvärt folk. Joseph insläpades i rummet intill o placerades där med kärigen vid en brasa - medan jag satt kvar o pumpade lappen. En farande man! Då jag var i Berlin - i Bryssel - i Köln - i Aachen ----- Han hade följt en "lappkaravan" eller rättare utgjort en sådan med sin familj för ett 15-tal år sedan. "I Aachen var en stor djurgård - o där var jag i åtta dagar!" Dråpliga Strixfigur - jag gladdes i mitt hjärta o älskade honom. Fick ur honom åtskilligt men hans smartness vaknade snart o han vägrade att så här "för ingenting" låta utfråga sig. Jag lät den fina vinken passera utan att låtsas om den o gled in på andra ämnen - huggande honom med mitt då o då - o plockande hans typ i mig bit för bit "för ingenting". Fick honom att visa mig sin gummas tenndragningsapparater - som han nog vilje sälja delvis - men för dyrt. Ville jag skulle köpa en sentöm (25 kron.) o en väldig renshud (12 kr) den senare magnifik men för dyr. Besökte hans häbbre i regnet o såg på hans gamla tennbälte - vilket han varit bjuden 30 kr. för (!) o så vidare. Jag låtsades ej om hans vinkar o lärde mig en del. Under tiden fingo vi kaffe o smör, bröd o mjölk o hade det snart hyggligt. Gamla gumman Susanna var meddelksam o full av skrock som hon viskande meddelade oss. Hon var 76 år o där hon satt vid den öppna spisen o kardade ull var hon som en trollpacka. Hennes gubbe Abram Abramson kom hem (lika gammal c:a) efter att ha getat kor o getter hela dan! En arbetsmänniska vars hela liv varit strid o fem mans knogande. Flackat med kärigen hit o dit - mellan Dorotea i norr o Gäddede i Söder. (Sedermera berättades hur han då han rev ut sitt öga - ej besökte läkare utan lyckades läka såret efter 3 veckors sängliggande). Många episoder ur hans arbetes liv fingo vi höra. - Sonen o sonsonen kommo hem o vi voro nu alla samlade i västra stugan kring spisen - o där drogs historier. Lappen låg på golvet - sprang upp ibland o skuttade utåt golvet - gjorde ett lappkast borta i mörkret o kom tillbaka för att berätta en historia. Gubben satt hela tiden still o stirrade rakt fram. Kärigen klädde av sig o kröp till sängs o språkade därifrån om "de underjordiska" m.m. o vi två sutto som ett par maskiner i verksamhet - än förande samtal i rätt riktning - än avledande då det "brändes" för mycket. Den övriga hopen var tyst --- Det dröjde länge innan de andra gingo. Gubben kröp ner till sin käring vid spisen o Joseph i vår säng vid fönstret. Jag satt o skrev rätt länge vid brasan o först när den slocknade slutade jag o kröp ner till Joseph. Låg länge o tittade på den falnande elden o skenet som slocknade av så sakta o lyddes på gubbens jämrande i sömnen. --- Väcktes mitt i mörkret av att gumman gick över golvet genom dörren - ut på bron --- ute i silande regn o blåst - gumman kom in igen - försvann i det mörka rummet o hördes kliva över till sin plats -

28. VIII.

De gamla uppe då vi vaknade - varpå vi ej heller voro sena att fara i kläderna. Fingo kaffe o besågo åter lappens häbbre. Huden kostar nu elva kronor. - kanske jag tar den, om jag far härom på hemvägen. Till frukost en härlig öring o därpå avtågade vi. Gubben gick straxt före ut på getning igen - med mat på ryggen för hela dagen o sin lilla kvicka tik.

Visades på rätt väg av den lilla Sanna - o pilade upp genom myrarna o skogen. I första bäck togo vi vår morgontvagning -- efter cirka tjugo minut. nådde vi så högfjället o hade en härlig vandring på detta förbi gakkan och det djärva Kjelicen o många sjöar. Vägen här stakad med stora

rösen. Här ska bli landsväg. Efter c:a 2 1/2 timma nådde vi efter en massa myrar Blomhöjden (10 km) där vi gingo över den nya bron. Fingo mjölk (gratis) hos en trevlig gammal gumma - som påminde om gumman i Åkroken. Drucko fet mjölk ur ett väldigt tråg. Fingo anvisning av några karlar på backen om vägen o sprungo nu ner i oavbruten myr till flyn där broarbetarna rodde oss över till andra sidan i en eländig båt. Vädret hittills tämligen bra - vi hade haft ett par regnskurar och på fjället något som måste kallas snö (kanske hagel). Nådde en gammal fäbodvall där vi gjorde en eld utanför o kokade té. Jag skrev anteckningar men efter en stund började det regna o vi fortsatte. Skarp stigning - vägen försvann - o vi klättrade med händer o fötter rätt uppför berget i en vild o härlig urskog av vita björkar o väldiga murknade granstammar. En örtvegetation utan like! - Nådde svettiga en lång myr - togo kompass - o funno efter en stund igen stigen - som var utmärkt med små stakar. Intet fjäll här - men små björkskog och myrar i nära 2 timmar nådde till slut älven nedanför Trångmon o gingo fram till vadet. Gårdarna lågo så långt bort att vi skodde av oss för att vada. Men mitt i strömmen blev forsen för stark o för virvlande snabb för mina ögon att jag förlorade stödet med käppen o höll på att aldeles falla. Vattnet gick till halva låret. Körde händerna i vattnet och stöttade mot en sten o tog sedan upp kameran ur fodralet som blivit blött. Joseph kom ut igen o hjälpte mig o vi måste vända. Nu "kankade" vi en stund o snart kom Jöns Olofsson roende o satte oss över. Jag gick barfota upp o där fingo vi värme i ett ovanligt prydligt kök. Snart kom hans unga hustru "Sibora" in o deras två vackra pojkar. Här var fattigt - men snyggt. Vi fingo kaffe - ost - smör bröd o mjölk - Vi fingo skjuts över älven - jag fick nytt skofoder och för allt detta ville de ej ta emot ett öre. Jag grälade på dem o bad dem bättra sig tills vi kommer igen. Här fryser potatisen i regel varje år - säd mognar aldrig o odlas endast som en lustig växt på ett litet jordstycke. Fodret från början av slåttan är nerruttet på hässjan - det slagna kan ej torka då det regnar var dag - det oslagna står o förlorar sin must. I vintras körde Jöns 30 lass rönnris till gården o skalade pinne för pinne för att ge kräken. - Han såg grubblande ut - men alla voro snygga - lätta till skämt - vackra och stolta --- Han visade oss in på den inbrutna körvägen o visade oss skalet under Svanaklumpen där lapparna sutto. - Vi vandrade nu tre kilometer på banad väg - rätt bra - men ej grusad - togo så upp i skogen genom den härligaste vegetation i granurskog uppför berget. Vi blevo genomblöta innan vi till slut (2 km) nådde kåtorna o tittade in till Sara-Brita. Torkel ännu ej kommen. Vi fingo ta in hos Mattias Åhrén mågen hennes - en av hans småpojkar visade oss dit i regnet. Ingen hemma - allt folk i rengärdet - men vi slog oss ner i den kalla kåtan tills vi hörde röster utanför o vi gingo ut o välkomnade vårt okända värdfolk Mattias o Ingrid - vilka kommo med tre små barn - renmjölk - en slaktad ren m.m. i ett par väldiga bördor. Glada o skämtsamma människor som bjödo oss in där snart blev eld o så småningom ur den sura veden en välbehövlig o behaglig värme. Regnet började nu riva i riktigt o kaffet smakade gott - med färsk renmjölk i. Till kvälls fingo vi färsk renost i renmjölk samt till detta renkött - bröd fanns ej hemma. Sutto o språkade tills långt in på natten om allting mest om våra syften förstås. Mattias en intelligent o kraftig lapp som lovar att hjälpa oss med allt han kan. Han är sen tolv år ordningsman för Frostvikens lappdistrikt o är nu 39 år. Han hade reda på allt möjligt o höll som Joseph sade en formlig föreläsning i lappologi (modern sådan). Småbarnen skrikiga något - men Matt. var sträng emot dem. Syntes ej pjäska med dem - som jag trodde alla lappar gjorde. Knöto oss på en renhud o sovo snart tämligen bra. Jag fick regndropp i ansiktet - men vande mig.

29. VIII.

Upp klockan halv sju. Fingo kaffe o språkade om allt möjligt. Nu först gjorde Matt. upp sin flådda ren (dvs styckade den, "lämmade" den) o tog ur blodet. Hans hund fick ligga bredvid o låg stilla o slök de bitar han fick tillkastade. (obs. skillnaden mot Per Larssons slakt!) Först sent fingo vi frukost på grund av alla göromålen. Joseph klagade över att ej tåla renmjölken. Vi gingo ned o lögade oss i Girkesjokk o sedan fotograferade jag kåtan. Snart hördes hundskall o renarnas tramp o snåskande - hjorden kom drivande från fjället. Vi skyndade iväg - för att i förbifarten hjälpa till att driva in renarna i gärdet. Mattias sprang före - tog den branta bäckskärningen och björkstammen

däröver i ett par språng endast där vi behövde klättra i ett par minuter. Ståtligt att se hjorden komma. En av svågrarna gick före med en skällko i sin töm - den andra samt hundarna och Sara-Brita drevo på. Vi motade nu - o snart voro de inne utom 4 - 5 - som lyckades undkomma o sprungo runt gärdet några gånger för att till sist försvinna till fjälls igen. Vi bygde nu igen öppningen o språkade sen med gumman om vägen till "Tsickún" dit Mattias skulle lotsa. Fingo även anvisning på en offersten m.m. under vägen. Klockan var nu redan halv tolv o vi hade dryga tolv kilometer över fjället. Vi startade eller rättare störtade upp genom det lätta björkskogsbandet - hängde våra kappor i ett träd då vädret underbart nog lovade att bli vackert - o upp genom myrar rätt över fjällkammen. Mattias var en förträfflig "lots" o visade oss alltsom fjälltopparna kommo fram var de lågo o vad de hette. Inåt Norge o inåt Vilhelmina syntes alldeles snövita toppar som glänste bländande vita. På Vilhelminafjällen o några andra syntes nyfallen snö - i natt har varit mycket kallt - vitt på marken - kändes förresten långt in i sovsäcken. Efter en skarp marsch nådde vi passhöjden o sågo nu vår väg framåt ett gott stycke. Bastunäsklumpen fotograferades med karavanen i förgrunden. Nu togo vi språngmarsch över dalen nedanför oss o nådde på 55 min. nästa passhöjd efter en svår terräng med myr o ris o tuvor. Följde Bastunäsklumpen o nådde Gourtenstjakk - där vi satte oss en minut o skådade in i Åsele - Ångermanland o långt inåt Jämtland. Nedanför oss skogslandet mil efter mil - med det holmrika Saxvattnet o andra sjöar. Började leta efter tsickún - vilken ej kunde anträffas. Här har växt upp för mycket björksnår. Funno en del andra saker här vid Guortenstjakk (se anteck.) - kokade kaffe o drucko medhavd färsk renost - i en snusburk - prima matsnus) -. Letade här o tittade på de gamla intressanta kåtaplatserna tills klockan blev över fem o vi satte iväg över Bounan o funno efter en stund vår offersten. Det hade nu dragit ihop sig o regn började falla. Blåste även hårt o det mörknade fort. Ovädret kom lagom för att ge rätta stämningen vid Skielle-girka (vi voro dock något osäkra om det var den rätta - men så var det). Den låg under Guortenstjakk vid början av en stor brungul myr - vars horisont stod skarp mot Barkantjacks väldiga vilda silhuett o Borgafjällets kammar - allt milsvitt borta i skymning. Jag skulle försöka att fotografera - men så gick stativets skruv sönder o jag måste ta på en slump en fotografi från Josephs rygg. Han låg på alla fyra för att vara stadig. Regnet kom nu o mörkret o vi hunno ej mer utan satte hård fart hemåt. Jag hade ett litet skav på vänstra foten - men snart var det uppmjukat. Hemresan är o förblir vår styvaste "strapazang" under sommaren De elva kilom. tillryggalades på två timmar och en kvart - utan att vila mer än trettio sekunder på ett ställe. Mattias var ypperlig där han gick eller sprang först. Han tog språng som en bock - sidsprång - lappkast - väldiga o snabba - det var som att studera ett vilt djur. Vi följde troget - om vi också några gånger trodde att det inte skulle gå längre att fortsätta så. Vi kände att det var ett prov på oss o höllo ut o lyckades om också med knapp nöd. Mattias blev nog själv något trött - men var fullt spänstig till själen o pratade i ett kör. Han berättade bland annat en historia om hur en karritare en gång bett honom visa vägen upp på sicken o gå så här hårt han kunde. O han hade gått! (Han ökade farten allt som han berättade). Han tänkte att "vill du gå så nog ska du få". (Han satte iväg som om han ännu hade lantmätarn efter sig!) --- Terrängen dålig - vi togo en genare väg - men ångrade oss för vi kommo endast i myrar o risig skog. Renbjällrorna hördes i mörkret nedanför oss - regnet piskade o det ven i fjället. Det var en härlig ansträngning - men hjärtat bultade o svetten låg kall som is runt panna o bröst. -- Vi kommo till bäcken o där märkte vi hur ansträngande det varit. Mattias sprang över den höga liggande björkstammen Joseph gick bredvid o försökte gå på en mindre stam därunder - slant o doppade kameran han burit i hand (kunde ej läggas i fodralet - stativskruven satt fast). Jag kom också över men på sviktande ben - forsen skimrade för ögonen - Joseph blev ganska blöt om benen men nu voro vi hemma o kommo in i värmen just som ovädret kom med fördubblad kraft. Kaffe var härligt - mat härligt - dryck härligt. Mattias o jag åto ikapp - renkött o smörgås (bröd hade hämtats av Torkel A:s dotter) o kaffe o buljong. Joseph förtärde en kopp kaffe och knöt sig på det. Kamerahistorien hade knäckt honom. Han hade trott att den var förstörd - men det var ingen fara. - På kvällen sutto vi andra uppe en stund o språkade. Torkel hade kommit ett par timmar tidigare (han har gjort korta parassanger förstås o druckit mycket kaffe. Apropå Torkel så erinrade sig Joseph igår en strof av honom. Han hade talat om den pels han skulle göra av de förvärvade hudarna. Så skulle han ta på

den - ha hornet kvar på den ena, dinglande på ryggen - så resa till Stockholm "o gå på kaffehuset o nicka åt glädje flickorna". Underbara Torkel! Din typ är stor. Servus Domine, sa Joseph.) Stoppade om mig bra denna kväll o hade vamt hela natten. Tittade på Josephs nästipp - vilket var allt jag såg av karlen - o somnade.

30. VIII.

På morgonen efter det oundvikliga o doftande kaffet - gingo vi till Sara-Brita o sutto där flera timmar o språkade med henne o Torkel o sönerna. (Vädret klart på morgonen - men nu störtregn). Pratade om allt o fingo gumman att skildra massor av sagor m.m. Torkel hjälpte oss bra - likaså den ena av sönerna. Gumman var lite ovillig att röra vid "det gamla" men det gick bra till sist. (Mer har hon förstås). Hon talade en klingande lapska o var nästan vacker i eldskenet med sin pipa.

Till slut blev uppbrott o vi gingo att äta frukost (kaffe hos Sara förstås!) - Torkel kom naturligtvis efter o fick mer kaffe. Jag beställde av Mattias ett par halvbyxor av skinn till mässan i Ankarede fjorton dagar nu före Mikaeli. - Vädret lovar nu bättring o vi gåvo oss av med Mattias igen. Han skulle samma väg ett ärende gingo snett genom den blöta skogen - läto Matt. skära en knippa "suini" samt pumpade honom hela vägen på lapska ord o uttryck. Togo ner på landsvägen - som blöt o delvis ofärdig förde oss till Hebbersdalen (9 km.) På vägen tittade vi in till en vägarbetare (finne) som bodde med sin hund i ett verkligen förtjusande prydligt litet blockhus. - Togo in hos Sivert Halvorson - norsk - som varit vida omkring - legat på Lofotsfiske - på timmerhuggning i Nordland o i Lappland och nu gift sig här o blivit Kronans arrendator (liksom alla gårdarna här). Han o hans Maria voro snygga o trevliga människor - hon som vanligt i fjälltrakten torrolig och språksam. Fingo en härlig spis av fjällfisk - samt besågo sedan häbbret där Mattias hade en del saker. Bestälde av honom en fullständig uppsättning för akja - för klövning (två slag) samt dessutom hudar och ost för egen del - på kvällen var jag med o lade ut ett femtontal nät -- sjön ligger ståtligt - med Silkentjakk (1314 meter) i ena ändan o fjällbranter runt om - molnen hängde gråsvarta i dalen o kommo med stark blåst o regn allt som oftast. Det bör kunna blåsa bra här. Den andra gubben (Marias bror) en typ att ta vara på. Döv - talas med viskning o rör sig med den yttersta försiktighet - en fiskare av skogs- o ensittaretypen. - Sutto o språkade länge på kvällen om fiske (Nordland - Västkust - fjällsjö -) Mattias talade om att uppe i Slipsickjaur skall finnas lake (njaka = hög - sen) Underligt så högt upp! Den finnes dock även i Västerbottenssjöarna - jag satt uppe och skrev länge o gick sen ut o tittade på natten. Över fjällen låg tung vältrande dimma o regnet piskade med dån. - Jag var glad att få krypa ner bredvid Joseph under den varma fällen. Sängen var för kort och smal o jag låg länge vaken o tänkte.

31. VIII.

Upp klockan halv sju väckta med kaffe. Jag hoppade i kläderna och följde med fiskarna. De fingo ett fyrtiotal av rör o öring - somliga ansenliga alla glänsande vackra. Vädret mulet med en o annan regnskur. På fm starkt regn o tjocka över alla fjäll (det lyste nyfallen snö överallt däruppe) så vi voro beredda att få ligga över här. Köpte av Mattias för 25 kronor (kont. mot kvitto). Han lovade skicka vid Mikaeli. - Vid elvatiden klarnade det upp så mycket att vi sågo fjällen hela vägen men regnade fortfarande. Vi gåvo oss av - blevo rodda över sjön - gingo över en igenlagd buvall och pilade över myrarna rätt upp mot snön däruppe. Regn. Nådde efter trekvarts timme fjällkanten o vinkade farväl åt Häbbersdalen - togo kompasskurs o styrde snett under den tandspetsiga Tjohkoln - nådde så småningom till foten av Järpasjakk o togo så passhöjden över åt Gransjödalen till "Skille-vajan". Här uppe en underbart vacker utsikt. Det hemskt stupande Silkesjakk höjde sig ur den blanka friningen som ormade sig om dess fot. Där uppe på stupet kan ingen stå - luftdraget är för starkt genom dagen - sade Anders Larsson. - Fingo nu se den vilda fjällporten S. om Stuor-grutien o sågo framåt fjällen kring Frostviken. Efter en stund fingo vi se vår offersten i den underliga "offerdalen". Den låg starkt svart o underligt formad djupt där nere. Vi fotograferade (trots fint

regn) o störtade ned för att tillbe. - Åto där o fotograferade m.m. Därpå upp genom dalen. Kartan här felaktig på ett par ställen (liksom vad namnen beträffar på många ställen) o vi kunde ej se i den höga Grutien-fjällryggen någon enda bårko. Vi fortsatte allt längre tills vi när vi fingo se Silkensjakk igen o därinunder Sipnikjaur förstod att vi kommit förbi Båskon o beslöto oss att taga nästa. Det där kostade oss en dryg kvarts mil extra. Gingo upp här över denna båsko - Gotmark - samt gingo ner i dalen i S-öster om (Sniapsamjaur) - där vi vadade över älven o togo upp på Väktarfjällen. Dagens fjällvandring över all beskrivning härlig. Sista delen utan regn men nu kom en stark dimma ur L Väktarsjön o insvepte oss en stund med starkt regn. Snart glänste det upp borta i V. o sjöarna där (Jormvattnet) lågo o lekte i aftonsol. Togo ner i skogen o följde ett par bäckar - nådde en förfärligt usel o dyblöt stig o efter en halvtimma fingo vi se Väktarmons grå gårdsfyrcant djupt under oss med gröna läjdor och hässjor. Här hässjades grönt. - Kommo in i en trevlig o stor gård - som verkade förmögen. Mycket folk i gården träffade gubben Jöns Bengtsa hemma o hälsade från S. Ekman. Detta var god rekommendation och det talades länge om "en Sven o en Robert" (Friis). -- Fingo så kaffe o mat o en hel fin stuga för oss själva - vilken vi ej ville vara i utan gingo ut i köket o språkade. Gubben var en ståtlig jätte med historier i mängd - allt folket var skämtsamt o glatt. --- Satt uppe en stund o arbetade. Kojade sen i varsin säng (å kultur!)

1. IX.

Det var meningen att gubben skulle följa oss till den "grav" (tsikku?) han upptäckt i Avardo för sju år sen - men då han fick höra att jag skulle denna väg fram igen ville han spara till dess. Han var hårt ansatt av gikt (igår hade gubben frågat om vi hade tillåtelse att undersöka - detta på grund av varning från lappfogden Frändén. Det gladdde mig ofantligt att höra. Det är första gången under resan!) Det var mycket tjocka på fjället på morgonen - men snart klarnade det o blev strålande väder. Det är ju söndag! På två månader har det endast varit två dagar vackert! Det ena åtminstone var på en söndag. Mågen Jonas? följde oss nu samt hans hustru och svärmor vilka skulle på kafferep till ett "boställe" vid sjön. Gingo förbi en nerlagd fäbod (här har ingen dylika nu) samt genom skimrande vit björkskog till sjön. Ett litet torp med bostaden bygd ovanpå fähuset. - Rodde längs sjön - Satte kvinnsen iland - rodde i Blåsjöälven med Sviveln en stund - samt traskade så de långa o tråkiga myrarna ner till Göran Erssons torp vid Jormsjön. Ingen båt där. Måste gå (c:a 3 kilometer) längs sjön till Enar Jonsson - där vi fingo vår gamla båtkarl. Drucko kaffe o fingo sällskap av en Jormbo - efter en stund blåste det upp - vi hissade ett dåligt råsegel o nådde så Junsteredet (8 kilometer) på 50-55 minuter. - Gingo över detta (1 1/2 kilometer) o väntade en stund innan skjuts kom från Gäddede (5 kilometer). Blåste hårt nu. Två roddare i en liten o låg båt i vilken vi inskeppade oss undrande hur det skulle gå. Jormbon avlöste den ena av roddarna, vilka vi ej precis tyckte om - de sågo söndagsdragna ut - den ena en skrånande buse, nerifrån landet (från Eken?) - gick dock bra. Jag tog en styråra o fick båten undan de värsta vågorna. En o annan skvätte ju in förstås - men de voro så långa o stora att det gick bra. Det var skönt att få känna sjön igen. - Klockan 5 voro vi framme - o nu började tvagning o rakning. Jag har ej rakat mig på 14 dagar o sparde en tott på hakan. Gästgivaren tycktes ha undrat över vår bortovaro o var ytterst artig - vilket vi funderade ut berodde på två brev från utrikesdepartementet (när ryska rekom.brev o revolvertillståndet) som lågo här o väntade. Han tror nog att vi är här för att "rätta på gränsen". Åto nu o mådde gott i denna kulturhård. - De ryska pappren gjorde mig orolig i själen - jag började räkna dagar o pengar - längtande efter Asien o Pirackti --- jag blev halvt besluten att fara dit de sista 14 dagarna o vändades länge med denna mara. Jag har inte pinats så förr av denna sommars oblida öden som nu - jag bara ville resa genast. Gjorde upp en plan att stanna här c:a en vecka o så fara pi på Pet.burg för att hinna uträtta något där. Jag kastades mellan tankarna på den nytta jag skulle kunna göra i Sverige (den synliga!) o den nytta jag personligen skulle ha av att komma dit ut igen - Joseph packade o jag vandrade på golvet av och an o plågades. Något gjorde det ju även att se honom göra sig klar - allt möjligt kom för en om kulturen där nere m.m. Mycket gjorde det även att jag ej fått brev från Astrid. Från pappa hade jag brev. - Packade nu ur ett stort paket åt Josephs tant ordnade papiren o

började arbeta. Lade mig med en roman jag fick tag i. Ynglingen där påminde om Henrik o jag drömde om honom. Boken ovanligt uppräckande o gjorde mig gott - det är kanske ovanan att läsa som gjorde det.

2. IX.

Straxt på morgonen hade Joseph en blixinterview med Nordfjäll - därpå åts frukost o packades. Avskedets stund var hård - 2 1/2 månads kampanj tillsammans utan det ringaste avbrott i för det mesta vildmark måste ju knyta starka band till allt gammalt. Jag har varit svår som vanligt - men det är mitt sätt. - Följdes till båten o gingo på vägarna där o språkade om färderna. Han måste ligga vid Bågede inatt. - Klockan 12 gick båten. Nordfjäll nere också -- ett sista farväl o jag var ensam.

Följde Nordfjäll hem o språkade om hans artiklar i lappfrågan (ännu ofödda). Föredrog att få läsa igenom dem först - vilket accepterades --. Hem o arbetade. Skrev i ett kör från klockan 1 till klockan 9 (åt middag förstås) då kom Nordfjäll o språkade (straxt på middagen hade jag sökt honom - men han var ej hemma). Han talade om våra lappsaker igen - nervös o snabb i tanken som vanligt - var intresserad av min utställningsplan - berättade sagor m.m. - därpå åt jag kväll o skrev igen. Därpå läste jag några timmar o knöt mig. Imorgon kommer post. - Relativt bra väder idag blåst o en o annan skur.

3. IX.

Arbetade från morgonen till klockan 1. Gick då till Nordfjäll. Stark storm idag - något regn. Språkade med honom och fick teckna upp en Stalo-saga, som han berättade igår (intressant) - gick hem o åt middag. Arbetade - fick post från Astrid - starkt regn nu o ett rusligt väder. Kallt o sent höstlikt. Läste Düben - som jag lånat av Nordfjäll. - Försökte skriva något till Dag. Nyh. men det gick inte. Arbetade ett par timmar med anteckningarna - vilka nu tycks vara slutade. Nordfjäll kom vid halv åttatiden - vi tände lampan o hade trevligt en timme eller två. Vi talade om att ge ut en lappsk sagbok - vilket vi båda blevo pigga på. - Därpå åt jag kväll o Nordfjäll försvann i regnet -- Försökte skriva till Astrid - gick ej heller. Min hjärna bara arbetar med tanken på Ryssland o möjligheterna för en resa dit och om jag kan och får resa! Det är en pina!

Min väg har gått över blanka fjäll
genom skogar som stiga mörka.
Min fot har trampat forsens håll
o ändlösa myrars mjuka fäll.
Genom storm jag ville till gårde.

I strid har jag gått med mitt vilda jag
i strid - som min mandom väckte
o förde mig fram till nya tag
som vildhetens planer stäckte.
Med seger jag kom till gårde.

Jag sitter i stugan
o hör på stormen,
på regnet som rasslar,
på nattens makter.

Jag lutar mitt huvud mot bordets kant
det kommer ett rop av ångest -
giv storm - giv storm!
Min vildhet - mitt trots vill jag hava igen!
Min strid får ej äga ett slut.

4. IX.

Skyndade med ett brevkort till Astrid till båten o satte mig sedan att skriva brev - vilket det nu gick som en dans. (Vädret vackert) Skickade mina kläder till skraddaren o arbetade under tiden med packning m.m. Rysslandsresan kan gå om jag riktigt vill - men vad är det som stretar? Det är ej endast penningfrågan det känner jag. Ja - jag ska låta fjälluften rensa hjärnvindlingarna ett tag o besluta mig sedan!

For klockan 3 efter att ha druckit kaffe o språkat med tullföreståndaren. Kom att nämna mina rysslandsfunderingar o han genast pigg på att följa med. Men hans tjänstledighet börjar först den 20:e. - Grälade med gästgivaren (Mårten Andersson) som jag tyckte var för dyr på sina skjutsar.

- Rodde nu ett årpar ända till Jorm, dvs ca. 2 1/2 mil. Vackert väder i början o det blev en trevlig vandring över Junsternäset - där jag gick ner o tog mig en blick på forsarne i Junstran. En flicka från Kycklingvattdårdarna var emot mig trots stormen. Hon var språksam o glad o vi hade trevlig medvind. - Skjuts från Jorm skulle möta - men det var ont om folk idag då det var så gott höväder. Fick vänta i 2 timmar (till klockan 7). Gästgivaren var språksam o sade att jag nog kunde tvinga mig till skjuts - han kunde nog sett i tidningen att jag var "i tjänst och kronans karl" - men nu var ju skjutsen från Jorm redan i förväg o han hade hård motvind. Jag gick ut på Storön för att möta - ända ut på udden - men såg ingen båt. - Vände - ilsken - o tänkte vara ovetvig - men mötte Jormskjutsen på halsen - han hade rott norr om ön. Han hade hållit på i 3 timmar. Det var samma idiot som sist. Rodde nu i ganska stark sjö till första Jormgården för att byta båt där i händelse av behov (vi hade en usel båt) - men det lugnade något o vi fortsatte - nu i mörker. Ett starkt regn kom o tjocka - vi rodde hårt o voro framme på 1 1/2 timma klockan 1/2 9 -. Hos Enar Jonsson hade gästgivaren (som ej kunde ta emot mig i brist på fruntimmer!) ej sagt till - utan jag fick vänta länge innan jag fick föda. - Enar kom in o visade en del saker mynt o papper m.m. (Inte ett äldre papper än 1814 - auktionsförteckning.) efter gamla Enar Persa. (Enar Jonstas farfars far). - Skrev o läste till sent på natten. - Såg på papper o mynt m.m. prima karl.

5. IX.

Väcktes med kaffe - regn o rusk ute. Fick besök av målare Olsson som vi träffade i Tangen - han visade en strömsundstidning är Stalheim i ett par spalter "skrönar" om våra resor där nere. (Det är väl detta Enar Jonsson i Kycklingvattnet sett). Efter frukost lättar det så småningom o så tågar jag till Jormlien i sällskap med Enar Jonsson och Per Jonsa väst i byn. - Sågo på ett gammalt "härbärj" - apterat till bostad - från 1788. - Dörren beställdes till Nord. mus. - Fick av Per Jonsa en "åker mål" i gåva - samt kommo till slut till "buom" straxt v. om byn. Talade mycket om ängs- o betesmarkerna här som äro överdådigt präktiga. - Träffade här den gamle Roland Morsa (83 år) som varit med den natten då de grävde "tuva" på Sundtangen o pumpade honom på den underliga historien. Rätt vi sutto där kommer en lång skäggig gubbe in - kungen! Han hade sett oss på håll o ville nu vara med. Pratade här ännu en stund - drucko en nektar - som de kallade mjölk - o tågade - alla man (utom Enar). Gubben gick det knalt för - men han var ivrig att visa. Kungen pratade i ett kör - så det ekade. Kommo nu fram till östra gården i Jormlien - där kungen skrek utåt lejdan efter bonden (Jöns Linde) som snart kom ner liten o säker. - Ett dråpligt parlamentärerande började nu mellan dessa båda - tills kungen befallde honom att lämna slåtten o bli med o "grava jordagods". (Här tycks allt folk vara muntergökar) - Tågade (med lånade redskap) genom den igenväxta marken ned till udden där vi började undersökningen. (Se ant.) Mycket blåbär här vilket först hindrade gubbarnas rörelser (även mina). Kungen var om möjligt mer intresserad än jag o hade genast tagit hand om expeditionen o "ledde" arbetet med stark röst. (Dvs han tillät ingen annan att gräva utan ställde sig mitt i gropen o arbetade i ett). Föreställningar hjälpte föga - fick man honom från en punkt så börjar det "brännas" - var han snart där igen. Snart hittade han järnspetsen o då fick jag se att det verkligen var lönt - fick jag äntligen med stor möda o största tänkbara stränghet i allt skämtet - även plats för oss andra

med våra "gräv". Kungen hittade även yxan - "men nu vill i allt ha medall!" Med sann kraftansträngning lyckades jag få honom dän från den ömtåliga platsen o fick lite tid till skissering. --
- Det hela var bland det roligaste (om ej den roligaste) grävning jag varit med om. - Nu ville Kungen nödvändigt leta efter sin tuva (se ant.) och först långsamt kommo vi tillbaka. - Vi fingo kaffe i gården o gingo så tillbaka (gammelgubben, "goffar" hade gått redan vid 3-tiden). Kungen drog flera historier på hemvägen, bl a en omåttligt lång om en process här på 80-talet i vilken han varit "viten". Samtalet (en person förstås) fördes så det skallade i skogen o den ej uppmärksamme åhöraren (= jag ibland) häktades o ställdes upp på vägen där historien drogs i sin längd. --- Kom hem - mötte målaren - som gav upplysning om de äldre föremålen - åt middag. O demonstrerade fynden för de vallfärdande byborna. Sällan sett mera intresserat folk. Verklig glädje hos varenda kotte. - Målaren kom in m fl o det var samspråk hela kvällen om allt möjligt. Kungen m fl som lovat komma o skröna kommo ej kaffet stod o kallnade det var för gott hövader.

Arbetade med anteckn. sedan till klockan 12. Läste stockholmstidningar - vilket icke var igår jag gjorde (såg även på gamla askar, målade - under kvällen) Idag har alltsedan fm varit en grann dag (jag räknar ej några skurar som störde oss lite till grävningen). Ikväll alldeles stjärnklart (vid midnatt mulet igen). Solnedgången var särskilt vacker - med brunröda lysande fjäll. --

6. IX.

Väcktes med kaffe. Ute ett strålande väder. Gick upp o fotograf. Sundtangen o byarna från backen. Hade sen visning igen för en del bönder - åt frukost o packade ihop. Det mulnade fort nu o blåsten tilltog. Sjön gick vit o jag valde landsvägen - vilken även skulle föra mig åt "Lappom". - Vädret det bästa för vandring o jag kom snart i ett briljant humör - det bästa tror jag under hela resan. Jag gick o pratade högt för mig själv - sjöng o var glad. Jag fick nu först fundera ut allt vad som legat o grott i mig sedan ett par dagar o i ett nu låg beslutet färdigt - jag reser härifrån när jag kommer till Gäddede - o reser till Helsingfors åtminstone! Detta kändes skönt o jag blev om möjligt ännu bättre till mods. Jag svingade min stav (det långa "åkermålet" jag fick igår) och tog den höga stigningen i ett nafs. Från björkdungarna överst var en härlig utsikt åt fjälls mellanskogsfjäll med ny snö. Trollskt vackert - jag kände att det blev svårt att skiljas från detta. Men ett annat år kommer jag igen o då har jag Astrid med! - Nu var solen framme då o då igen o jag frustade långsamt framåt vägen - som nu var bra. Där vägen slutar i myren - tog jag en fotografi upp emot "Hobbersdalen" - "min sista väg" som jag tänkte. (Glömde här staven o fick göra en lång marsch tillbaka). Gick ner genom myrarna där det var höstligt färgrikt vackert - gula björklöv - vita stammar - grönt gräs - brungul myr - rödgula hjortronblad o röda rönnblad - svarta stenar o den blåa Blåsjön därnere o de höga fjällerna med sina tusen färgskiftningar allt efter molnens rörelser. - Kom ner till stranden o gjorde där en "rauk" som efter hand blev ansenlig. Det dröjde länge innan någon kom och det tog tre kvart för båten att komma över (1 1/2 kilometer) så hårt blåste det. Jag blev flat - det var gubben Per Andersa själv. Det tyckte jag var bra för att vara 76 år. Han var trevligt klädd i gråvit vadmal o grå lång toppmössa med rött bräm o tofs som dinglade på örat. Språksam som vanligt. Vi rodde upp i vind utmed stranden och jag fick snart känna att sjön var stark. Den fräste riktigt. Gubben hade ej kunnat få båten från stranden ensam - utan måste ta käringen till hjälp. - Gubben blev pigg då han fick se min stav o vi språkade mycket om dyliska saker. Jag följde på logen o "i buri" o tittade o gubben var älskligt fryntlig. Så fick jag mjölk o våfflor samt gav mig iväg. Måste vada över ån - blev blöt till knät förstås - gick skogen rätt upp o var snart över värsta stigningen. Förbi små tjärnar o berg o genom myrar kom jag till slut upp i fjällbjörken - här kommer älven i vackra forsar - som jag följde tills jag nådde rengärdet (på en "njuona" i ån). Sökte kåtan o fann henne - men ingen hemma. (Ovanl. liten kåta med mycket smala o spinkiga "otnards"). Vadade över den strida älven o traskade upp på fjället rakt på det högsta i linje på Väktarmon. - På toppen o under vägen en väldig utsikt från Stora Burgfjället i norr o Stenfjället (?) i söder. - Satt o stod här länge. -- Gick nu på högsta partierna av den långa fjällsträckan ända tills jag fick se Väktarmon långt inunder mig. Började där nedstigningen. Hörde en lapphund skälla o just som jag dykit ned i en ravin fick jag se två stora

renar uppe mot himlen på ena kanten. En ståtlig syn! - När jag kom fram - var hela hjorden inpå mig o vi följdes en lång sträcka. Två renar alldeles vita, en underbar färg. - Tog sikte på Avardo och gick som efter ett snöre nedför fjälliden o genom skogen. L Väktarsjön fick en belysning av svag sol o glänste som en skiva av bernsten. Lapparna hördes skrika nära mig o renar sågos o hördes överallt. En fet räv skrämde jag upp. Möjligen släkt med den som Enars son tagit med lasso sist vi voro här. - Nådde efter en trevlig vandring gården. Några regnstänk föllo. - Endast gumman hemma - gubben i St Väcka o "fiskar"! Med nät förmodligen. - Fastän detta är förbjud. efter den 15:e oktober. - Efter en stund kom till min tur Elsa o Anta med hundar o bådo om nattkvarter o det blev genast ett pratande. Jag pumpade pojken o gumman med anteckningsboken i fullt arbete. - De voro utan hjälp imorgon vid "utgällningen" av renarna o jag grep en ingivelse o erbjöd min hjälp - vilken mottogs med glädje. Endast dessa båda o två hundar sköta hjorden o det bör bli ganska svårt. Detta fördröjer min resa från Gäddede med ett par dar - men vad gör det. - Satt o arbetade till tolvtiden.

7. IX.

Väcktes klockan 6 med kaffe. Ute regn o dimma på alla fjäll. Språkade med lapparna innan de "foro". Gumman stannade något längre o jag fick en del nytt av henne. Så kom "en Roland öst i bygge" med en liten lappflicka - o nu fick Elsa bud med honom till sin andra son vid Stensjön att genast komma o "gäll" renarna. Fick även sin tobaksnöd stillad med en tvåfotsfläta. - Gumman kutade åt norr o jag åt S. upp över dess släta o relat. fasta myrarna - förbi Avardos branta stup där två stora hökar skreko - vidare utmed branterna o runt till baksidan där jag gick o letade c:a 1 1/2 timma efter Jöns Bengtsas fynd - men kunde ej finna det. (Jag såg något - men kan ej gärna tänka att det var det). Började sakta regna - ett genomträngande sil. Klev nu upp över Avardos kam - där det var en väldig utsikt. Det blåste så hårt att jag måste ned på andra sidan - nedstigandet gick på något mer än en halvtimme o var ganska nöjsamt o brant. - En Jonas var nu hemma o jag fick kaffe mat o kaffe (klockan tolv var jag nere). Skrev anteckningar. Gick så vid 1-tiden upp på fjället i S. i sakta regn. När jag kom upp klarnade det snart till o var en stund fullt solsken o varmt - lagom länge att jag hann glimta renhjorden långt borta. Gumman kom drivande dem östan från o Alta kom senare eft. att ha varit ända till Lill-grutjen efter en flock. Vi drevo upp dem på en kulle o började straxt fånga "brunnrenar". Fångade många men måste släppa dem efter seg strid - de voro oss för starka. Ett par voro nära omkull - men sleto sig. Det var roligt men farligt. De väldiga hornen vred sig blixtnabbt under ens händer o man fick använda sin hela kraft o smidighet för att ej slängas omkull själv. Att se en stark sarva med huvudet i backen o framfötterna fram spjärna emot kasttömmen är ståtligt. - Till slut fingo en i backen o där fick jag hålla honom med de rätta handgreppen - som instruerades medan Anta kastade sig ner o bet. Jag höll så att det frestade i mina lår o höfter - (man måste ha ena foten på hornet o andra benet på djurets kropp.) Antas huvud försvann mellan de styvt raka bakbenen - det gick en darning genom djuret o ett par försök att resa sig - så var Anta framme igen för att om en stund upprepa manövern. Därpå fram med en såg o kapa hornkronan - renen sprang upp o raglade något yr därifrån. Manövern tycktes mig ovanligt smärtfri. - Återigen fångade vi flera o brottades med dem - innan vi fingo ikull nästa man. Den fingo vi först snara ena frambenet på för att få omkull. Operationen gick raskt -- där ropade Elsa att hon hade kaffet färdigt o vi skulle mjölka en par korenar. Två infångades med lasso o voro snart mjölkade. Kaffet smakade skönt. Plötsligt fingo vi höra det dundra o fingo se mörka moln komma farande från SV. Inom en stund voro de över oss - först några skarpa hagelkorn o så en oerhörd strid o långvarig hagelskur som sved skarpt rätt genom kappan. På en halv minut var marken vit - o tum på tum ökades täcket. Renarna blevo oroliga i de skarpa åksmällarna o samlade i en tät skara (300-400) satte de fart nedför slutningen. Vi sutto kvar tills det värsta var över - orörliga. Gumman satt som en bildstod på marken o var snart vit av snö. Hundarna voro synd om - de kröpo upp under min kapp o skreko högt ibland. Snart började det snöa o efter en stund bröto vi upp efter renarna som sedan drevos utmed fjällsidan västerut. Snön övergick i regn o det var ett "huskut" väder. Gumman blev trött o gick ner i dalen - men vi "gätte" renarna ända längst i väst under det höga fjället där o in i

skogsbandet. Gingo sen ner också. Ända ner i dalen låg snön ett par tum tjock o låg hela dagen. Jag var alldeles genomsur om fötter o ben o undrade om inte detta finge vara sista "parassangen".

Fick varm mjölk istället för det hotande salta kaffet o mådde snart hyvens igen - funderande på ännu en tripp - till Gransjön. Men hela kvällen regnade det som besatt. Fiskarna voro hemma nu - med en halv tunna fisk. Roligt att höra gubben tala om "tjuvskytte" vid älgjakt! - Snart kom ytterligare folk - andras slåttern o mågen o barn -- de skola ligga i lag med mig. - Kaffe dracks i strömmar mitt på golvet medan fisken (1/2 tunna) rensades i ett hörn. Två skomakare sutto i ett annat o de två lapparna stektes i spisen. Vi sutto alla i köket o språkade. Jag ledsnade snart o tog Anta in till mig o antecknade efter honom. Efter en timme var han trött o dugde knappt längre. Eljest var det en intelligent o bra grabb. Kvällsmat -- anteckningar -. Klockan 10 nu är det stjärnklart - ett ögonblick. Därpå regn månskite idag.

- Natten blev obehaglig med det där folket i samma rum. Den satans kvinnan lag halva natten o harsklade o spottade utåt golvet - hon o karln o lilla ungen låg i en stor säng tätt bakom mitt huvud. När hon inte harsklade så rökte hon - en illaluktande sur tobak o talade till ungen med grov röst. Karlen snarkade - o jag vämjdes vid honom. Jag skulle ha gått upp o klått käringen -- jag tror de är det obehagligaste minnet ifrån resan. Jag tycker inte om folket i den här gården. De vill ligga ovanpå sätt o vis - men det luktar så fördärvat översittardumhet.

8. IX.

Väcktes av den sura pipans fräna lukt o sugningar klockan 4. -- Kaffe - salt o tarvligt kaffe klockan 7. - Idag (igen) regn - storm o ett förb. väder. Endast några grader varmt. Våldiga dimmor över fjällen - så at lapparna tvekade i ett par timmar om de skulle ge sig till fjälls. O jag tvekade länge o räknade fram o tillbaka om min tid skulle räcka. Jag är heller inte säker på om båten från Gäddede fortfar. går sina onsdagsturer (idag söndag). Eljest får jag vänta till fredagen o det vore ett för långt dröjsmål. Men det är märkvärdigt med de här sista dagarna!. När det bara är en dag kvar så tycker jag att jag måste ta en till - så var det igår också o då fick jag veta om Antas tsicku. Jag var som sagt var tveksam (jag visste även att gubben som i detta väder skulle vägra absolut att gå till fjälls - till Avardo) - men så kom Elsa in till mig för att säga adjö. Det var en ljusning i molnen för en stund o de trodde på vackert väder. I ett ögonblick hade jag beslutat att fara till Gransjön (16 kilometer) och så sade jag att jag ej kom hem förrän imorgon - lämnade en del saker - följde lapparna. Uppåt fjällsidan språkade gumman o jag mycket om den underliga uppfattningen om fisket i Väktarmon m.m. Snart fick jag gumman in på mina ämnen o därmed språkade vi tills vi nådde över skogen o in i dimman. Vi märkte ej först att det började snöa - vi sutto på en sten o gumman talade om stalo - men snart var marken vit o gumman fick brått. Anta var långt borta. Jag pikade nu snett upp över fjällkammen o "båskon" V. om Görletstjakk - passerade renhopar överallt som stodo som spökfigurer i dimman - men blevo själva förskräckta över min underliga figur som kom drivande med snön i kappa o kapuschong. - Tog Fisklössjön - gick norr om den o tätt S. utmed Stuur-grutien - som var hemsk att skåda med gråa molnbanken däruppe. Ibland glänste det till så att man såg svarta fjällvägar uppåt på sidorna mer dalar o sjöar -- så fick jag till sist skåda in i Armsjödalen o nådde Skiellevaja'n - där jag gjorde min stora reverens för Stor-junkarens säte av sten. Vadade över den strida älven och blev blöt - steg upp på fjällsidan norr om dalen o fortsatte på sluttningen - jag var rädd för de blöta myrarna som jag nu inte älskar. Nu starkt regn o dito blåst förstås (jag har gualåv haft medvind). Nådde klumpen ovanför kåtorna efter 4 1/2 timmes vandring o steg ner i den stupande älvs kärningen o klängde mig fast som en annan klängbjörk o letade i 1 till 1 1/2 timme efter tsickun - men fåfängt. Jag blev här blöt alltigenom. Uppgav hoppet o inrangerade även denna resa bland de "svikna förhoppningarna". Dessa börjar bli väl många nu bara. - Gick eller rättare ramlade ner för stupet o styrde på kåtan jag sett däruppe från ån. Jag hörde en bra röst som sjöng en vaggstång o klev in. Där var bara Lars Mattias Anna Kristina med sin son Paulus Alfred - som hon vyssjade. Blev hjärtligt mottagen - såsom överbringare av medicin till pojken (för bräck) från "gyckelmakaren" Ole Orsa i Ankarvattnet. Hur länge det varit på vägen är svårt att säga - jag fick det

i Väktarmon. Dessutom hade jag hälsning att L Mattias hade en "somla" som låg sjuk med sin kalv i Balkesbårkån och så vidare. - Fick ett härligt kaffe med renost - färsk o gammal. Anna K ett litet förtjusande lappkvinn - liknar sin mor Elsa mycket. - Snart kom L Mattias o pigan Sofia in - de hade lagt nät o nu blev ett pratande om allting till sena kvällen. Ett angenämt folk - kanske det älskvärdaste jag råkat på i alla händelser den bästa o mesta maten o den rymligaste kåtan. (Bl a hade de fem st. ackjor inne.) O, Joseph - här skulle din lust hava varit i det hårfagra o leende lappfruntimbret o det härliga feta renfläsket - ena ambrosia att njuta med färsk potatis - färsk laxöring - färsk renmjölk - färskt bröd - färsk ost - färska "pannalaipe" o gammal sirap, och så kaffe "Jag älskar fjällivet" - under dess betingelser med hänförelse. Och nu är renhjorden skingrad av ovädret åt de 4 himlastrecken o kan (inte ens om man skulle vilja!) drivas tillsammans förrän det blir klart väder - så kan man se. Aldrig träffar jag ett värdfolk som detta. Hela deras själ ligger i att jag ska äta o ska dricka kaffe. Skall roas! O jag är som ett vax. Jag välsignar min goda stjärna som förde mig hit. O så får jag av L Mattias (han heter Larsson) veta han sett ett renhorn här ovanför o kan visa mig dit i morgon! Det var en angenäm underrättelse o till tack berättade jag ett par historier om stalo för dem (o fick lika många igen förstås).

Bäddades härligt o tog av mig mina blöta skor o kröp ner. Låg länge o språkade med Lars Matt. - länge sedan elden sjunkit ihop - o endast glön lågo o gnistrade. Regnet föll i mitt ansikte i stora tunga droppar. Det är det sista jag minns.

9. IX.

Väcktes klockan 6 - samma väder eller värre ändå. Efter det goda morgonkaffet gingo L. Matt. o jag o togo upp näten. Det blåste hårt på sjön o det var väldigt kallt. Fisket dåligt. - Fick så en magnifik frukost efter samma matsedel som igår - o gick sedan ut o till med Lars o tittade i deras "bueri". Gingo sedan o letade tsickun som vi funno efter c:a en timma. Tydligen var det densamma som Antas - ty bredvid - fanns ännu ett horn. Osäkert om dessa äro tsicku emellertid (se ant.) - riskerade kameran o fotograferade i regnet - men vatten kom nog på linsen. - Blev alldeles blöt här i den täta björkskogen o fick nytt skofoder i kåtan samt drack minst 6 à 7 kopp kaffe. (Hur kommer det sig att lapparna alltid har så gott kaffe? O så fint o trevligt i all sin servering?) - Ackorderade med mitt värdfolk o beställde ett par bellingskor - ett par kärnskor - ett par vanliga barkok - allt med band - att skickas i vinter. - Jag fick ej betala något för mig - vilket ju ej betydde mycket för pengarnas skull - men som jag tyckte var trevligt. - Lars Mattias gick igenom alla uppteckningar efter Anta o rättade en del o tillade en del. Därpå tog jag farväl o bröt upp klockan 10.10 i sällskap med Sofia som skulle till Elsa. - Nu började en härlig parassang - utan ett ögonblicks vila ända till Väktarmon. Den lilla kvinnan sprang spänstigt före i samma hastiga galopp hela vägen - letande som en spårhund vägen genom myrarna dalen uppefter. Regn o en oerhörd blåst piskande rätt i ansiktet. - Vi vadade över älvarna - sjönko i svart öppen myr - snavade i snår o nådde på en timme Storgrutien. Uppe på fjället blev stormen outhärdlig. Vi pikade mellan Fisklössjöarna ned mot Storväktaren. Mitt skopar var redan genomvätt o krympte starkt - särskilt var vänstra foten hårt kramad. Men på en halvtimme kändes det ej längre. Störtade ner i myrmarken igen - passerade fyra renar i lågskogen - vilka flickan på långt håll förklarade tillhöra den o den. Tre ägare till fyra djur - ensamma långt borta - verkligen ett bra bevis för renarnas spridning utav stormen under dessa dagar. Den långa sjön gick vit o grön - en fjällsjö med kärrstränder i något lövslag - i starka färger nu i höstvädret. Efter en långträdig väg i delvis upphuggen väg - svår att gå - nådde vi Väktarmon efter tre timmar o tjugominut. vilket är bra marscherat. - Min ena sko hade nu ett gapande hål fram. - Endast kvinnor hemma. Två karlar i "älgskog" (jakten börjar idag) - två på fiske. (Jag tror jag skall anmäla deras fiske.) - Den vidriga kvinnan kvar o trots min genomblöta habitus o trasiga skor beslöt jag ögonblickligt att fortsätta. Fick något mat - avsåde mig deras förb. kaffe - fick en "sen" o sydde ihop krokodilkäften i skon - samt vilade en stund. Samma väder fortfarande. Bröt upp klockan fem - redan skymning. - Beslöt att gå fjället trots dimman o stormen - jag fāsasde för en mils myrskog. - Nådde på en halvtimmas språngmarsch fjällvidden o kastade mig mot vädret där uppe. Min stav

(åkermålet) kom nu väl till pass o jag fick snart en god fart. Det var bra att jag tog kurs första gången jag var här. Ty nu såg jag ingenting annat än grå dimma. De många småsjöarna här uppe glänste fram då o då det var allt. Hökarna kommo ibland o satte i sitt vassa skri. - Det var en trevlig mörk stämning. Jag hade god fart o nådde snart nästa fjällbrant - där jag måste ta kompasstreck över. Jag hade lyckan att när jag nådde sista kanten få en glimt genom dimman o taga korn på "strukkan" mellan Kycklingvattnet o Jormsjön. Så tog jag farväl av fjället o sprang de tre kilometerna ner till sjön - längs långa gula myrar. Nådde en underbar skog - där natten redan låg färdig - med vita lysande björkar - eller gråskimrande - och mörka granar och ormbunkar i gulnad prakt. Här gick jag sakta - det var en saga. - Nådde så innersta viken vid Storön - precis träffat o då det nu var för mörkt att se stigen följde jag stranden fram. På två timmar o tjugo min. hade det gått (10 kilometer) - det var för tillfället något lugnare o jag blev frestad att fortsätta med stugvärmen o regnet kommo jag att stanna. Snart tänkte jag där jag satt vid spisen på Frostvikens vågor som nu gingo vita där borta. - Här var fullt av "skogara" (= jägare) som varit i "älgskog" - ingen älg skjuten ännu - för svårt väder att driva i. - Fick så mat o en säng i en skrubbe - hängde upp mina trasor i spisen o knöt mig. Skrev anteckningar till frammet klockan tolv. Regnet skvalade utanför o hundar o folk snarkade innanför. Jag tänkte på att detta var min sista "strapazang" och blev vemodig. Men jag har gjort efter bästa förmåga - o kan inte fortsätta mer i detta väder - det blir löjligt. - Men det är ej roligt att lämna ett arbetsfält som endast är påbörjat.

10. IX.

Väcktes klockan 6 med kaffe av min ståtliga gropkindade värdinna. Samma väder - men något mindre blåst. Efter frukost telefonerades efter skjuts till Junsternäset o så rodde vi - min gamla skjutskarl o jag. Blåsten hade nu stillnat men mot slutet av rodden tog den i igen. Istället upphörde regnet ett slag o jag hade uppehållsväder över skogen. Gick på den nylagda vägen (ej grusad än) men det gick rätt bra. Vacker väg - särskilt under fors där bron går över älven. A la Imatra. I Junsternäs två skjutskarlar bl. a. "stockholmsbusen" vilken jag snart skällde upp för usel rodd. Han svarade på renaste klingande stockholmska o snart höll på att bli gruff. Men jag fick övertaget o snart rodde han ganska bra. Sjön gick hög o vit. Det var en härlig rodd men kallt var det o ett skarpt regn. -- Kaffe smakade skönt vid framkomsten - brev från Joseph (från flyg) Gjorde nu en storrengöring av mig själv o klädde mig med oblandad njutning i rena kläder - det ena plagget långsamt efter det andra - speglade mig för var gång. Det var en högtid. Rakade mig - lät hakskägget vara igen - det började bli bra nu. - Sedan började jag skriva o skrev till middagen - träffade ett par frälsningssoldater där - pigga o raska karlar i arbete i fjällen. Sedan kom tullförestånd. Larsson o vi började tala Ryssland. - Sedan började jag packa - köpte säckar m.m. o höll på med detta till halv sju då jag besökte pastor Arvidsson o lämnade honom pengar till Mattias Åhrén. Han visade sina fotografier o var älskvärd. - Gick så till Nordfjäll o språkade med honom han följde mig hem o vi fortsatte där. Jag talade med honom om fisket i Väktarmon. - Tog så ett ömt farväl av honom o började packa igen. Av gästgivaren fick jag per telefon hans "tavla". Spisade kväll o språkade någon timme med Larsson. Packade sedan till klockan tolv. Växlade plåtar i sängen o låg länge o läste. Brev idag från Astrid. (Telegraferade till Petrus Öberg om kappsäcken o telefonerade till Strömsundspost o till pastor Sandell i Hilsan. Stenspetsen är troligen i Amerika hos hans son. Han lovade en utbildning.). Skulle behöva stanna en dag till för allt skrivgöra men nu reser jag.

11. IX.

Väcktes med kaffe klockan sju upp och avslutade packningen. Drack kaffe o gav mig iväg med båten klockan nio. Larsson nere o tog adjö - pastorn dito. Hans fru följer båten. Likaså fru Wallner. - Åt frukost ombord o språkade med kaptenen o hans fru - född Söderbom. Träffade inspektör Arbman som presenterade sig och sade att han hade order av kramforsbolaget att stå till min tjänst o var artig. Jag var också artig nog att utbedja mig nöjet av hans hjälp till nästa år. (I Jormlien lär vid

odling uppe vid byn ha hittats en huslämning) Vi språkade om språk (allmoge-) m.m. om skogar o dylikt. - Satte mig att skriva de tre sista dagarna i dagboken. Fick nu se de vackra bergen Storkalberget o Fågelberget m.m. - Slutade detta straxt före Sjulsåker - där Arbman steg av. Överallt talas endast om älg - men få äro skjutna. - Härligt vackert i skogarna nu - med de rikaste färger. Björkar o rönnar sitta som mogna frukter på de höga skogsslutningarna och ögat mättas av färger. Vädret idag ovanligt mildt o först vid Bågede kom regn. - Under uppehållet här (1 1/2 timme) satte jag mig o skrev på en artikel till D.N. angående järnåldersgravarna i Jämtland (våra grävningar) - gick sen över edet o såg på graven. Ingen tvekan tycker jag att ej detta är en järnåldershög. Letade mera där - men fann intet. Ute alldeles vid forsen syntes som en hög uppe på nipan - men det är förmodligen naturbildning. Vid bryggan gingo stora fiskar i botten - försökte meta i sista stund tillsammans med lilla Asta från Strömsund som var på "Vattudalen" idag med. Tog farväl av kapten Bäckström o så foro vi. - Skrev på artikeln o läste tidningar. Åt en animerad middag med mina fruntimmer o tog åter min lilla hytt däruppe i besittning. Efter Ögelströmmen började vädret bättra sig o efter Hilsan blev det gudomligt. Ej molnfritt - men solen sken under moln o lyste på de malarlika stränderna med de rika byarna o det fina vattnet. Jag slog upp alla fönster i hytten - lade upp benen (de fingo rum på längden av hytten) - tände min pipa o läste i löven. Kulturduvan var länge sen jag hade i hand o vad ser jag! "Den nye riksantikvarien". Det var en angenäm överraskning o jag bragtes plötsligt att tänka på kulturen där nere - ynglingarna m.m. o började känna det underligt att sommaren nu mest är slut o arbetet även så. - Det började åter komma en viss tvekan över mina planer o jag började tänka på Nämnforsen igen - om jag ej skulle kunna avsluta arbetet där. Men fick så höra av kaptenen som jag ju även trodde att det var för högt vatten nu - för att tänka på att göra allting - så det får vara alltså. Men ---- jag slipper ej denna mara, som piskar mig; skall jag kalla det plikt eller ärelystnad. Eller oro att jag ej gjort tillräckligt för att vinna godkännande. -- Kastade tankarna så fort de kommo o tänkte på brevet som skall ligga i Strömsund och som får avgöra allt. - Njöt av luften såsom den njuter som ej andats fyllig varm luft på mycket länge. En sommarkväll såsom på Solö för länge sedan. - Kaptenen kom fram till mitt fönster o jag hängde ut genom detta o rökte o pratade - långt sedan solen gått ned. - Nådde Ström straxt före 8. Där var den andra flickan från hotellet o jag mottogs med den lugnesamma nyheten att ha "många" brev! - Det var Josephs postanvisning (Cederholmska stift. rester. 250 kristalleros) ett kort från Astrid innan hon fått mitt brev samt ett brev från Lundbohm. Det sista gjorde mig särskilt gott - jag kände mig uppmärksam o hågkommen. Det var ett mycket vänligt brev. I samma nu förstod jag nu att en rysslandsresa - får jag o - vill jag ej göra jag reser till Jukkasjärvi o undersöker gravarna där. Som jag emellertid ej kunde få ut postanvisningen - ej heller fått Astrids brev och hade mycket att skriva beslöt jag att stanna här två dagar till till nästa diligens. - Låg länge o läste efter att ha skämtat med familjan här.

12. IX.

Till flickornas förtvivlan rakade jag ej ens nu av haksägget. - Vid frukosten fick jag Astrids brev - som var förståndigt o rart o klokt. Gick o sökte Stalheim o språkade med honom. Fynd gjorda på kyrkogården (nya) - oviktiga. Några nya bidrag till jorddragningsceremonin. - Gick o handlade mig en tågtidtabell o studerade den inne hos Josephs sköna flicka på condiset. Mirabile! Joseph lär inte ha varit här hos henne då han flaxade igenom här sist. Sveklösa - trolösa mankön! Om flickan hade gråtit - så måste man medge att det ej syntes. Men låtom oss tro det. - Gick hem o skrev artikeln färdig - samt ett brev till Astrid o hem till föräldrarna. Efter middagen kom Stalheim (till middagen en ljuvlig spis - ärter o varm punch o plättar - "nektar o ambrosia - nektar o ambrosia") - Sutto o dillade o gingo sedan ut i denna underbart klara dag. Inte ett moln har jag sett på hela dagen - första sommardag på mycket länge. Himlen är så blå så man hisnar när man tittar upp o vill bara försjunka i långtande svärmerier efter flickan o Solö o en segelbåt o allt annat som gör livet behagligt. Och så dessa färger! De Söderns färgprakt som kommer hit på några veckor - ger rikedom o ljuvlighet. Det är så lugnt o varmt att det sjunger i luften det är rent av oroväckande vackert. Det

skall väl till ett sk herrans väder att jämna ut en så vacker dag. Men med detsamma det blir godväder - sväller själen ut o blir övermodig o spänstig o arbetsam o tycker att allting går lätt. För ett par dagar sen var jag glad att allt var slut - nu är jag glad att ha ett par veckor kvar. - Gingo till nya kyrkog och sågo på arbetet där - samt vidare framåt skogen -- där jag fick lingon för första gången. -- Samt tillbaka igen . - Solnedgången gapade jag på som om jag aldrig sett klargul kvällssol förr - aldrig sett brinnande himmel över mörk skog - aldrig speglade vatten därunder - lekande varmt gult vatten --- Stalheim ville gå till apotekaren o grogga men jag hade för mycket att göra o så skildes vi på en stund. I skymning o i vackert väder är det här lilla samhället nästan som en liten idyll. - Skrev nu rent en massa "lapp"anteckningar tills supén o Stalheim kom åt o dillade igen - gingo ut i naturen - bizarra molnbildningar o en bizarr tidningsredaktion o ett gott lynne efter en god supé kan vara bra för digesionen - särskilt då man har tillfälle att röra sig sakta utefter en slät fin väg - med ljumna luft mellan pipblosser o ett romantiskt skvalpande av döende böljor vid stranden. Ack! Stalheim talade om kvinnor --. Jag följde honom hem o såg att han ordentligt kom genom sin dörr - därpå gick jag förbi condiset o njöt utifrån av bellmanstämningen över det lilla mörka huset med all ungdomen där innanför de små rutorna. - Gick hem o skämtade med husets kvinnor igen - jag har vunnit den feta mammans nåd. Därpå gick jag in o skrev dagbok.

13. IX.

Hela f.m. anslagen till brevskrivning - till Astrid - föräldrarna - Tage - Burchardt - D.N. - Narvik m.m. Telegraferade till Lundbohm att jag skulle vara där tisdag kväll. - Vackert väder även idag - men ej i allt så strålande som igår. - Var o slog käglor några minuter o bestälde banan. - Arbetade med anteckningar till middagen. Tänkte gå o bada men vattnet så grunt o intet ställe att krypa i. - Efter middag kom Stalheim o vi traskade till Tullingsåsen. - Jag tyckte jag tog en långsam snigelfart - men S. klagade över att den var för hastig ändå. "Du är van vid strapatser du"! De tre kilom. tillryggalades således på en timme. Ingen var hemma. Olofsson igen på landstinget. Vi fingo en piga att ta ner svärdet o jag tog nu två plåtar för säkerhets skull. Åto av gubbens röda vinbär en anseelig mängd. Den första o kanske enda trädgårdsfrukt jag får i år. - Gingo så hem - kvällen ljuvlig. S. tråkig o talade bara om sin tidning m.m. - Snart kommo vi in på olika tidningar o.d. frågor o det blev bättre. - Han ansåg att Sundsvallsposten (o möjl. Norrbottenskuriren o Härnösandsposten) voro den bästa tidning i Norrland att skriva i - o betalar bäst. Absolut inga Östersundstidningar, vilka kan anses vara under all kritik. - Gingo på condiset o drucko kaffe o besågo där en söt backfisch som skrev franska teman med en collega - Jag gick så o slog käglor. Kom dit i skymningen - flickan hade tänt o det långa mörka huset låg så vackert inne i den mörka skogsdungen - o björkar stodo gula o rönnar röda i den starka skymningen. Flickan satt på broräcket o väntade o snart voro vi i full gång. Vi höllo på oavbrutet i 2 1/2 timmar. Stalheim kom o såg på - men efter en halvtimme blev han så trött bara av att se på så han gick. Ett trevligt spel o en trevlig kväll. När man blev varm gick man ut på bron en stund - stjärnor ovanför o varm luft. De många fönsterna glimmade så hemtrevligt så jag smet snart in igen. Här är Djurgårdstämning. - Kl. 1/2 10 slutade vi - o jag gick hem för att spisa. Fick bannor av lilla Eva o måste plikta med att visa Astrids porträtt. - Stalheim kom upp - o den lilla backfischen straxt efter. - Efter ett flyktigt besök på condiset för att avsmaka färska bakelser - gick jag hem o satt länge o språkade med Stalheim. (till kl. 1/2 1 c:a) - Han ville nödvändigt att jag skulle sätta "eftertryck förbjudes" på mina artiklar för att kunna begagna dem sedan som jag ville - om jag ville sälja dem till en annan tidning eller skicka dem till någon -- aj - Stalheim! Nå - jag förstår ju att striden är hård för dig. - Språkade om allt möjligt - o jag tyckte det var det trevligaste samtal jag haft med den karlen. - Packade sedan - vilket tog en stund - samt knöt mig.

14. IX.

Väcktes 5.45 - o steg upp o gjorde iordning. Betalade en dyr räkning - drack kaffe o for. Vackert väder på morgonen. Ännu två passagerare. Sluppo den vanliga omnibussen ("fläsklådan") o

hade en öppen varst. Den ena ynglingen en handlande Nilsson, Strömsund - den andra grossist o resande på en gång, Vessberg (Näslund o Co.) Örnköldsvik. Den sista en muntergök - men flabb o snobb o nervös. I alla fall en trevlig reskamrat med historier (som han ej kan berätta) o upptåg som en pojke. (vilket han ju är - 24 år - om också gift) -. Åto frukost i Hammerdal. (32 km.) Började blåsa o jag tog på min Obsson. Fotograferade ena gatan med kyrkbodar i byn. o besågo en sådan invändigt. Först ett foderrum o innanför detta stallsrum med två spiltor. Vid sidan av foderrummet o genom detta en trappa upp på vinden. Där två rum - möblerade o ett fönster på var gavel. -

Vid Fyrås steg Nilsson o hans hund av. Vessberg tog fram en bössa ur ett fodral o hade den framme hela resan för att skjuta något -./!) Nervös o något skrytsam därigenom - (så där självsuggerande yngling). Efter Lorås där vi voro inne o drucko en medhavd grogg o telefonerade till Häggenås - gick varsten sönder - ena framhjulsfjädern. Lagade den nödtorftigt. Snart började regna o det blev ett styggt väder. Efter ett par timmar kommo vi i ösregn till Häggenås (41 km.) där nubben o varmt käk var serverat. Därpå kaffe o punsch - varpå Vessberg var ute i regnet o sköt två bommar på skator. - Böto här åkdon o fingo en promenadtrilla - mjuk o behaglig. o trillade i väg i regnet igen - vinkande farväl åt pigone i fönstret. - Nu en långsam väg. Passerade över Hårkan - med underliga ursvarvningar av forsen i klippan - samt Lits kyrkby o foro över den långa Litbron över Indalsälven. Hade roligt i trillan. Blev snart mörkt o därmed tog regnet slut. Kommo kl. 1/2 10 till Östersund (33 km.). Tog in på Grand hotell - varest ingenting synes ha kommit från Petrus! - Skrev dagbok.

15. IX.

Intet brev från Astrid - som jag trodde mig få. Besökte lektor Kardell o satt hos honom en stund. Fick adressen på inspektör O.D. Hansson (för Kramfors i Gäddede) samt besökte honom. Gammal fryntlig gubbe - men lider av ett slaganfall (alldeles som pappa). Hade mycket att språka om - medan jag fotograferade hans spåtrumma o stenåldersfynd från Frostviken. - Hans fru bjöd på röda vinbär o båda voro pratsamma. - Gick tillbaka o åt middag samt sökte sedan (förgäves igen) kapten Vestin o lika förgäves skolans vaktmästare. Efter en stund kom jag likväl in i skolan o var på museet så länge jag såg något. Besåg även sakerna i källaren, mest etnografika (Kongo m.m.) - När jag kom till hotellet hade kappsäcken kommit o jag packade nu upp mina grejor efter två månaders frånvaro. Beträktade med vemod min ryska Bodaeker - mina Finnmarkskartor m.m. - Packade i en hast o for. Lät portiern skicka paketet till Nord. Museet. Tvekade om jag skulle ta 2 l. 3 klan till Kiruna - men bestämde mig för det förra. Jag märker hur pengarna rinna undan allt fortare här i kulturen. - Kom till Bräcke vid 1/2 10-tiden - åt o knöt mig.

16. IX.

Väcktes kl. 7. Packade o sände (genom vaktmästaren) ena kappsäcken o renhudarna till Tage. Spisade o avsmög med tåget 8.20. -- Räddade i Långsele den söta sjuksköterskan (som var med från Östersund) att stiga på Solleftetåget - hon skulle till Skellefte. bekantade mig med henne o språkade nån timme då o då. Frök. Lindblom - fadern apotek. i Lycksele - eljes från Karlskrona. -- Vackert - hänförande vackert i dag - Ej fullt klart - men ändå! Jag har aldrig sett sådana höstfärger förr. Aldrig sett lövträden stå med alla sina blad på ännu sedan de helt förändrat färg. Björkarna gå från det mognaste plommongult till vitgult - asparna stå gula o helt röda (!) - en underbar färg. När en röd asp växer bland tall o har tagit tallens växt.typ - är han ett under. Rönnarna purpurröda - jag såg en rad sådana 40 met. under mig från bron över Öreälven - vilken är den vackraste älven under vägen - o jag ville kasta mig ned i det mörkbruna forsende vattnet för att få stanna o bara se på denna färg. - Spisade middag i Mellansel o drack té med min sjuksköterska i Vännäs. Satt o språkade med henne till Bastuträsk där hon gick av. Därpå knöt jag mig i sovvagnen som jag i ett anfall av vansinne hade beställt. - (Skrev ett kort till Tage från Vännäs)

17. IX.

Tåget stannade i Jörn o gick därifrån kl. 5. Steg upp vid 8-tiden - samt besåg Norrbotten. Långa - långa linier med dålig skog o många myrar. Långa bergåsar o färgskimrande lövträd överallt.

- Boden verkar kultur - man känner att man nalkas ett centrum av vikt. Folket i matsalen visar nya typer. Skarpa ansikten - ingeniörsögon - äventyrlater - omutliga typer med hårda drag och fala typer med slappa o tvärsom. Gudsmän - krigsmän - härförare. Här är gränstrakternas fäste o den viktigaste järnvägspunkten i Norrland. Svart guld rullar ut o rött in. Sånt sätter prägel på allting. - Jag tänker att Luleå skall vara en stad av intresse att se just för att studera liv o människotyper. Snittet på en människa måste bli ett annat här uppe - där vi ha vår fasta landgräns mot Ryssland. - Spisade här o böt om tåg. Glömde min rock i sovvagnen o skrev ett kort till stinsen i Luleå att skicka den. Ett kort hem. - Skrev dagbok o brev till Almgren m.m. Passerade i ett strålande väder Polcirkeln - njöt av naturen o är glad att jag förstår den bättre efter denna resan. Spisade i Gellivare - o kom kl. 6.30 till Kiruna. Ingen var nere - men det hade jag ej heller väntat. Jag hade just bestämt mig för järnvägshotellet - då en yngling kommer: "Är det aman. Hallström? Det är rum beställt på bolagshotellet. Skjuts väntar." - Alltså väntad. Jag kände en behaglig värmande känsla av att ha en skyddande hand över mig. Bolagshotellet - d.v.s. Kirunabolagets eget privata hotell för deras speciella gäster - fint - elegant - hemlikt. Tjänstemännens matställe samt "Bachelors dub". Ett litet trevligt rum väntade mig med ljuvlig utsikt över bruna - skimrande fjällvidder - - samt närmast Kirunavaras matta med sina pyramidtrappsteg av malmbrytningen o maskiner o dövande buller. Och fjälluften som omfamnar en med höstlig berusande frisk kyla. - Efter en stund kom telefonbud - det var byggmäst. Nygren (Lundbohm sköter sitt folk - trots att han är i Sthlm) som ställde sig till disposition - bolaget skaffar folk o skjuts till Tollivara - ska träffas i morgon. - Sökte så disp. Lundbohms bostad - en liten låg oansenlig bygning - men invändigt så som man måste tänka sig hans bostad. - Hade där brev från Almgren. - Gick ut på sta'n o beundrade anläggningarna i skenet från Lux-lampor. Vad sir mitt öga? En elektrisk spårväg - moderna cottage-villor - väldiga butiker. - Man visar mig småleende till en "herrekipering" - då jag i en stor lärftsbod söker att få hängselstroppar. Dom trodde visst jag var från landet. Så kände jag mig också. - De hundrade ljusen på Kirunavara glimmade i rader - ångpipor blåste o ånga väste - vagnar rullade med dån - jag kände mig hemmastadd. Det var som i Stadsgården. Och av allt där här fanns för 8 år sen bara den lilla finnstuga - där Lundbohm nu har sitt residens! - Skrev rent en del anteckningar samt brev till Almgren o P. Öberg. Slutade kl. 12 o knöt mig i en skön säng. -

18. IX.

Strålande väder! Jag lyfte på huvudet o såg ut o såg - såg -- Långt borta bakom de brunröda kala sträckningarna står en kedja av bländande fjäll - morgonbelysta o glänsande med blåa skuggor. Morgonen frisk som ett bad - i natt har frusit i alla pussar. Morgonsol på Kirunavara o de gråvita malmbankarna. - Allt går med schwung här - mina skor lämnade till halvsulning o klackning m.m. i går kväll - färdiga idag kl. 10 - mitt stativ lagat på 10 minuter o.s.v. Nygren kom upp - en klartänt typ - som synes älska Lundbohm. Vi språkade en lång stund. Telefon från bolagskontoret att jag endast hade att bestämma tid för skjuts o annat jag behövde (- åter den där trevliga osynliga handen som sköter allt) - o om jag ville bese gruvorna - endast att befalla. - Nygren visade mig sta'n (som har 8000 invån. sade han) - nya klockstapeln - stadsanläggningen - skolorna med läsesalongen o A. Sjöbergs jättetavla över Kirunavara. Var till kotengraf Groth. - Gick hem hämtade mina plåtar o växlade hos fotografen. Köpte kartor m.m. Såg på stan o gick hem o spisade lunch. Många unga ingenjörer. (Vid frukosten var där en do? -- skåning - också nyss hitkommen) - Skrev sedan en del. (Bestämde med Nygren att resa i morgon bittida - jag måste veta hur mina plåtar lyckats först) Gick sedan till kontoret o fick där en karl som följde mig upp i gruvan - som besågs grundligt under 3 1/2 timme. Var med om skjutningen - var inne i berget - på den sinnrika lastkajen m.m. m.m. Det var

otäckt kallt idag - marken frusen. - Spisade middag o blev inviterad in i "Bachelors club" på kaffe o blev bekant med ett dussin ingenjörer. - (Krantz - Bildt - Reutersvärd - Kröpelin - Hammarén --- Gick till posten o fick ett kort från Astrid.) - Gick sen ner o groggade i klubbbrummet - nya typer ett par. Bildt en trevlig o kultiverad prick - varit ute mycket. - Satt med honom o språkade länge sen de andra gått. Satt ensam sist o läste tidningar. Kröpelin kom med ett brev till Juckasjärvi --

19. IX.

Väcktes kl. 7. Packade o grejade med mina ärenden. En skollärare Hallén kom Nygren släpande med. Han sprang ärenden med den största förtjusning jag nånsin sett en människa göra - det var som att göra honom en tjänst. - Spisade frukost o åkte upp till fotografen. Plåtarna skapliga. Hade en snickare från Över-Luleå med oss (skall arbeta i kyrkan - Juckasjärvi) o kuskade i väg körvägen till Tulluvara. (c. 5 km.) Här lägges ny landsväg - som för övrigt är under arbete ända fram till Juckasjärvi. Tulluvara ej stort - men skall vara fin malm - här är Lundbohm delägare (o inmutare) - Togo nu över myrarna - ganska blöta - men frusna i ytan. Jag var ej vidare kry - ont i halsen så jag knappt kan tala. Förkylde mig nog i berget igår. Var för övrigt inte kurant till humöret heller - jag märker att mina tankar ha svårt att pressa sig in i fältarbetet igen - mina tankar äro i Stockholm o min hjärna arbetar med allt som skall göras o ske där. - - Efter myrarna finfin mark - hård slät sand o stenmo med fjällbjörk - gran o tall under sakta sluttning ner mot Torneälven. Kallt. Nere vid älven började Hallén ropa - men snart fingo vi se lingonplockande pojkar o dem fingo vi att hämta oss. - Härliga o väldiga båtar. Skarpa o överdådigt bygda - endast två bord höga. Längden oerhörd. Framstammen skjuter upp som ett skedblad - högt o starkt. - Ogenerat bar denna oss tre karlar - tre pojkar o ett lass ved. - En halvtimme o vi voro i byn. Jag frös. - Gingo till kyrkan o tittade på den gamla trevliga bygningen en stund. Gav order åt arbetarna där att riva upp fyllningen samt gingo sen till Halléns värdfolk o drucko kaffe. Besökte en sjuk arbetare. Underligt att åter vara i främmande land. Endast med stark brytning tala de svenska här (d.v.s. några få - resten i den stora byn tala endast finska (o lapska)) - Lappar finnas ej nu i närheten - endast Stjernström - en finsk renskötare som "landshövdingen" nu köpt renarna av då han ej får fortsätta med sin skogsrenshantering - bor ett par mil härifrån. Han bor som en lapp. Eljest sitta lapparna åt Abiskohället. - Gingo så i båt igen o rodde ut på "Saari'n" - där gästgivaren o kronojägaren Lidström bor - något avita till bland gårdarna där ute. En låg stor alldeles trädlös holme med c:a 4 gårdar. - Gingo straxt tillbaka igen o jag tog nu Lidströms lilla dockforsbåt - ett litet under av läckerhet. Arbetade i kyrkan till kl. 5. - Ett otäckt hantverk! Inte alls trevligt - men onekligen i en viss mån intressegivande. Men kan ju anses nödvändigt. Några lapplik - men mest svenskar - mumiefierade lik - men anletsdragen bevarade - kött - skinn o hår -- allt skrumpet förstås. ----- (Se anteckn.) Så kom "Maria" med kaffe åt arbetarna o jag avsmög till holmen för att få mat. - Regn o otrevligt. Efter maten skulle jag språka med Lidströms dotter - men hon förstod ej svenska - han är dock svensk! Modern hennes var finska men ändå! Jag lät honom höra det o han medgav. Det är inte goda tecken. - Språkade mycket sedan med honom om fångstsätt od. - Skrev sist dagbok m.m. Lidström född i Karesuando - son av en länsman där. - Här tycks finnas gott om björn. 3-4 äro spårade redan - en skadskjöts av en älgjägare i förra veckan - men jägaren vågade ej förfölja.

20. IX.

Väcktes med kaffe. Ute storm - sjön gick vit o hög. Om en stund kom ing. Kröpelin o Lännander (stadsing. Kiruna) som skulle till Vittangi (5.3 mil) nerför forsarna (4 mil forsar) men gästgivaren nekade att skjutsa där för stormens skull. - De stannade o spisade frukost med mig. De hade tädes-nubbe med sig o helan o halvan av denna kulturblossa smakade skönt som medicin för min hessa hals. Den var alldeles omöjlig på morgonen - men nubben o pilsner o varm mjölk gjorde honom bättre. - Fick höra av Kröpelin att man anses som bolagets gäst - så länge man stannar i Kiruna o blivit inviterad till "bolagshotellet". En angenäm nyhet! Jag hade ju anat det redan förr -

men var ju ej säker. Nu kanske man kan anse sig ha råd att resa till Narvik! - var det första jag tänkte. - - Jag fotograferade dem då de "porkade" i väg - de, liggande på båten o en man i fören o en i aktern. Man kunde se dem över hela ön då de foro längs den tätt med stranden. Två svarta figurer som liksom gingo på stranden. - Fick så Lidström o en hans dotter med en storbåt att ro mig till byn. Styft arbete i motvind. - Fotograferade o arbetade i kyrkan till 1-tiden. Gick så med "Gårån-Pekka" (Hamin) o fick låna hans lilla källare (under en lucka i en kammare) att växla plåtar i. Gick så till finnen Ågrens Maria (båda från Österbotten - Ågren snickare - arbetar nu i kyrkbygget) o såg på gamla mynt som hittats i o vid kyrkan. Spisade smörgås, mjölk o "Snatter"-gröt där. Gumman trevlig - med kärt klingande Finlands-Svenska. - Så tillbaka till kyrkan o gjorde mätningar på lik o skallar tills det blev mörkt. Kallt - på slutet snöade det vackert ett par timmar. Maria (no 1) kom med kaffe o vi språkade som vanligt om likena m.m. - Det är vackert här vid kyrkan. I hela byn finns ej ett träd - ej en buske - utan alldeles kallt - vilket verkar kallt nu - då allt gräs är avmejat o avbetat o husen ligga i gråa klungor utan skydd. Men vid kyrkan växer fjällbjörken vit o vacker (nu alldeles kal förstås) samt t.o.m. en tall. Kyrkan är ovanligt trevlig med sina bruna stockar o sitt spåntak o den trevliga stapeln - kyrkogårdsporten med sina röda - vita o svarta färger. - Lundbohm har heder av sitt företag. - Var uppe i stapeln o såg på klockorna. Den större 1830 den mindre "1702 me fecit Holmiae Gerhart Meyer" (m.m. skrift). Då någon dör i byn - går en av släktingarna hit o förkunnar det för byn genom ringning. Då liket föres över att jordfästas till kyrkogården på S. sidan sjön - ringer också - och då prästen kommer för begravningen ringer tredje gången. Då arbetarna i början lämnade sitt arbete i kyrkan frågade byborna - varför ringer ni inte när ni slutar - så att de döda får frid? -- Fick Marias Karl med mig över till Saari i en stor väldig krigskanot - som vi porkade ut. Den gick lätt för mig med vind - pojken satt uppkrupen i aktern o styrde med den korta - breda styrpaddeln som en liten vilde för mig i regntjockan. Han fick svårt att ro tillbaka ensam. - - Efter maten - ripa o pilsner från Örnsköldsvik (!) - kom Lidström in o vi språkade mycket om lappar o nybyggarliv. Han var ej vidare välvilligt stämd mot de förra - o kanske har rätt - om det mesta var sant som han berättade. Han synes vara en bildad karl o till sist fick jag veta att han gått i läroverk i Luleå. Han var bl.a. kamrat där med Svenonius o kunde dementera historien om dennes "tippning" i älven här under resa till Vittangi - som Lännander drog i morgse. Likaså om priset för skjuts som L. sade var 60 kr. ut. för styrmannen. Skjutsen för en båt o tre roddare (en styrman) är 23.50 (+ 2 kr. åt styrmannen) Två passagerare få följa i var båt. Färden ner går på en dag. Rodden tillbaka tar två dar. - Bärarlön för dag här är 4-5 kr. o beräknas alltid lika mycket för återmarsch. - Han har väl reda på sig här uppe o tycks vara driftig - vilket ej gärna kan sägas om finnarna här. Han har lagt in om att få byn skiftad - o har hela byn emot sig. Endast 3 byar i hela socknen äro skiftade - sist Svappavaara (i fjol slutat) för en summa av 120 000 kr. Skiftet beräknas efter minst 140 kr. pr "själland" (8 sjaelland på tunnlandet, 8 tunnland på ett mantal) därtill kommer kantlangning. Han har begärt att kronan skall hjälpa dem. Hela Enontekis socken är oskiftad. Vidriga förhållanden därigenom naturligtvis. Talade mycket om det i allmänhet demoraliserande inflytandet av gravfälten. - Det duktiga folket i Svappavaara - om finsktalande - avkomlingar av värmländska bergsmän. (Stålnacke m. fl.) Häggrot o Hansson (o Tornaesus?) två familjer här i byn - avkomlingar från samma. Tornaesus finnas många här i Kurravaara. - Lapska renskötseln dålig. (bättre av finska lappar) Redan i går hade mycket renar varit långt söder om Kiruna - medan lapparna sitta i Abiskotrakten. - "Mellan midsommar o Mikaeli ha lapparna ej renarna i gärdet o mjölka föga. Lapparna köpa renmjölk o renost (för 4 kr. kg.!) av skogslappar (t.ex. finnen Stjernström - som dock nu ej har renar) - Renkött hålles dyrt (90 öre à 1 kr.) - följden blir att det ej avyttras utan renantalet ökar o betet blir utsuget. En renhud 3.50-4.00 - intill 5 kr. om den är bra. Endast enstaka hudar dyrare. (beror på köparen) En ren står nu i c:a 35 kr. (för dyrt) - Talade med honom att göra sina fångstredskap o skicka till Nord. museet på vinterföret. Vilket han tycktes vara intresserad av. - Byn här måtte ha varit en stor ort fordom - då här var tingsställe o moderkyrka m.m. Många kyrkbodar stodo då utanför stapeln o prästgården var den närmaste gården (näst?) Brann ned o med den arkivet. Prästen flyttade då till Vittangi. Resten av arkivet ligger i forsarna här emellan o där. - För en kulturmänniska måtte det varit på en gång intressant o hemskt att bo här. 40 mil till Haparanda nerför älven (som är farbar utom vid Kängis) ---

21. IX.

I natt har snöat. Marken nästan alldeles snötäckt o starkt frusen. När jag såg ut genom mitt fönster fick jag åter en stark stämning av Björkö (liksom jag haft då jag kom in här först - rummens inredning o.d. verkade Björkö.) Jag har min mesta minnen från Bj. med bar - frusen mark o något snö. Kallt o bistert o stark storm igen. Styft arbete att komma över. - Blev bjuden på mat o kaffe av Maria Pappila. (no !) Hon är till hälften av lappsläkt. Hon hade hälsningar från en sjuk bonde i gamla gästgivargården - att jag skulle besöka honom. Måtte gälla för något slags läkare! Gick dit med Maria som tolk o tolkade så fram hans tillstånd. Diagnosen: förkylning i förening med reumatism. Ordinerade kallblodigt (o vad jag tror riktigt) o steg i hög grad i deras aktning. Gick så med Maria som tolk till de två bröderna Hansson näst i byn. - Sagans troll! En, liggande till sängs med långt hår o stickande ögon - den andra sittande i spisen med sitt stripiga hår långt ned på axlarna samt rinnande nästan blinda ögon. Båda slätrakade - (med svart skäggstubb förstås) - smutsiga - feta o jättelika. Trasorna hängde av dem (de anses förmögna) - lorten låg högt på golvet. Ingen kvinna får komma i deras tjänst (alltsedan en piga blev med barn där) - aldrig besöka de folk - aldrig få de besök. De betraktade oss med misstroende o det krävdes Marias hela flytande talförmåga att få dem att svara på tal. - Den yngre av dem har gården - den äldre - som egentligen är den rätta ägaren - arbetar visserligen med bärjning o.d. - men förtär ej mjölk o smör som korna avkasta. Detta därför att de ej äro hans. - Den sängliggande (äldre) brodern - är endast i rörelse från 3-4 på morgnarna (fiske) till middag (1-tiden) sedan går han till sängs. - -

Besökte granngården (som var ganska snygg) o så Maria Ågren - vars gubbe var sjuk. Nu något bättre. - Det är Laestadianismen som förbjuder dessa människor att ha snyggt o rent. Också en religion! Den tycks ligga för finnarna. - Drack så kaffe hos Maria o gick till kyrkan o avslutade arbetet där. Besökte därpå skollärare Henriksson (finne) lappskollärare till namnet - men undervisar mest bybarnen. - Besåg hos honom kyrkans lösa inventarium - med de många inskriftstavlorna från 1600 o 1700-talet.

"Gallia nos genuit - vidit nos

Africa - Gangem

hansimus Africa - - - m.fl. bekanta saker. - Henriksson är Laestadianernas präst här o reser omkring förkunnande ordet. Liten - asketiskt mager o fanatiskt rödskäggig. - liknande den nykterastiske fanatikern Svartengren från Luleå. - Skrev mitt namn där i Turistfören.s bok bl. alla andra idioter. - Tog sist ett rörande farväl av Maria Pappila, barn, sjuka o arbetarna i kyrkan samt roddes till Saari av Marias två pojkar (av vilka den ena lika litet känner den andras far till namn l. utseende som den andra den enas) - Hade trott att jag skulle få fatt på något trevligt i byn åt Nord. Mus. men det ser mörkt ut. Trodde även att där skulle kunna finnas någon gammal litteratur kvar efter byns fordom litterära beboare - men fann ej annat än gamla lappska o finska bönböcker o.d. - Gick in till Lidström i deras stuga o satt o språkade vid den öppna spisen (här av en ny o vacker typ) - sedan kom han in till mig o vi sutto o språkade hela kvällen. Nu faller snön ganska vackert igen. Lidström satt vid brasan o berättade kraftiga historier om mord o andra trevliga vardagshändelser här uppe. (Han är ett slags rättsbetjänt här sedan länge) I Svappavara (l. vid Gellivare?) hade en lapp kommit i gräl med en nybyggare, som var känd för att vara en stor fähund o sköt honom med hans egen bössa. Han gick fri från straff - men doktorn o länsman (!) m.fl. bemärkta män i Gellivare gjorde en insamling på 125 kr. o köpte en minnesbägare av silver åt lappen. Uppe i Saknis (?) hade nybyggarna en gång spårat två "bovar" (luffare?). De gingo tre man högt o spårade upp deras läger o skjöto ner dem. Det var 15 år sedan c:a - men ännu har ingen av dråparna kommit fast - trots långvarig rättegång. Många dylika historier om tillståndet här uppe. - Talade om det oförståndiga fisket här - o om alla möjliga andra förhållanden.

22. IX.

Väldigt kallt idag. -4° - vilket höll sig hela dan. På morgonen besökte jag alla Lidströms visten o lador o såg på grejor. Fotograferade en gammal släde som han vill avstå åt Nord. Museet för 75 kr. - Deras seldon ("rankdon") underliga. Många redskap här för mig alldeles främmande. T.ex. "vingen" till lien för blötmyrslåtter (har dock sett något liknande) - båtar o deras alla grejor - seldonen - - Fotograferade den gamla "stolpboden" (aita (fi.) l. puâi) samt rodde sedan med Lidström till gårdarna öster om Saari till hans måg Tornaesus. Is i stränderna - ända till 10-12 met. långt ut - o förövrigt snö. - Rätt behaglig rodd ändå - det blåste ej så mycket. Köpte därborta ett björnsput o en gammal lodbössa med snapplås (!) av den över 80-åriga gammelfar o fick honom att "stå" för mig under siktande med bössan - med vilken han själv nedlagt björn. - Köpte även en bunt verkligen primitiva lakkrokar av trä. Lidström hela tiden tolk o skötte kommersen bra. Blevo bjudna på dåligt kaffe. Här i gården var rätt snyggt. En gammal snål käring (som sålt spjutet) kom med ett förkläde fullt av järnskrot - gamla nycklar - spik m.m. Jag hade ännu ej köpt bössan så jag behöll mitt allvar så gott jag kunde. Inne i deras "aita" stod en kista målad med typiska finska (som jag tror! - eller ryska (?)) allmogefärger: gult - blått. - Rodde tillbaka. Lidström lovade att skaffa mig även tillbehören till lodbössan - bl.a. ett präktigt kruthorn av kohorn. - Nu tog jag ett par fotografier av båtar - en, under sträckning samt en vy av byn - samt åt sedan en matbit. Därpå kom Tornaesus, som skulle till Kiruna o arbeta liksom så många andra i byn o han o två andra rodde mig på sjön. Nu riktigt hård o isande blåst igen. Karlarna voro alldeles genomsveviga. Den väldiga kanoten gick härligt i sjön. - Jag frös något o det var skönt att börja gå. Vi togo en stark spurt o höllo farten i ett sträck ända fram (16 km.). Gingo vägen på 2 1/2 timme precis. Marken hårt frusen - myrarna dock endast på ytan - de liknade lingonsylt som man strött socker över. Ingen av karlarna kunde ett ord svenska som jag trodde o ej ett ord sades kanske under hela vägen - men när vi voro framme - o jag just tänkte att det var som att vandra bland negrer o ändå var det i Sverige! - började Tornaesus en efter finska förhållanden förmodligen livlig konversation på bruten svenska. Han pekade på "Landshövdingen" där hans arbetslag bodde o talade om barackerna i vilka det var "jävligt kallt - märkån rusa hinke på vatten" Jag förstod honom sålunda, att om morgnarna frös vattnet i hinkarna o yttrade mitt deltagande. - Vid framkomsten ville de först ej taga betalt för rodd o bärning - togo till slut en kr. - - Skönt att komma i värmen. Här uppåt Kiruna hade det blivit mycket kallt - o marken var här alldeles snötäckt. Full vinter. Brev från Astrid o far o Tallbom. Hade trott att jag ej kunde resa härifrån förrän på tisdag (24) eftersom expressen ej gick från Boden förrän på onsdag o funderade på att fara upp till Rensjön l. Abisko o besöka lapparna för att ej vara alldeles sysslolös. Tänkte med ett stilla löje att "min sista parasang" - varom jag skaldade redan då jag gick från Jorm den 6 dennes ännu ej tycks vara gången. Men nu är pungen tom - så när som på de 200 kr. som jag ej vill röra --- o så fick jag se i tidtabellen att man kan komma med dagligt tåg direkt samma kväll från Boden. Alltså reser jag i morgon tidigt härifrån. Slut på expeditionen!

Företog nu en generalvättning o rakade mig - ej helskägget naturligtvis - o klädde mig med njutning. - Min rock var kommen. - Gick ner till supén kl. 1/2 9 o träffade där ett lag ingenjörer som inviterade mig på kaffe o punsch i cluben. Där sutto vi o skålade till 1/2 1 - jag visade mina inköp o det var rätt gemytligt. Jag har en känsla av att mitt helskägg inger en viss vördnad. - En tokig kattunge som var där tog jag med på mitt rum. Packade nu det mesta av sakerna. Hade svårt att somna för katten.

23. IX.

Vaknade något sent - men hann dock klara grejorna - äta frukost o springa till fotografen o hämta mina plåtar. - Vid frukosten en ny prisse - som även är gäst. Han reste samtidigt o vi hade sällskap till Gellivare. Trodde han var ingenjör - men sen uppenbarade han sig som föreläsare o folkbildare. Det var den bekanta Fegraeus - som startade ung o dansrörelsen i Jämtland. Nu bosatt i Göteborg o tycks ha hela sin tid upptagen av detta sitt arbete. Trevlig prick o vi resonerade en massa i dylika frågor. Han var intresserad av vandringsmuseerna o hade varit med om

Nordenskiölds föredrag i somras --- Spisade i Gellivare där F. presenterade sig. Han for till Koskulls kulle. - Nu en förb. tråkig resa till Boden i 6 timmar - utan en tidning l. något nytt att läsa o vagnen full av folk - bl.a. en tysk o en svensk - som på ett storslaget sätt misshandlade tyska. Försökte läsa "russische Grammatik" men var bleven för slö. Skrev till sist dagbok m.m. sista timmen. En ung söt fru hade sällskap med sin man till Nattavara - där han tog uppgående tåg. Ett ömt farväl -- jag tyckte synd om dem men kunde inte låta bli att vara glad över att mötandets stund snart randas för mig! - Slukade middag i Boden o böt om tåg. Fick äntligen en egen kupé så jag kunde komma till fönstret o sitta trevligt. Köpte ett lass tidningar - vilkas blåtta närvaro stimulerade. Läste omsorgsfullt kulturduvan samt skrev sen dagbok i ett par timmar. - Mediterade över tillvaron o fann det vara ganska skönt att leva. I alla fall är det skönt att en gång få bo på ett hotell - o ett prima hotell - där man slipper att dras med räkningar o ändå bara ha att befalla. Det var ganska vällustigt. Och så - att få resa - hem! Vad man gjort - skall vägas i vinter kanske det anses för lätt - men nu är det gjort i alla fall o expeditionen kan ingenting mer göra, utan hemförlovar trupperna. - I Jörn 10.20 tog jag rum på järnvägshotellet.

24. IX.

6.11 gick tåget. Strålände o kallt väder. Jag gick genom mina anteckningar o arbetade. Såg på Skellefteälven vid Kusfors. Trevligt att nalkas hemtrakternas natur - men - jag tror att fjället kommer att dra i vinter. - Fruset över alla småtjärnar - men ingen snö. Löv får man skåda igen - massor av löv i alla färger. - Telegraferade till Astrid från Degerfors - Skellefteälven vacker - vackrare dock Öreälven - det vackraste partiet kanske utmed hela min resa. - Telegraferade till Tallbom ifrån Långsele. Hoppas han förstår det enkla ordet "hungrig"! - Går i valet o kvalet om jag skal raka mig eller ej - jag börjar på trivas i skägget. - Uff - vilka typer man kan få se på en sådan resa! - Spisade i Bräcke - mycket o länge (1 timme) - natten tillbragtes så gott sig göra lät med 4 man i en kupé. -

24.18. I Upsala var fru Santesson nere med en smörgås. Joseph på Kummelnäs. - Rakade mig! Det var smärtsamt att skiljas från den förskönande hårväxten. -

Hemma!